

Prevenca a rizikové správanie žiakov v digitálnom priestore z pohľadu základných a stredných škôl

Záverečná správa z prieskumu

Mgr. Mária Janková

EVIDENČNÝ LIST REALIZAČNÉHO VÝSTUPU

Identifikačné údaje

- 1. Sídlo spoločnosti:** Centrum-vedecko technických informácií SR, Lamačská 8A,
811 04 Bratislava
pracovisko Staré grunty 52, 842 44 Bratislava
- 2. Riešiteľské pracovisko:** Oddelenie výskumu a analýz
- 3. Názov realizačného výstupu:** Prevencia a rizikové správanie žiakov
v digitálnom priestore z pohľadu základných a stredných škôl
- 4. Zodpovedná riešiteľka:** Mgr. Mária Janková
- 5. Matematicko-štatistické spracovanie:** Mgr. Mária Janková
- 6. Termín ukončenia:** október 2025

Obsah

Zoznam tabuliek	4
Zoznam grafov	6
Použité skratky a symboly	6
Úvod	7
1. Metodika prieskumu	8
1.1 Ciele prieskumu	8
1.2 Metódy a techniky prieskumu	8
1.3 Výber prieskumnej vzorky	9
1.4 Matematicko-štatistické spracovanie	10
1.5 Priebeh realizácie prieskumu	10
2. Interpretácia výsledkov prieskumu	12
2.1 Výskyt rizikového správania v digitálnom priestore	12
2.2 Reakcia škôl a efektívnosť prijímaných opatrení	17
2.3 Spolupráca s rodičmi a odbornými inštitúciami pri riešení konkrétnych prípadov	23
2.4 Preventívne aktivity realizované školami a ich hodnotenie	29
2.5 Rizikové faktory a dôsledky pre žiakov a školské prostredie	40
2.6 Potreby škôl pri podpore a ochrane žiakov v digitálnom priestore	46
Zhrnutie a odporúčania	54
Literatúra	58

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Charakteristika prieskumnej vzorky ($N = 1\,262$)	10
Tabuľka 2 Výskyt foriem rizikového správania v digitálnom priestore počas školského roka 2024/2025 (v %).....	12
Tabuľka 3 Rozdiely vo výskyte foriem rizikového správania v digitálnom priestore podľa typu školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla, počtu žiakov a kraja (χ^2 ; Cramerovo V)	13
Tabuľka 4 Spôsoby zisťovania prítomnosti rizikového správania v digitálnom priestore medzi žiakmi (v %)	15
Tabuľka 5 Spôsoby zisťovania prítomnosti rizikového správania v digitálnom priestore medzi žiakmi podľa kraja (v %).....	17
Tabuľka 6 Existencia pravidiel pre riešenie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa typu školy a kraja (v %; stĺpcové)	19
Tabuľka 7 Spôsoby riešenia konkrétnych prípadov (v %).....	20
Tabuľka 8 Spôsoby riešenia konkrétnych prípadov podľa kraja (v %).....	21
Tabuľka 9 Efektívnosť riešenia rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí podľa typu školy a kraja (v %).....	23
Tabuľka 10 Spolupráca rodičov a školy pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí podľa typu školy a kraja (v %)	25
Tabuľka 11 Spolupráca školy s odbornými inštitúciami pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí podľa typu školy a kraja (v %)	26
Tabuľka 12 Bariéry pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %)	27
Tabuľka 13 Bariéry pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %) ...	29
Tabuľka 14 Témy prevencie v oblasti digitálnej bezpečnosti (v %).....	30
Tabuľka 15 Témy prevencie v oblasti digitálnej bezpečnosti podľa kraja (v %)	31
Tabuľka 16 Formy prevencie v oblasti digitálnej bezpečnosti (v %).....	32
Tabuľka 17 Formy prevencie v oblasti digitálnej bezpečnosti (v %).....	33
Tabuľka 18 Frekvencia realizácie preventívnych aktivít podľa typu školy a kraja (v %)	34
Tabuľka 19 Informovanosť žiakov o bezpečnom používaní internetu podľa typu školy a kraja (v %)	35
Tabuľka 20 Vnímanie potreby intenzívnejšieho vzdelávania žiakov podľa typu školy a kraja (v %)	36
Tabuľka 21 Informovanosť učiteľov o rizikách v digitálnom priestore podľa typu školy a kraja (v %)	38
Tabuľka 22 Spôsoby informovania rodičov o rizikách v digitálnom priestore a/alebo bezpečnom používaní internetu (v %).....	38
Tabuľka 23 Spôsoby informovania rodičov o rizikách v digitálnom priestore a/alebo bezpečnom používaní internetu podľa kraja (v %).....	39
Tabuľka 24 Faktory prispievajúce k rizikovému správaniu žiakov v digitálnom priestore (v %)	40
Tabuľka 25 Faktory prispievajúce k rizikovému správaniu žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)	42
Tabuľka 26 Najviac ohrozené skupiny žiakov v digitálnom priestore (v %)	42
Tabuľka 27 Najviac ohrozené skupiny žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)	43
Tabuľka 28 Dôsledky rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %).....	44

Tabuľka 29 <i>Dôsledky rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)</i>	46
Tabuľka 30 <i>Formy podpory škôl pri prevencii a riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %)</i>	47
Tabuľka 31 <i>Formy podpory škôl pri prevencii a riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)</i>	47
Tabuľka 32 <i>Oblasti, v ktorých školy potrebujú viac informácií alebo metodickú podporu (v %)</i>	49
Tabuľka 33 <i>Oblasti, v ktorých školy potrebujú viac informácií alebo metodickú podporu podľa kraja (v %)</i>	50
Tabuľka 34 <i>Bariéry efektívnej prevencie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %)</i>	51
Tabuľka 35 <i>Bariéry efektívnej prevencie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)</i>	52

Zoznam grafov

Graf 1 Existencia pravidiel pre riešenie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %) ...	17
Graf 2 Efektívnosť riešenia rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí (v %)	22
Graf 3 Spolupráca rodičov a školy pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí (v %)	24
Graf 4 Spolupráca školy s odbornými inštitúciami pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí (v %).....	25
Graf 5 Frekvencia realizácie preventívnych aktivít (v %)	34
Graf 6 Informovanosť žiakov o bezpečnom používaní internetu (v %)	35
Graf 7 Vnímanie potreby intenzívnejšieho vzdelávania žiakov (v %)	36
Graf 8 Informovanosť učiteľov o rizikách v digitálnom priestore (v %)	37

Použité skratky a symboly

N	počet respondentov, odpovedí
p. b.	percentuálne body
BA	Bratislavský kraj
TT	Trnavský kraj
TN	Trenčiansky kraj
NR	Nitriansky kraj
ZA	Žilinský kraj
BB	Banskobystrický kraj
PO	Prešovský kraj
KE	Košický kraj
SŠ	stredná škola
SOŠ	stredná odborná škola
GYM	gymnázium
ZŠ	základná škola
ŠPT	školský podporný tím
CPP	centrum poradenstva a prevencie
ŠVVP	špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
GDPR	Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, angl. General Data Protection Regulation
IT	informačné technológie

*Z dôvodu čitateľnosti sa ďalej v dokumente bude využívať generické maskulínium, ktoré však zahŕňa ľudí všetkých rodov.

Úvod

Digitálne technológie sa stali prirodzenou súčasťou života detí a mládeže, prinášajú nielen nové možnosti vzdelávania a komunikácie, ale aj celé spektrum rizík. Medzi najčastejšie patrí kyberšikanovanie, nadmerné používanie sociálnych sietí a online hier, sexting, šírenie dezinformácií či rôzne formy manipulácie a zneužívania v online prostredí. Dlhodobé výskumy aj skúsenosti škôl ukazujú, že rizikové správanie žiakov v digitálnom priestore má stúpajúcu tendenciu a predstavuje vážnu výzvu pre vzdelávaciu politiku, odbornú prax, aj rodičovskú výchovu.

Medzinárodné rámce kladú dôraz na vyvažovanie rozvoja digitálnych kompetencií s ochranou práv dieťaťa v online prostredí. Európska stratégia BIK+ zdôrazňuje prístup „lepšieho internetu pre deti“, ktorý spája bezpečnosť, mediálnu gramotnosť a participáciu detí do jednotného ekosystému školskej aj rodinnej podpory [1]. Rada Európy zároveň odporúča, aby školy mali nastavené jasné pravidlá, primerané postupy pri incidentoch, pri všetkých krokoch rešpektovali najlepší záujem dieťaťa a zásadu proporcionality [2].

Predchádzajúce zisťovania realizované medzi žiakmi v rokoch 2018, 2019, 2021 a 2023 poskytli dôležité poznatky o spôsobe využívania internetu a digitálnych médií v každodennom živote detí a mládeže [3 – 6]. Mapovali nielen podmienky prístupu k internetu, štruktúru a frekvenciu online aktivít či formy trávenia voľného času, ale aj skúsenosti so sociálnymi sieťami, schopnosťami a zručnosťami pri používaní digitálnych technológií a najmä s rôznymi online rizikami – od násilného a sexuálneho obsahu, cez nátlakové a manipulatívne formy správania, až po rizikové spôsoby sebaaprezentácie a sebapoškodzovania. Tieto výskumy zároveň poukázali na význam preventívnych faktorov, najmä mediácie zo strany rodičov, učiteľov či rovesníkov a stali sa dôležitým východiskom pre ďalšie skúmanie a tvorbu opatrení na zvýšenie digitálnej bezpečnosti žiakov.

Centrum vedecko-technických informácií SR, oddelenie výskumu a analýz, preto na základe požiadaviek vyplývajúcich z Akčného plánu k Národnej koncepcii ochrany detí v digitálnom priestore na roky 2024 – 2025 realizovalo v auguste a septembri 2025 celoslovenský prieskum zameraný na mapovanie súčasnej situácie v školách. Prieskum sa sústredil na päť kľúčových oblastí:

- výskyt jednotlivých foriem online rizikového správania žiakov,
- spôsoby riešenia konkrétnych prípadov v školách,
- preventívne aktivity a ich efektívnosť,
- rizikové faktory a dôsledky zaznamenané školami,
- potreby škôl pri ochrane a podpore žiakov v digitálnom prostredí.

Dáta boli zbierané prostredníctvom online dotazníka distribuovaného do všetkých základných a stredných škôl v SR. Dotazník bol určený riaditeľom a ich zástupcom, členom školských podporných tímov, odborným a pedagogickým zamestnancom. Do zisťovania sa zapojilo 1 262 škôl, čo predstavovalo návratnosť vo výške 73 %. Získané odpovede poskytujú cenný pohľad priamo z prostredia škôl, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri odhaľovaní, riešení a prevencii online rizikového správania žiakov.

Výsledky sú prezentované prevažne pomocou popisnej štatistiky. V grafoch a tabuľkách sú uvádzané percentuálne podiely prípadov v jednotlivých kategóriách, ktoré sa ďalej členia podľa typu školy (základné školy, stredné odborné školy, gymnáziá), podľa zriaďovateľa (štátne, cirkevné, súkromné), veľkosti sídla (mestá nad 100 000, nad 20 000, pod 20 000 a obce do 5 000

obyvateľov) a kraja (BA, TT, TN, NR, ZA, BB, PO, KE). Pri interpretácii rozdielov boli osobitne zdôraznené zistenia, pri ktorých sa potvrdil štatisticky významný vzťah ($p < 0,05$) a miera asociácie alebo korelácie dosiahla hodnotu ≥ 1 .

Treba zdôrazniť, že pri niektorých otázkach bolo možné označiť viac odpovedí, a preto súčet podielov môže presahovať 100 %. Táto skutočnosť je vždy uvedená v poznámkach pod tabuľkami alebo grafmi.

Predkladaná správa má ambíciu poskytnúť komplexný prehľad o aktuálnych formách rizikového správania žiakov v digitálnom priestore, o spôsoboch ich riešenia a prevencie, ako aj o najnaliehavejších potrebách, ktoré školy identifikujú. Výsledky majú slúžiť nielen odbornej verejnosti, ale aj tvorcom vzdelávacej politiky, zriaďovateľom škôl, odborným inštitúciám a rodičom, aby mohli prijímať cielenejšie a účinnejšie opatrenia na zvýšenie digitálnej bezpečnosti detí a mládeže.

1. Metodika prieskumu

1.1 Ciele prieskumu

Cieľom prieskumu bolo zmapovať výskyt a spôsoby riešenia rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí zo skúseností riaditeľov, zástupcov riaditeľov, členov školských podporných tímov a pedagogických či odborných zamestnancov základných a stredných škôl na Slovensku.

Osobitná pozornosť sa venovala:

- formám online rizikového správania, ktoré školy zaznamenávajú,
- spôsobom zisťovania prítomnosti týchto javov,
- reakciám škôl a efektívnosti prijímaných opatrení,
- spolupráci s rodičmi a odbornými inštitúciami pri riešení konkrétnych prípadov,
- preventívnym aktivitám realizovaným školami a ich hodnoteniu,
- rizikovým faktorom a dôsledkom pre žiakov a školské prostredie,
- potrebám škôl pri podpore a ochrane žiakov v digitálnom priestore.

Na základe získaných údajov sa výsledky spracovali podľa typu školy, zriaďovateľa, veľkosti školy, veľkosti sídla a regiónu. Cieľom bolo nielen získať aktuálny obraz o stave v oblasti digitálnej bezpečnosti žiakov, ale aj identifikovať prekážky a potreby škôl, ktoré môžu slúžiť ako východisko pre tvorbu efektívnejších preventívnych a podporných opatrení.

1.2 Metódy a techniky prieskumu

Prieskum bol realizovaný formou online dotazníkového zisťovania v období od 25. augusta do 8. septembra 2025. Dotazník bol distribuovaný do všetkých základných a stredných škôl na Slovensku.

Respondentmi boli riaditelia a ich zástupcovia, členovia školských podporných tímov a ďalší pedagogickí a odborní zamestnanci. Účasť bola anonymná a dobrovoľná. Každé škole bolo pridelené jedinečné prístupové heslo, ktoré umožnilo kontrolu zberu dát a zároveň garovalo ochranu osobných údajov respondentov v súlade s platnou legislatívou (GDPR) [7].

Dotazník obsahoval uzavreté aj poloopené otázky, ktoré pokrývali šesť hlavných oblastí:

- základné údaje o škole a respondentovi,
- výskyt rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí,
- spôsoby riešenia konkrétnych prípadov,
- preventívne opatrenia a ich hodnotenie,
- rizikové faktory a dôsledky,
- potreby škôl v oblasti podpory a metodického zabezpečenia.

Odpovede boli zaznamenávané prostredníctvom systému LimeSurvey a následne spracované štatistickými metódami v programe SPSS. Výsledky sú prezentované predovšetkým pomocou popisnej štatistiky (percentuálne zastúpenie jednotlivých odpovedí), pričom údaje sú členené podľa typu školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla, veľkosti školy a kraja. Pri interpretácii boli osobitne zdôraznené zistenia, pri ktorých sa potvrdil štatisticky významný vzťah na hladine významnosti $p < 0,05$ a miera asociácie alebo korelácie dosiahla hodnotu ≥ 1 .

1.3 Výber prieskumnej vzorky

Prieskum bol realizovaný vo všetkých typoch základných a stredných škôl na Slovensku. Do zisťovania sa mohli zapojiť riaditelia, ich zástupcovia, členovia školských podporných tímov, ako aj ďalší pedagogickí a odborní zamestnanci. Výber vzorky bol teda založený na dobrovoľnej účasti respondentov, pričom cieľom bolo získať čo najširšie zastúpenie škôl naprieč regiónmi, typmi škôl a ich zriaďovateľmi.

V dotazníku boli zaznamenávané základné charakteristiky školy a respondenta, ktoré umožňujú diferencované spracovanie a interpretáciu údajov:

- typ školy (základná škola, gymnázium, stredná odborná škola, konzervatórium),
- zriaďovateľ (verejný, cirkevný, súkromný),
- veľkosť sídla (obec/dedina do 5 000 obyvateľov, malé mesto 5 001 – 20 000, stredne veľké mesto 20 001 – 100 000, veľké mesto nad 100 000 obyvateľov),
- veľkosť školy (menej ako 200 žiakov, 200 – 500 žiakov, 500 – 1 000 žiakov, viac ako 1 000 žiakov),
- kraj (BA, TT, TN, NR, ZA, BB, PO, KE),
- pozícia respondenta (riaditeľ, zástupca riaditeľa, výchovný poradca, triedny učiteľ, školský psychológ, špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg a iné),
- dĺžka praxe (od začínajúcich učiteľov po viac ako 20 rokov pedagogických alebo odborných skúseností).

Takto koncipovaný výber umožnil zachytiť rôznorodé pohľady zo všetkých typov škôl a regiónov Slovenska a zároveň zabezpečil dostatočnú reprezentatívnosť z hľadiska socio-demografických a organizačných charakteristík škôl.

Rozloženie vybraných znakov v prieskumnej vzorke uvádza *tabuľka 1*.

Tabuľka 1 Charakteristika prieskumnej vzorky (N = 1 262)

Znak	N	%
Pohlavie		
Muž	969	82,9
Žena	200	17,1
Vek		
Do 30 rokov	51	4,1
31 – 40 rokov	197	15,8
41 – 50 rokov	430	34,5
51 – 60 rokov	475	38,1
61 a viac rokov	94	7,5
Pozícia		
Riaditeľ/ka	626	49,6
Zástupca riaditeľa	140	11,1
Triedny učiteľ	231	18,3
Výchovný poradca	88	7,0
Školský psychológ	82	6,5
Špeciálny pedagóg	47	3,7
Sociálny pedagóg	36	2,9
Iné	123	9,7
Typ školy		
Základná škola	927	74,4
Gymnázium	234	18,8
Stredná odborná škola	78	6,3
Konzervatórium	7	0,6
Počet žiakov		
Menej ako 200 žiakov	465	37,3
200 – 500 žiakov	539	43,3
500 – 1 000 žiakov	233	18,7
Viac ako 1 000 žiakov	8	0,6
Zriaďovateľ		
Verejný	1099	88,3
Cirkevný	74	5,9
Súkromný	72	5,8
Veľkosť sídla školy		
Do 5 000 obyvateľov	564	45,2
5 001 – 20 000 obyvateľov	252	20,2
20 001 – 100 000 obyvateľov	284	22,7
Nad 100 000 obyvateľov	149	11,9
Kraj		
Bratislavský	97	7,9
Trnavský	103	8,3
Trenčiansky	89	7,2
Nitriansky	153	12,4
Žilinský	197	16,0
Banskobystrický	119	9,6
Prešovský	276	22,3
Košický	201	16,3

Poznámka: Dopočet do 1 262 (100 %) tvoria chýbajúce odpovede (Missing Values).

1.4 Matematicko-štatistické spracovanie

Dáta získané prostredníctvom online dotazníka boli exportované zo systému LimeSurvey a ďalej spracované v štatistickom programe SPSS. Základnou metódou prezentácie výsledkov bola popisná štatistika – najmä výpočet percentuálnych podielov jednotlivých odpovedí v položkách dotazníka.

Údaje boli analyzované a interpretované podľa vybraných kritérií, ktoré umožnili detailnejšie porovnanie:

- typ školy (základná škola, gymnázium, stredná odborná škola),
- zriaďovateľ (verejný, cirkevný, súkromný),
- veľkosť školy (do 200, 200 – 500, 500 – 1 000, nad 1 000 žiakov),
- veľkosť sídla (obec do 5 000, malé mesto 5 001 – 20 000, stredné mesto 20 001 – 100 000, veľké mesto nad 100 000 obyvateľov),
- kraj (BA, TT, TN, NR, ZA, BB, PO, KE).

Okrem popisných ukazovateľov boli použité aj metódy inferenčnej štatistiky. Na overenie existencie vzťahu medzi dvoma kategorizovanými premennými bol aplikovaný chí-kvadrát test nezávislosti (χ^2). Pri interpretácii uvádzame hodnotu testovej štatistiky p-hodnotu; za štatisticky významné považujeme výsledky pri hladine významnosti $p < 0,05$.

Keďže samotný test informuje iba o tom, či vzťah existuje, veľkosť zisteného efektu sme vyjadrili pomocou Cramerovho V, ktorý nadobúda hodnoty v intervale $(0;1)$ (0 = bez vzťahu, 1 = maximálna asociácia). Orientačne možno interpretovať hodnoty $V \approx 0,10$ ako malý efekt, $V \approx 0,30$ ako stredný a $V \approx 0,50$ ako veľký efekt, pričom konkrétny význam závisí aj od rozmeru kontingenčnej tabuľky.

Pri interpretácii výsledkov boli osobitne zdôraznené tie zistenia, pri ktorých sa potvrdil štatisticky významný vzťah a zároveň bola identifikovaná aspoň stredne silná asociácia.

Treba tiež dodať, že pri viacerých otázkach dotazníka bolo možné označiť viac odpovedí. V takýchto prípadoch preto súčty percentuálnych podielov presahujú 100 %. Táto skutočnosť je vždy uvedená v poznámkach pod tabuľkami alebo grafmi.

1.5 Priebeh realizácie prieskumu

Prieskum prebiehal v období od 25. augusta do 8. septembra 2025 prostredníctvom online dotazníka sprístupneného všetkým základným a stredným školám na Slovensku. Distribúcia dotazníka prebiehala elektronicky – školy boli oslovené prostredníctvom oficiálneho oznamu a následných pripomienok zaslaných na e-mailové adresy škôl/riadiateľov.

Každý škole bolo pridelené jedinečné prístupové heslo určené výlučne na riadenie a kontrolu zberu dát. Respondenti mohli dotazník vyplniť kedykoľvek počas stanoveného obdobia; vyplnenie trvalo približne 15 minút.

Počas celého obdobia zberu dát bola zabezpečená technická a metodická podpora pre školy (telefonická a e-mailová konzultácia). Účasť na prieskume bola anonymná, odpovede boli spracované hromadne a výsledky prezentované výhradne v agregovanej podobe.

Priebeh realizácie prieskumu možno rozdeliť do viacerých fáz:

- Tvorba dotazníka: január – marec 2025
- Zber dát v ZŠ a SŠ: august – september 2025
- Čistenie databázy a škálovanie (polo)otvorených otázok: september 2025
- Štatistické spracovanie dát: september 2025
- Interpretácia výsledkov prieskumu: október 2025
- Spracovanie záverečnej správy z prieskumu: október 2025

Takto nastavený harmonogram zabezpečil systematický priebeh všetkých krokov – od prípravy nástroja až po finálne zverejnenie výstupov.

2. Interpretácia výsledkov prieskumu

2.1 Výskyt rizikového správania v digitálnom priestore

Rizikové správanie žiakov v digitálnom prostredí je jednou z najväznejších výziev súčasného vzdelávacieho systému. Školy sa s týmito javmi stretávajú čoraz častejšie, pričom ich charakter je rôznorodý – od kyberšikanovania a sextingu až po šírenie dezinformácií, digitálne sebapoškodzovanie či závislosti od sociálnych sietí a online hier.

V tejto časti správy sú analyzované odpovede na otázky, ktoré zisťovali **počet prípadov jednotlivých foriem rizikového správania v digitálnom priestore počas školského roka 2024/2025** a tiež **spôsoby, akými školy prítomnosť týchto javov identifikujú**. Cieľom bolo získať obraz o tom, aké typy problémov školy reálne evidujú, aká je ich intenzita a ktoré mechanizmy sa pri odhaľovaní online rizík medzi žiakmi v praxi ukazujú ako najčastejšie.

Výsledky ukazujú, že najčastejšie evidovanou formou rizikového správania v digitálnom priestore je **závislosť od digitálnych technológií**. Hoci 46,5 % škôl uviedlo, že počas sledovaného obdobia nezaznamenali žiadny prípad, až 24,4 % deklarovalo výskyt šiestich a viac prípadov, čo je najvyšší podiel v tejto kategórii spomedzi všetkých sledovaných javov. Tento údaj poukazuje na systematickejší charakter problému, ktorý má tendenciu presahovať jednotlivé ojedinelé incidenty a vyžaduje dlhodobjšie preventívne opatrenia.

Tabuľka 2 Výskyt foriem rizikového správania v digitálnom priestore počas školského roka 2024/2025 (v %)

Forma rizikového správania	0 prípadov	1 – 2 prípady	3 – 5 prípadov	6 a viac prípadov
Závislosť od digitálnych technológií	46,5	18,9	10,1	24,4
Kyberšikanovanie	49,3	39,0	9,3	2,4
Nezodpovedné zdieľanie osobných údajov a fotografií	54,9	29,3	10,5	5,4
Nenávistné prejavy online	68,4	21,5	6,1	3,9
Šírenie hoaxov a dezinformácií	82,3	9,8	4,3	3,5
Hranie hazardných hier online	83,7	6,6	4,2	5,5
Sexting	91,3	7,8	0,6	0,3
Digitálne sebapoškodzovanie	92,4	5,3	1,4	0,9
Kybergrooming	96,2	2,7	0,6	0,6

Znenie otázky: Koľko prípadov uvedených foriem rizikového správania v digitálnom priestore sa vyskytlo u žiakov počas posledného školského roka (2024/2025) vo vašej škole?

Ďalším významným javom je **kyberšikanovanie** – takmer polovica škôl (49,3 %) síce neuviedla žiadny prípad, no až 39 % zaznamenalo 1 – 2 prípady a 11,7 % viac ako dva prípady. Kyberšikanovanie sa tak javí ako relatívne rozšírený problém, ktorý sa dotýka veľkého počtu škôl a vyžaduje si systematické mechanizmy odhaľovania a riešenia.

Relatívne vysokú frekvenciu výskytu vykazujú aj **nezodpovedné zdieľanie osobných údajov a fotografií**. Hoci viac ako polovica škôl (54,9 %) nezaznamenala žiadny prípad, zvyšných 45 % potvrdilo výskyt aspoň jedného prípadu, pričom až 15,9 % škôl evidovalo 3 a viac prípadov. Tento jav ukazuje na pretrvávajúcu potrebu posilňovať digitálnu gramotnosť a zodpovednosť žiakov v online prostredí.

Medzi formy správania, ktoré sa vyskytujú menej často, patrí **šírenie hoaxov a dezinformácií** (82,3 % škôl bez prípadov, 9,8 % s jedným až dvoma prípadmi a 7,8 % s tromi a viac prípadmi) a **nenávistné prejavy online** (68,4 % bez prípadov, 31,5 % aspoň s jedným prípadom). Tieto

javy sú menej časté ako kyberšikanovanie, no stále sú reálnym rizikom, ktoré má potenciál eskalovať najmä vo vyšších ročníkoch základných a v stredných školách.

Najnižšiu mieru výskytu hlásili školy v súvislosti so správaním s výrazne rizikovým alebo trestnoprávnym rozmerom. **Sexting** bol vôbec najzriedkavejšie uvádzaný (91,3 % škôl bez prípadov, len 0,9 % s tromi a viac prípadmi), podobne **kybergrooming** (96,2 % škôl bez prípadov). **Digitálne sebapoškodzovanie** sa vyskytovalo len na malom percente škôl (7,6 % uviedlo aspoň jeden prípad). **Hranie hazardných hier online** bolo zaznamenané v menšej časti škôl (16,3 %), no zaujímavým zistením je, že 5,5 % škôl uviedlo už šesť a viac prípadov, čo poukazuje na lokálne koncentrovaný, ale závažný problém.

Celkovo možno konštatovať, že najrozšírenejšie formy rizikového správania v digitálnom priestore sú tie, ktoré majú každodenný a relatívne ľahko pozorovateľný charakter – kyberšikanovanie, nadmerné používanie digitálnych technológií a nezodpovedné zdieľanie údajov. Menej časté, no potenciálne veľmi závažné formy, ako sexting, kybergrooming či digitálne sebapoškodzovanie, sa vyskytujú zriedkavo, ale ich výskyt je vždy alarmujúci a vyžaduje odborný prístup. Tieto zistenia potvrdzujú, že školy čelia kombinácii bežnejších, chronických problémov v digitálnom správaní a zároveň musia byť pripravené reagovať aj na menej časté, no vysoko rizikové javy.

Analýza rozdielov podľa vybraných charakteristík škôl ukazuje, že výskyt jednotlivých foriem rizikového správania v digitálnom priestore nie je rovnomerne rozložený, ale významne sa líši podľa počtu žiakov a veľkosti sídla školy. Práve tieto dva faktory sa ukazujú ako najsilnejšie deliace línie, zatiaľ čo typ a zriaďovateľ školy či kraj majú spravidla menší, alebo len selektívny význam.

Tabuľka 3 Rozdiely vo výskyte foriem rizikového správania v digitálnom priestore podľa typu školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla, počtu žiakov a kraja (χ^2 ; Cramerovo V)

Forma rizikového správania	Typ školy	Zriaďovateľ	Veľkosť sídla školy	Počet žiakov školy	Kraj
Kyberšikanovanie	p < .001; V = .11	ns	p < .001; V = .19	p < .001; V = .26	p = .017; V = .11
Sexting	ns	ns	p = .061 (hr.); V = .08	p < .001; V = .17	ns.
Kybergrooming	ns	ns	p = .012; V = .09	p < .001; V = .13	ns.
Nezodpovedné zdieľanie osobných údajov a fotografií	p = .017; V = .09	ns	p < .001; V = .15	p < .001; V = .19	p = .075 (hr.); V = .10
Závislosť od digitálnych technológií	p < .001; V = .14	p = .035; V = .08	p < .001; V = .15	p < .001; V = .17	p = .025; V = .11
Šírenie hoaxov a dezinformácií	p < .001; V = .13	p = .058 (hr.); V = .08	p < .001; V = .12	p < .001; V = .14	ns
Digitálne sebapoškodzovanie	p < .001; V = .12	ns	p < .001; V = .11	p < .001; V = .12	ns
Nenávistné prejavy online	p = .006; V = .10	ns	p < .001; V = .17	p < .001; V = .18	ns
Hranie hazardných hier online	p < .001; V = .20	ns	p < .001; V = .14	p < .001; V = .14	p = .029; V = .12

Poznámky: ns = nevýznamné; hr. = hraničné ($p \in (.05; .10)$). V = Cramerovo V, V \approx .10 malý, \approx .30 stredný.

Pri **kyberšikanovaní** je zreteľné, že väčšie školy a školy v mestskom prostredí častejšie uvádzajú vyšší počet prípadov. Zatiaľ čo medzi školami do 200 žiakov uviedlo nulový výskyt až 76,3 %, v školách s viac ako 1 000 žiakmi to bolo len 14,3 %. Podobný trend je možné pozorovať aj pri **nezodpovednom zdieľaní osobných údajov a fotografií** – 0 prípadov uviedlo

74,1 % malých škôl, no len 33,3 % najväčších škôl. **Nenávistné online prejavy** sa častejšie objavujú v mestských školách: zatiaľ čo na dedinách evidovalo aspoň jeden prípad 18,7 % škôl, v malých mestách to bolo už 41,5 % a vo veľkých mestách až 45,8 %. Zistenia o častejšom výskyte kyberšikanovania, nezodpovedného zdieľania osobných údajov a digitálnych závislostí vo väčších a mestských školách sú v súlade s európskymi dátami, ktoré dlhodobo poukazujú na kumuláciu rizík v prostrediach s vyššou intenzitou online aktivít a s hustejšími sociálnymi sieťami rovesníkov [8].

Zvláštnu pozornosť si zaslúži **závislosť od digitálnych technológií**, ktorá je zo sledovaných foriem najrozšírenejšia a najčastejšie sa vyskytuje vo väčších školách a v mestách. V školách s menej ako 200 žiakmi deklarovalo nulový výskyt 63,2 %. Medzi školami nad 1 000 žiakov kategóriu „6 a viac prípadov“ uviedlo až 33,3 % škôl, čo poukazuje na systematickejší charakter problému. Typ školy tu takisto zohráva úlohu – v stredných odborných školách uviedlo aspoň jeden prípad závislosti 66,8 % respondentov, zatiaľ čo v základných školách to bolo 48,8 %. Národné zdravotnícke dáta zároveň potvrdzujú, že s rastúcim vekom žiakov narastá online čas a zmena návykov spojených s digitálnou pohodou, čo zvyšuje význam cielenej prevencie na druhom stupni ZŠ a v SŠ [9].

Výraznejšie rozdiely podľa typu školy sa ukázali aj pri **hraní hazardných hier online**. Tento jav je síce celkovo menej častý, ak sa však vyskytuje, typickejší je práve pre stredné odborné školy a gymnáziá. V SOŠ uviedlo výskyt troch a viac prípadov až 22,4 % škôl, kým v základných školách to bolo len 6,2 %. Podobne sa prejavuje aj vplyv prostredia – v dedinách neuviedlo žiadny prípad 92,0 % škôl, zatiaľ čo vo veľkých mestách len 80,4 %. Pri tematike problémového hrania je vhodné terminologicky aj prakticky vychádzať z rámca ICD-11, ktorý poskytuje jednotný odborný jazyk pre školu, poradenstvo a zdravotnícke služby [10].

Naopak, formy správania ako **sexting**, **kybergrooming** alebo **digitálne sebapoškodzovanie** sa vyskytujú veľmi zriedkavo a rozdiely medzi typmi či zriaďovateľmi škôl sa prakticky neprejavujú. Ich výskyt je vo väčšine prípadov sporadický a ak sa objaví, takmer výlučne v prostredí väčších a mestských škôl. To potvrdzuje, že tieto závažné javy síce nie sú masovo rozšírené, no sú úzko previazané na prostredie, kde majú žiaci intenzívnejší kontakt s digitálnymi technológiami a sociálnymi sieťami.

Výsledky zároveň ukazujú, že formálny rámec školy, ako je zriaďovateľ, má na výskyt rizikového online správania len minimálny vplyv. Rozdiely medzi verejnými, cirkevnými a súkromnými školami sa ukázali ako štatisticky nevýznamné alebo veľmi slabé. Podobne ani odlišnosti medzi krajmi nevytvárajú jasný obraz – rozdiely sa síce v niektorých prípadoch objavili, no ide skôr o rozptýlené odchýlky než o systematickú záležitosť.

Celkovo možno konštatovať, že výskyt rizikového správania v digitálnom priestore je najtesnejšie spätý s počtom žiakov a veľkosťou sídla školy. V prostredí väčších a mestských škôl je zaznamenaný vyšší počet prípadov takmer pri všetkých sledovaných formách správania, pričom v prípade závislostí a online hazardu sa ukazuje aj súvis s typom školy. Naopak, faktory ako zriaďovateľ či región hrajú skôr okrajovú úlohu. Tieto zistenia naznačujú, že preventívne opatrenia by mali byť diferencované predovšetkým podľa prostredia a veľkosti školy a zohľadňovať špecifiká vekovej skupiny žiakov.

Pri zisťovaní výskytu rizikového správania v digitálnom priestore sme sa zamerali aj na to, **akými spôsobmi školy tieto prípady identifikujú**. Otázka bola formulovaná ako viacnásobná voľba, čo umožnilo respondentom označiť všetky relevantné spôsoby, prostredníctvom ktorých majú možnosť získavať informácie o rizikovom správaní medzi žiakmi.

Cieľom tejto otázky je zachytiť, do akej miery školy využívajú formálne aj neformálne mechanizmy na zisťovanie problémov – od hlásení žiakov, učiteľov či rodičov, až po

systematickejšie nástroje, ako sú anonymné dotazníky, monitoring digitálnych platforiem alebo spolupráca s odborníkmi. Výsledky poskytujú dôležitý obraz o tom, aké prístupy školy preferujú a aké nástroje považujú za efektívne pri odhaľovaní a prevencii online rizikového správania.

Systematické, viaczdrojové zisťovanie (žiaci, učitelia, rodičia, anonymné dotazníky) zvyšuje pravdepodobnosť, že škola zachytí včasné varovné signály. Európska stratégia BIK+ výslovne podporuje rozvoj „bezpečných kanálov hlasu“ pre deti, aby mohli nahlasovať obavy a zároveň podporuje budovanie dôvery medzi školou a rodinou ako kľúčový faktor prevencie [1].

Tabuľka 4 Spôsoby zisťovania prítomnosti rizikového správania v digitálnom priestore medzi žiakmi (v %)

Spôsob zisťovania	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Hlásenia žiakov	80,0	80,6	80,9	80,8
Hlásenia učiteľov	68,6	68,1	71,4	74,4
Spolupráca s odborníkmi (školský psychológ, CPP, polícia)	57,9	54,2	68,9	76,9
Hlásenia rodičov	57,7	61,4	45,2	60,3
Anonymné dotazníky pre žiakov	54,1	50,9	67,6	56,4
Monitoring školských digitálnych platforiem	15,7	15,7	18,3	9,0
Iné	3,2	3,0	4,1	2,6

Znenie otázky: Ako vaša škola zisťuje prítomnosť rizikového správania v digitálnom priestore medzi žiakmi? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Najčastejším spôsobom zisťovania rizikového správania v digitálnom priestore sú podľa odpovedí respondentov **hlásenia samotných žiakov**. Túto možnosť uviedlo až 80 % škôl, čo poukazuje na to, že žiaci sú pre vedenie školy i pedagógov kľúčovým zdrojom informácií o problémoch v online prostredí. Zároveň to odráža určitú mieru dôvery, ktorú žiaci vkladajú do školy a ochotu zdieľať skúsenosti spojené s rizikovým správaním.

Na druhom mieste sa nachádzajú **hlásenia učiteľov** (68,6 %), čo potvrdzuje význam každodenného pedagogického kontaktu pri zachytávaní signálov o rizikovom správaní. Učitelia sú často prví, ktorí dokážu sprostredkovať informácie o prejavoch kyberšikanovania, závislosti či iných online rizík, a preto predstavujú dôležitý článok v preventívnom reťazci.

Relatívne vysoký podiel zaznamenali aj **hlásenia rodičov** (57,7 %). Tento údaj poukazuje na skutočnosť, že spolupráca rodiny a školy v oblasti digitálnej bezpečnosti je prítomná, avšak stále existuje priestor na jej posilnenie. Rodičia majú často prístup k prejavom správania detí mimo školy, a preto môžu priniesť dôležité podnety pre riešenie problémov.

Viac ako polovica škôl využíva systematickejšie formy zisťovania – **anonymné dotazníky** (54,1 %) alebo **spoluprácu s odborníkmi**, ako sú školskí psychológovia, centrá poradenstva a prevencie či polícia (57,9 %). Tieto nástroje umožňujú zachytiť aj menej viditeľné prejavy správania a signalizujú snahu škôl pristupovať k téme cielene a odborne.

Naopak, výrazne nižší podiel škôl (15,7 %) uviedol, že využívajú **monitoring školských digitálnych platforiem**. Tento spôsob môže byť technicky i organizačne náročnejší, čo pravdepodobne obmedzuje jeho širšie uplatnenie.

V otvorenej odpovedi „iné“ sa objavili viaceré doplnkové spôsoby, ktoré sú prevažne neformálneho charakteru – napríklad schránky dôvery, rozhovory so žiakmi, ranné kruhy, či spolupráca so sociálnymi pedagógmi a externými odborníkmi. Niektoré školy zároveň deklarovali, že sa s online rizikovým správaním zatiaľ nestretli, najmä ak ide o prvý stupeň základných škôl.

Celkovo možno konštatovať, že školy kombinujú formálne a neformálne mechanizmy zisťovania online rizikového správania. Dominujú priame hlásenia žiakov, učiteľov a rodičov,

no významnú úlohu majú aj preventívne a podporné nástroje, ktoré umožňujú systematickejšie zachytiť problémy. Rozdiely v miere využívania jednotlivých prístupov zároveň ukazujú, že nie všetky školy majú k dispozícii rovnaké zdroje či kapacity na zisťovanie a prevenciu online rizík, čo predstavuje dôležitú výzvu pre budúce podporné opatrenia.

Hlbšia analýza ukazuje, že **používané mechanizmy zisťovania online rizikového správania sa najvýraznejšie líšia podľa počtu žiakov a veľkosti sídla školy**. Typ školy vstupuje do hry selektívne – najmä pri anonymných dotazníkoch a spolupráci s odborníkmi – a zriaďovateľ sa väčšinou neprejavuje, s výnimkou menšieho rozdielu pri anonymných dotazníkoch.

Pri **hláseniach žiakov** sa typ školy ani iné štrukturálne znaky neukázali ako významné, ale veľkosť školy diferencuje pravdepodobnosť, že sa tento spôsob využíva ($p < 0,001$; $V = 0,14$). V malých školách do 200 žiakov uviedlo odpoveď „áno“ približne 73,5 % škôl, kým v stredne veľkých a väčších školách (200 – 500 a 500 – 1 000 žiakov) je to už okolo 85 %. To naznačuje, že väčšie školské kolektívy sa viac spoliehajú na priamu výpoveď žiakov – zrejme aj preto, že zachytia viac incidentov.

Hlásenia učiteľov výrazne rastú s veľkosťou školy ($p < 0,001$; $V = 0,155$) aj s veľkosťou sídla ($p = 0,004$; $V = 0,103$). Učiteľov ako zdroj informácií deklaruje 60,0 % najmenších škôl, ale 74 – 76 % škôl s 200 – 1 000 žiakmi; v mestách je tento spôsob silnejší než na vidieku (napr. vo veľkých mestách odpoveď „áno“ uviedlo 77,2 % škôl vs. 64,7 % na dedinách). Rozdiely podľa typu školy sú tu nevýznamné.

Pri **hláseniach rodičov** úlohu zohráva viac faktorov. Typ školy je významný ($p < 0,001$; $V = 0,129$): ZŠ tento kanál využívajú častejšie (61,4 %) než SOŠ (45,2 %), gymnáziá sú medzi tým (60,3 %). S veľkosťou školy podiel odpovedí „áno“ narastá ($p = 0,010$; $V = 0,096$) – od 53,1 % v najmenších po 66,1 % v kategórii s počtom žiakov 500 – 1 000. Regionálne rozdiely sú síce štatisticky významné ($p = 0,011$; $V = 0,122$), ale ide skôr o mozaikovitý obraz bez jednotného trendu; veľkosť sídla školy ako taká nediferencuje.

Anonymné dotazníky pre žiakov majú najzreteľnejšie štrukturálne rozdiely. Výrazne rastú s veľkosťou školy ($p < 0,001$; $V = 0,195$), aj s veľkosťou sídla ($p < 0,001$; $V = 0,140$). Na dedinách ich využíva 47,3 % škôl, v malých a stredných mestách už 61 – 64 %, vo veľkých mestách 53,7 %. Silný je aj rozdiel podľa typu školy ($p < 0,001$; $V = 0,132$): ZŠ uvádzajú odpovede „áno“ 50,9 %, SOŠ 67,6 % a gymnáziá 56,4 %. Zaujímavá je aj menšia odchýlka podľa zriaďovateľa ($p = 0,002$; $V = 0,098$): medzi verejnými školami je podiel odpovedí „áno“ 55,7 %, pri cirkevných 35,1 %, pri súkromných 56,9 %. Regionálne rozdiely sú štatisticky významné ($p < 0,001$; $V = 0,185$), ale podobne ako pri hláseniach rodičov bez jedného dominantného kraja – skôr mix vyššieho využívania v niektorých regiónoch.

Pri **spolupráci s odborníkmi (školský psychológ, CPP, polícia)** je efekt prostredia mimoriadne silný. S veľkosťou školy podiel odpovedí „áno“ výrazne rastie ($p < 0,001$; $V = 0,234$): v najmenších školách ide o 43,7 %, s počtom žiakov 200 – 500 a 500 – 1 000 žiakov už 66,4 % a 69,5 %. Veľkosť sídla školy tiež hrá významnú rolu ($p < 0,001$; $V = 0,215$): od 47,3 % na dedinách po 72,5 % v stredne veľkých mestách a 66,4 % vo veľkých mestách. Rozdiely podľa typu školy sú tiež výrazné ($p < 0,001$; $V = 0,152$): ZŠ 54,2 %, SOŠ 68,9 %, gymnáziá až 76,9 %. Zriaďovateľ má len okrajový efekt ($p = 0,052$; $V = 0,069$), vplyv regiónu nie je štatisticky významný.

Monitoring školských digitálnych platforiem patrí k najmenej využívaným nástrojom, ale vykazuje slabý nárast s veľkosťou školy ($p = 0,038$; $V = 0,082$): v školách do 200 žiakov ho uvádza 13,3 %, v pásme 200 – 500 žiakov 16,0 % a pri 500 – 1 000 žiakov 21,0 %. Trend k vyššiemu používaniu vo väčších mestách síce vidno (napr. 20,4 % v stredne veľkých mestách

vs. 13,7 % na dedinách), ale test bol tesne nevýznamný ($p = 0,074$). Rozdiely podľa typu školy a zriaďovateľa sa nepotvrdili.

Tabuľka 5 Spôsoby zisťovania prítomnosti rizikového správania v digitálnom priestore medzi žiakmi podľa kraja (v %)

Spôsob zisťovania	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Hlásenia žiakov	86,6	82,5	87,6	85,0	80,2	78,2	80,4	76,1
Hlásenia učiteľov	82,5	68,9	69,7	66,0	72,6	68,1	65,2	70,6
Hlásenia rodičov	76,3	62,1	61,8	59,5	58,9	52,1	55,4	54,2
Anonymné dotazníky pre žiakov	44,3	53,4	65,2	61,4	68,5	52,1	42,8	55,2
Spolupráca s odborníkmi	67,0	59,2	68,5	59,5	58,9	56,3	54,0	57,7
Monitoring školských digitálnych platforiem	20,6	13,6	18,0	13,1	21,3	11,8	15,9	12,9
Iné	3,1	3,9	2,2	3,3	3,6	1,7	3,6	3,5

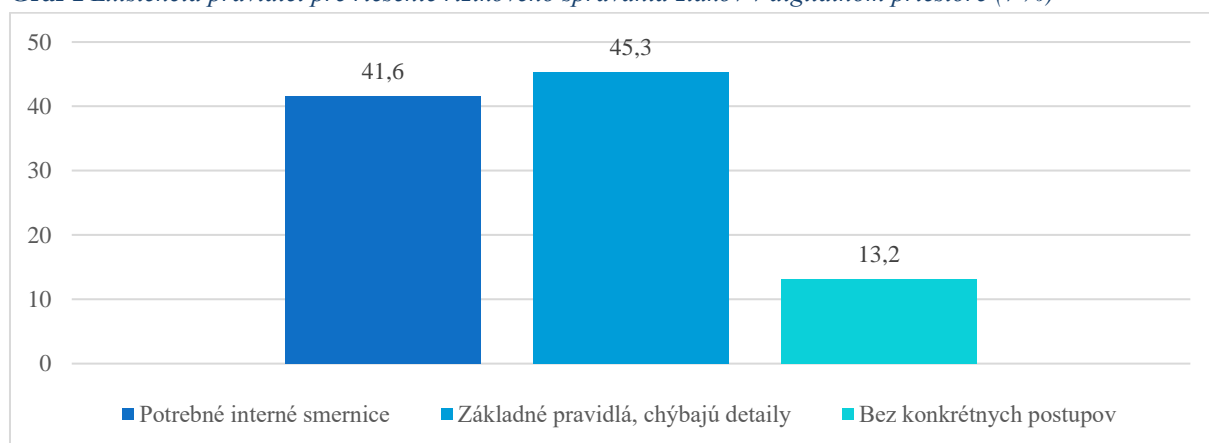
Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Zhrnuté, **najstabilnejšou deliacou líniou** pri spôsoboch zisťovania rizikového správania je **veľkosť školy** – väčšie školy častejšie uvádzajú hlásenia učiteľov a žiakov, anonymné dotazníky, spoluprácu s odborníkmi i (v slabšej miere) monitoring platforiem. **Mestské prostredie** posilňuje najmä využívanie anonymných dotazníkov a spoluprácu s odborníkmi. **Typ školy** selektívne zvyšuje pravdepodobnosť využitia anonymných dotazníkov a odbornej spolupráce najmä v SOŠ a gymnáziách. **Zriaďovateľ** vstupuje skôr okrajovo (len menší rozdiel pri anonymných dotazníkoch), **regionálne** rozdiely sú buď nevýznamné, alebo bez jednotného trendu. Pre prax to znamená, že rozvoj záchytných mechanizmov má najväčší potenciál práve vo väčších a mestských školách – a v stredných školách, kde sa osvedčuje kombinácia anonymného zberu informácií a systematickej spolupráce s odborníkmi.

2.2 Reakcia škôl a efektívnosť prijímaných opatrení

Okrem zisťovania výskytu rizikového správania v digitálnom priestore bolo predmetom prieskumu aj to, **ako školy na tieto situácie reagujú a do akej miery považujú svoje opatrenia za účinné**. Táto časť prináša pohľad na existenciu interných pravidiel a postupov, spôsoby riešenia konkrétnych prípadov, zapájanie rodičov a odborných inštitúcií, ako aj bariéry, s ktorými sa školy stretávajú pri zabezpečovaní ochrany žiakov. Zároveň sa analyzuje, **ako samotné školy hodnotia efektívnosť svojich opatrení** – či ich považujú za dostatočné, alebo naopak, poukazujú na nedostatky a prekážky v praxi. Tieto informácie sú kľúčové pre identifikáciu silných stránok, ale aj pre odhalenie oblastí, kde školy potrebujú väčšiu podporu, metodické usmernenie alebo spoluprácu s externými odborníkmi.

Graf 1 Existencia pravidiel pre riešenie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %)

Znenie otázky: Má vaša škola jasne stanovené pravidlá na riešenie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore?
N = 1 171

Výsledky naznačujú, že väčšina škôl má k téme rizikového správania v digitálnom prostredí formálne ukotvené postupy, no miera ich rozpracovania je rozdielna. Z platných odpovedí uviedlo **41,6 %** škôl, že disponujú **detailne spracovanými internými smernicami**, kým **45,3 %** má sice **základné pravidlá**, ale chýbajú im podrobnosti. **13,2 %** škôl deklaruje, že **nemá stanovené konkrétne postupy**. V prepočte na celú vzorku to znamená, že približne **sedem z desiatich** škôl má aspoň nejaký rámec, ale len **štyri z desiatich** idú do podrobností, ktoré spravidla umožňuje konzistentné a rýchle konanie pri konkrétnych incidentoch.

Táto štruktúra odhaľuje „**schodovitú**“ **úroveň pripravenosti**: od škôl s explicitne popísanými krokmi (zodpovednosť, eskalačné línie, časovanie, dokumentácia, spolupráca s rodičmi a odborníkmi), cez školy s rámcovými pravidlami, až po školy bez návodu. Prvá skupina je pravdepodobne schopná reagovať **predvídateľne a rýchlo**, minimalizovať vnútorné rozpory a lepšie chrániť žiakov, aj zamestnancov. Druhá – najpočetnejšia – skupina predstavuje **kritický priestor pre dopracovanie**: pravidlá existujú, no absentujú „pracovné“ detaily (napr. kto presne čo robí v prvých 24 hodinách, ako sa vedie záznam, kedy sa prizýva CPP/psychológ, aké sú zásady komunikácie s rodičom a žiakom, či a ako sa pracuje s digitálnymi dôkazmi). V tretej skupine hrozí **nekonzistentnosť postupov**, väčšia personálna záťaž „ad hoc“ rozhodovania a aj právna neistota.

Z hľadiska prevencie a efektívnosti je kľúčové, že **formálne pravidlá samy osebe negarantujú účinnosť** – no zvyčajne sú predpokladom na jej dosiahnutie. Podrobné smernice uľahčujú **štandardizáciu zásahov**, priebežné **vyhodnocovanie prípadov** a zmysluplné prepojenie na **externé zdroje pomoci**. Naopak, chýbajúce alebo len rámcové pravidlá znižujú šance na včasnú identifikáciu a jednotné riešenie podobných situácií v čase a naprieč triedami či stupňami. Pre prax to znamená, že najväčší prínos prinesie **doplnenie detailov** v školách, ktoré už majú rámec – ide o relatívne „nízko visiace ovocie“, ktoré vie rýchlo zvýšiť kvalitu reakcií.

Pri interpretácii je napokon dôležité upozorniť aj na **limity samoposúdenia**: školy mohli hodnotiť svoju dokumentáciu optimistickejšie a detailnosť smerníc nemusí automaticky odrážať ich **aktuálnosť, preškolenosť pedagógov a odborných zamestnancov**, ani **reálne používanie**. Aj preto sa v nasledujúcich podkapitolách zameriame na to, **ako školy konkrétne postupujú v praxi** (zapájanie rodičov a odborníkov, používané nástroje) a **ako vnímajú efektívnosť vlastných opatrení** – aby sme posúdili, či deklarovaná úroveň formálnych pravidiel korešponduje s kvalitou reálnych reakcií a kde sú najväčšie bariéry.

Jadrom rozdielov v existencii formálnych pravidiel je **veľkosť školy a veľkosť sídla školy**; typ školy, ani zriaďovateľ sa významne neprejavujú. Podľa veľkosti školy podiel škôl s **podrobne spracovanými smernicami** narastá od menších k stredne veľkým školám (do 200 žiakov 35,9 %, 200 – 500 žiakov 43,1 %, 500 – 1 000 žiakov 49,5 %; $p < 0,001$; Cramerovo $V = 0,112$). Zároveň **absencia konkrétnych postupov** je najčastejšia v najmenších školách (19,2 %) a klesá pri 200 – 500 (10,2 %) a 500 – 1 000 žiakoch (7,7 %). Kategória nad 1 000 žiakov vykazuje výkyv (podrobné 20,0 %, bez postupov 20,0 %), ide však o veľmi malý počet prípadov ($N = 5$), preto ju nemožno interpretovať ako trend.

Podobný obraz prináša **veľkosť sídla**. Na dedinách má podrobné smernice len 36,1 % škôl, kým v malých mestách je to 44,0 % a v stredne veľkých mestách 49,1 %; zároveň bez stanovených postupov je 17,8 % škôl na vidieku oproti 5,6 % v malých mestách a 10,9 – 12,9 % vo väčších mestách ($p < 0,001$; $V = 0,115$). Dá sa teda usudzovať, že mestské prostredie je spojené s vyššou mierou formalizácie a štandardizácie postupov.

Typ školy (ZŠ/SOŠ/GYM) štatisticky nepotvrďuje rozdiely ($p = 0,104$), hoci je viditeľný mierny trend v prospech stredných škôl: podrobné smernice uvádza 39,6 % ZŠ, 45,1 % SOŠ

a 52,0 % gymnázií, pričom podiel škôl bez postupov klesá od ZŠ (14,2 %) cez SOŠ (11,5 %) po gymnáziá (6,7 %). Efekt je však slabý a nepresahuje hladinu významnosti.

Rozdiely podľa **zriaďovateľa** sa nepreukázali ($p = 0,961$): podiel škôl s podrobnými smernicami je veľmi podobný vo verejných (41,6 %), súkromných (41,8 %) aj cirkevných školách (38,2 %); podobne vyrovnané sú aj podiely „bez postupov“ (13 – 15 %). Rozdiely medzi krajinami takisto nie sú štatisticky významné ($p = 0,353$).

Tabuľka 6 Existencia pravidiel pre riešenie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa typu školy a kraja (v %; stĺpcové)

Existencia pravidiel	ZŠ	SOŠ	GYM	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Podrobne spracované interné smernice	39,6	45,1	52,0	44,6	38,8	34,5	44,1	40,5	44,1	43,2	40,0
Základné pravidlá, ale chýbajú detaily	46,2	43,4	41,3	42,4	53,1	50,0	41,4	50,8	38,7	41,3	46,8
Bez konkrétnych postupov	14,2	11,5	6,7	13,0	8,2	15,5	14,5	8,6	17,1	15,4	13,2

Celkovo sa teda ukazuje, že **formalizácia reakcií škôl** – prechod od rámcových pravidiel k detailným smerniciam – je najužšie spojená s **počtom žiakov školy a veľkosťou sídla školy**. Prakticky to znamená, že podpora by sa mala sústrediť najmä na menšie a vidiecke školy: tam je podiel „bez postupov“ najvyšší a práve dopracovanie konkrétnych krokov, eskalačných línií a dokumentačných štandardov môže rýchlo zvýšiť pripravenosť školy reagovať konzistentne a efektívne.

Pri nastavovaní vnútorných pravidiel a postupov riešenia incidentov je dôležité zosúladiť školské poriadky s princípmi ochrany práv dieťaťa a s odporúčaniami pre primerané, predvídateľné a transparentné zásahy. Rámec Rady Európy zdôrazňuje, že školské opatrenia majú byť preventívne, výchovné a rešpektujúce dôstojnosť dieťaťa, pričom majú jasne určiť, kto, kedy a ako koná v prípade podozrenia na online riziko [2]. Pri kyberšikanovaní sa odporúča vychádzať z vnútroštátnej smernice, ktorá spresňuje procesné kroky a dokumentáciu v školskom prostredí [11].

Nadväzujúc na rozdiely v miere formalizácie postupov sa pri konkrétnych reakciách škôl črtá pomerne ustálený „eskalačný reťazec“ krokov, ktorý stojí predovšetkým na interných pedagogických mechanizmoch. **Okamžitú intervenciu učiteľov** uvádza **69,1 %** škôl, **individuálne rozhovory so žiakmi až 85,2 %** a **informovanie rodičov 81,2 %**. Tieto tri kroky tvoria základný, rýchlo dostupný balík opatrení a sú zjavne považované za prvú líniu reakcie – zodpovedá tomu aj dôraz na bezprostredné vyriešenie situácie v triede a na komunikáciu s rodinou.

Zapájanie **odborných kapacít** je výrazne menej časté. **Školského psychológa** prizýva **41,3 %** škôl a **spoluprácu s CPP alebo inými odborníkmi** uvádza **48,3 %**. V praxi to znamená, že takmer **každá druhá škola** ide pri riešení prípadov len po líniu učiteľ – žiak – rodič a systematickú odbornú podporu dostáva iba časť incidentov. Dôvody môžu byť pragmatické (dostupnosť psychológa, kapacitné limity CPP, administratívna náročnosť), ale aj metodické (nejasné spúšťače pre eskaláciu). Z hľadiska kvality intervencie to predstavuje priestor na zlepšenie – najmä pri závažnejších formách správania, kde je benefit multidisciplinárneho postupu najvyšší.

Tabuľka 7 Spôsoby riešenia konkrétnych prípadov (v %)

Spôsoby riešenia	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Individuálne rozhovory so žiakmi	85,2	84,8	88,8	88,5
Informovanie rodičov	81,2	82,1	78,8	87,2
Okamžitá intervencia učiteľov	69,1	69,0	71,8	69,2
Realizácia preventívnych opatrení	63,1	62,2	68,9	62,8
Spolupráca s CPP alebo s inými odborníkmi	48,3	46,1	55,2	60,3
Zapojenie školského psychológa	41,3	35,2	58,1	66,7
Oznámenie prípadu polícii	40,8	40,1	44,0	44,9
Iné	4,0	4,4	2,9	3,8

Znenie otázky: Ako škola reaguje na prípady rizikového správania žiakov v digitálnom priestore? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Oznámenie prípadu polícii deklaruje **40,8 %** škôl. Keďže ide o podmienený krok („ak je potrebné“), jeho relatívne vysoká hodnota skôr signalizuje, že školy si uvedomujú hranicu medzi školským riešením a podozrením na trestný čin/prečin (napr. závažné formy kyberšikanovania, sextingu, groomingu). Kladie to však zároveň nároky na jasné vnútorné smernice, aby rozhodovanie nebolo ad hoc.

Preventívne opatrenia uvádza **63,1 %** škôl. To je pozitívny signál – viac než polovica kombinuje „reaktívne“ zásahy s preventívnou prácou. Na druhej strane, vzhľadom na rozšírenosť problémov by bolo žiaduce, aby sa preventívny rozmer stal štandardom a nielen následným krokom po incidente (napr. triednické hodiny k digitálnej bezpečnosti, rovesnícke programy, práca s pravidlami online správania).

Otvorená kategória „iné“ predstavuje len približne **4 %** odpovedí a jej obsah je prevažne marginálny (často konštatovanie, že škola podobný prípad zatiaľ neriešila). To potvrdzuje, že hlavné spôsoby riešenia prípadov sú pomerne jednoznačné a sústreďujú sa do niekoľkých typických postupov.

Súhrnne: školy najčastejšie siahajú po **rýchlej pedagogickej intervencii, rozhovoroch a komunikácii s rodičmi; externé a odborné zdroje** využíva približne **polovica** a **preventívne kroky** deklarujú **tri pätiny** škôl. V spojení so zisteniami o **existencii a rozpracovanosti interných pravidiel na riešenie rizikového správania** to naznačuje, že rozpracovanejšie interné smernice by mohli prispieť ku **konzistentnejšiemu zapájaniu odborníkov a k štandardizovanej prevencii** – najmä v menších a vidieckych školách, kde bola formalizácia pravidiel slabšia.

V nadväznosti na celkové výsledky sa pri spôsoboch reakcie škôl ukázalo, že **rozdiely medzi skupinami najčastejšie súvisia s počtom žiakov a veľkosťou sídla školy**, zriedkavejšie s typom školy a len výnimočne so zriaďovateľom. Podľa štatistickej významnosti sa najčastejšie potvrdili asociácie pri zapájaní odborníkov (školský psychológ, CPP a iní), pri oznamovaní prípadu polícii a pri realizácii preventívnych opatrení; pri rýchlej pedagogickej intervencii, individuálnych rozhovoroch a informovaní rodičov sa rozdiely objavujú najmä medzi menšími a väčšími školami.

Najsilnejšie rozdiely sú **pri zapojení školského psychológa**. Gymnázia (66,7 %) a SOŠ (58,1 %) ho využívajú častejšie než ZŠ (35,2 %; $p < 0,001$; Cramerovo $V = 0,225$), ale rozhodujúca je najmä veľkosť školy ($p < 0,001$; $V = 0,487$). V školách s 500 – 1 000 (77,7 %) žiakmi uvádza zapojenie psychológa podstatne vyšší podiel respondentov než v školách do 200 žiakov (13,3 %); podobne v mestách (53 % – 80 %) je využitie psychológa častejšie než na dedinách (16 %; $p < 0,001$; $V = 0,494$). Regionálne rozdiely sú tiež výrazné ($p < 0,001$, $V = 0,246$): najvyšší podiel zapojenia psychológa deklarujú školy v Bratislavskom (79,4 %), najnižší v Banskobystrickom kraji (28,6 %).

Spolupráca s CPP alebo inými externými odborníkmi je pravdepodobnejšia v SOŠ (55,2 %) a gymnáziách (60,3 %) ako v ZŠ (46,1 %; $p = 0,004$; $V = 0,093$) a opäť rastie s veľkosťou školy ($p = 0,001$; $V = 0,116$). Mestské školy (51 % – 61 %) častejšie zapájajú externých odborníkov než vidiecke (42,4 %; $p < 0,001$; $V = 0,126$). Rozdiely medzi krajinami sú štatisticky významné ($p < 0,001$, $V = 0,172$); rozloženie odpovedí naznačuje vyššiu mieru spolupráce v regiónoch s lepšou dostupnosťou poradensko-preventívnych a psychologických služieb (tabuľka 8). Zriaďovateľ pritom významnú rolu nehrá.

Pri oznamovaní prípadov polícii (ak je to potrebné) nevidno rozdiely medzi typmi škôl, ani zriaďovateľmi, ale opäť rozhoduje veľkosť a prostredie školy: väčšie a mestské školy uvádzajú častejšie nahlasovanie (veľkosť: $p < 0,001$; $V = 0,213$; veľkosť sídla: $p < 0,001$; $V = 0,137$). Významné sú aj regionálne odchýlky ($p = 0,032$, $V = 0,111$), čo môže súvisieť s odlišnými postupmi polície a „oznamovacou“ kultúrou v krajinách.

Preventívne opatrenia deklarujú častejšie väčšie školy ($p < 0,001$; $V = 0,166$) a školy v mestách ($p < 0,001$; $V = 0,137$). Rozdiely podľa typu školy, zriaďovateľa, ani kraja sa tu nepreukázali. Tieto zistenia naznačujú, že kapacitné a odborné zázemie – typické pre väčšie a mestské školy – uľahčuje systematickú prevenciu.

Pri prvotných reakciách učiteľov sa potvrdili menšie, ale významné rozdiely; okamžitú intervenciu a **individuálne rozhovory** častejšie uvádzajú väčšie školy (intervencia: $p < 0,001$; $V = 0,163$; rozhovory: $p < 0,001$; $V = 0,138$) a školy v mestách (intervencia: $p = 0,004$; $V = 0,102$; rozhovory: $p = 0,044$; $V = 0,080$). **Informovanie rodičov** je takisto bežnejšie vo väčších školách ($p < 0,001$; $V = 0,130$), medzi typmi škôl, zriaďovateľmi, ani krajinami sa rozdiely významne neprejavili.

Podľa praxe to spoluvytvára konzistentný obraz, s rastúcou veľkosťou školy a v mestskom prostredí rastie dostupnosť odborných služieb aj miera formalizovaných postupov – školy tu častejšie zapájajú psychológov, externých odborníkov, pristupujú k oznamovaniu a systematickej prevencii. V menších a vidieckych školách síce prevažujú základné pedagogické reakcie (intervencia učiteľa, rozhovor, komunikácia s rodičmi), ale práve tam sú zriedkavejšie odborné zásahy a preventívne programy. V spojení s predchádzajúcimi zisteniami o rozpracovanosti interných pravidiel to posilňuje odporúčanie – **cielenne posilniť kapacity a usmernenia pre menšie a vidiecke školy** – tak, aby sa odborné zapojenie a prevencia stali rovnako štandardnou súčasťou ich reakcie ako bežná pedagogická intervencia.

Tabuľka 8 Spôsoby riešenia konkrétnych prípadov podľa kraja (v %)

Spôsoby riešenia	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Okamžitá intervencia učiteľov	71,1	62,1	77,5	68,6	70,6	67,2	71,4	71,1
Individuálne rozhovory so žiakmi	92,8	87,4	89,9	86,9	87,8	84,0	83,3	85,6
Informovanie rodičov	88,7	85,4	87,6	83,7	82,2	82,4	80,8	77,6
Zapojenie školského psychológa	79,4	50,5	33,7	39,2	39,6	28,6	36,2	43,3
Spolupráca s CPP alebo s inými odborníkmi	67,0	52,4	60,7	45,8	53,3	43,7	37,3	49,8
Oznámenie prípadu polícii	51,5	33,0	43,8	51,0	39,6	40,3	37,3	40,8
Realizácia preventívnych opatrení	72,2	62,1	66,3	65,4	69,0	59,7	59,1	64,7
Iné	3,1	1,9	7,9	3,3	3,6	4,2	4,3	4,5

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Účinné riešenie prípadov si vyžaduje školský „reťazec konania“ – od prvotnej identifikácie, cez ochranné a výchovné opatrenia až po odbornú pomoc a následné vyhodnotenie. Medzinárodné odporúčania zdôrazňujú viacodborový prístup a primeranosť zásahov s ohľadom na vek, najlepší záujem dieťaťa a obnovu bezpečného prostredia v triede [1].

Školy svoju reakciu na rizikové správanie v online prostredí hodnotia väčšinou pozitívne (graf 2), ale s prevahou „skôr“ než „veľmi“ efektívnych postupov. Z počtu respondentov

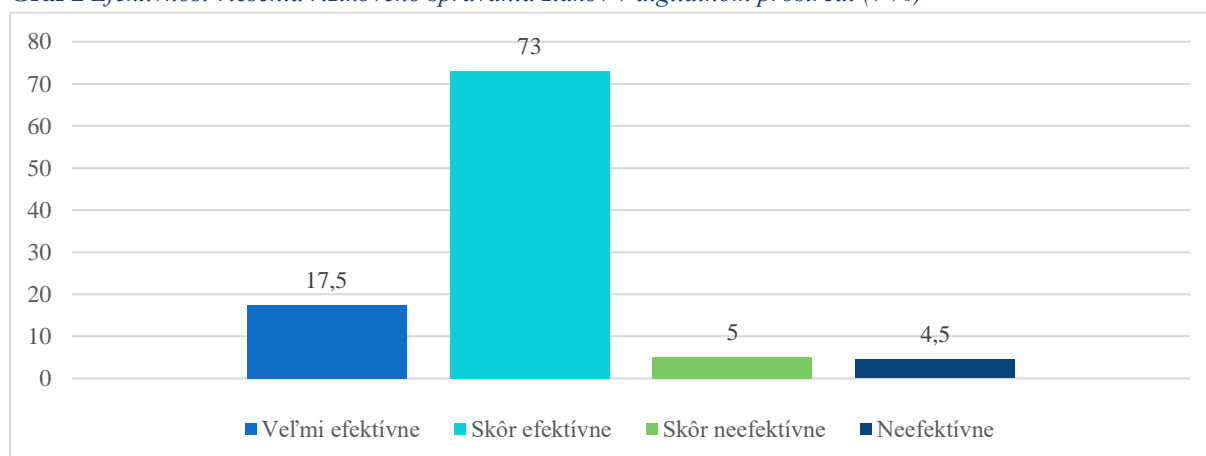
s platnými odpoveďami uvádza **73,0 %** „skôr efektívne“ fungovanie a **17,5 %** „veľmi efektívne“. Negatívny pól tvorí **9,5 %** – z toho **5,0 %** škôl označuje opatrenia za „skôr neefektívne“ a **4,5 %** za „neefektívne“.

Interpretácia týchto výsledkov naznačuje, že **existuje základná schopnosť škôl riešiť tieto situácie**, ale často naráža na praktické limity (kapacity, dostupnosť odborníkov, koordinácia s rodičmi a externými subjektmi). To, že len približne **jedna šestina škôl** deklaruje „veľmi efektívne“ nastavené a fungujúce postupy, poukazuje na **rezervy v štandardizácii a systémovosti**.

V kontexte predchádzajúcich zistení o postupoch (rýchla pedagogická intervencia, rozhovory, informovanie rodičov sú bežné; využívanie externých odborníkov a prevencia sú menej časté) je tento obraz konzistentný – **operatívne, interné kroky fungujú lepšie než systematická medziinštitucionálna spolupráca**. To pravdepodobne drží väčšinu škôl v pásme „skôr efektívne“, nie „veľmi efektívne“.

Pre prax to znamená, že **zvyšovanie podielu škôl s „veľmi efektívnymi“ opatreniami** bude najskôr vyžadovať: (1) jasné, detailné a jednotné interné smernice (vrátane postupov pre eskaláciu prípadu), (2) posilnenie dostupnosti školských psychológov a CPP/iných odborníkov a (3) pravidelné preventívne a hodnotiace cykly (monitoring, spätná väzba, tréningy). Takéto kroky by mali znížiť bariéry, ktoré dnes školy samy pomenúvajú implicitne tým, že efektívnosť hodnotia len ako „skôr“ uspokojivú.

Graf 2 Efektívnosť riešenia rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí (v %)

Znenie otázky: *Ako by ste hodnotili efektívnosť riešenia rizikového správania žiakov v digitálnom priestore vo vašej škole?*
N = 1 143

Podľa typu školy (ZŠ/SOŠ/GYM) sa štatisticky významné rozdiely neukázali ($p = 0,508$): „skôr efektívne“ uvádza 71 – 77 % škôl naprieč typmi a „veľmi efektívne“ 15 – 18 %. Rovnako ani zriaďovateľ nie je rozhodujúci ($p = 0,260$): „skôr efektívne“ 67 – 74 %, „veľmi efektívne“ 17 – 26 %.

Výraznejší je efekt veľkosti školy ($p < 0,001$, $V = 0,146$). V malých školách do 200 žiakov je podiel odpovedí „veľmi efektívne“ najvyšší (24,0 %), ale zároveň tu najčastejšie nachádzame aj „neefektívne“ hodnotenia (10,0 %). V školách s 200 – 500 žiakmi je obraz stabilnejší: „veľmi efektívne“ 13,7 %, „skôr efektívne“ 79,2 % a „neefektívne“ len 1,8 %. Podobne v školách s 500 – 1 000 žiakmi: „veľmi efektívne“ 13,8 %, „skôr efektívne“ 80,6 % a „neefektívne“ 0,5 %. Veľmi veľké školy (>1 000 žiakov) majú málo prípadov vo vzorke, ale všetky uvádzajú „skôr efektívne“ (100 %).

Aj podľa veľkosti sídla vidno rozdiely ($p = 0,002$, $V = 0,088$). Vidiecke školy (do 5 000 obyv.) častejšie deklarujú „veľmi efektívne“ postupy (20,2 %), ale aj „neefektívne“ riešenie (7,4 %). V mestách je obraz vyrovnanerjší; malé mestá – „veľmi efektívne“ 15,0 %, „skôr efektívne“ 77,4%, „neefektívne“ 1,8 %; stredné mestá – 16,2 %|77,4 %|1,5 %; veľké mestá – 13,9 %|76,6 %|4,4 %.

Rozdiely medzi krajinami nie sú štatisticky významné ($p = 0,197$). Podiel odpovedí „veľmi efektívne“ sa pohybuje približne od 8,7 % (BA) po 25,3 % (TN), pričom vo všetkých krajinách dominuje kategória „skôr efektívne“ (okolo 70 – 82 %).

Praktický záver: kvalitu reakcií škôl na rizikové správanie žiakov v digitálnom prostredí skôr než typ školy či zriaďovateľa ovplyvňujú kapacity školy a kontext. Najmä menšie a vidiecke školy by vedeli profitovať z cielenej podpory – precíznejších interných postupov a systematického napájania na odborné služby – aby sa znížila polarizácia medzi „veľmi efektívnym“ a „minimálnym“ riešením.

Tabuľka 9 Efektívnosť riešenia rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí podľa typu školy a kraja (v %)

		Veľmi efektívne	Skôr efektívne	Skôr neefektívne	Neefektívne
TYP ŠKOLY	ZŠ	18,4	71,4	5,1	5,1
	SOŠ	14,5	77,4	4,5	3,6
	GYM	16,4	76,7	5,5	1,4
KRAJ	Bratislavský	8,7	81,5	5,4	4,3
	Trnavský	21,4	71,4	5,1	2,0
	Trenčiansky	25,3	69,9	3,6	1,2
	Nitriansky	19,3	70,0	5,0	5,7
	Žilinský	12,7	77,3	7,2	2,8
	Banskobystrický	14,5	74,5	5,5	5,5
	Prešovský	20,9	69,5	3,2	6,4
	Košický	16,4	72,7	5,5	5,5

2.3 Spolupráca s rodičmi a odbornými inštitúciami pri riešení konkrétnych prípadov

Riešenie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore si často vyžaduje zapojenie viacerých aktérov mimo samotnej školy. Významnú úlohu zohrávajú **rodičia**, ktorí by mali byť prirodzenými partnermi školy pri hľadaní riešení, ako aj **odborné inštitúcie** (školské podporné tímy, centrá poradenstva a prevencie, polícia, či IT odborníci).

Cieľom tejto časti je ukázať, do akej miery školy tieto formy spolupráce využívajú, ako hodnotia ich funkčnosť a aké problémy alebo obmedzenia vnímajú v praxi. Výsledky odhaľujú nielen mieru zapojenia rodičov do riešenia konkrétnych incidentov, ale aj to, či školy považujú podporu externých odborníkov za pravidelnú a efektívnu, alebo skôr výnimočnú a nedostatočnú.

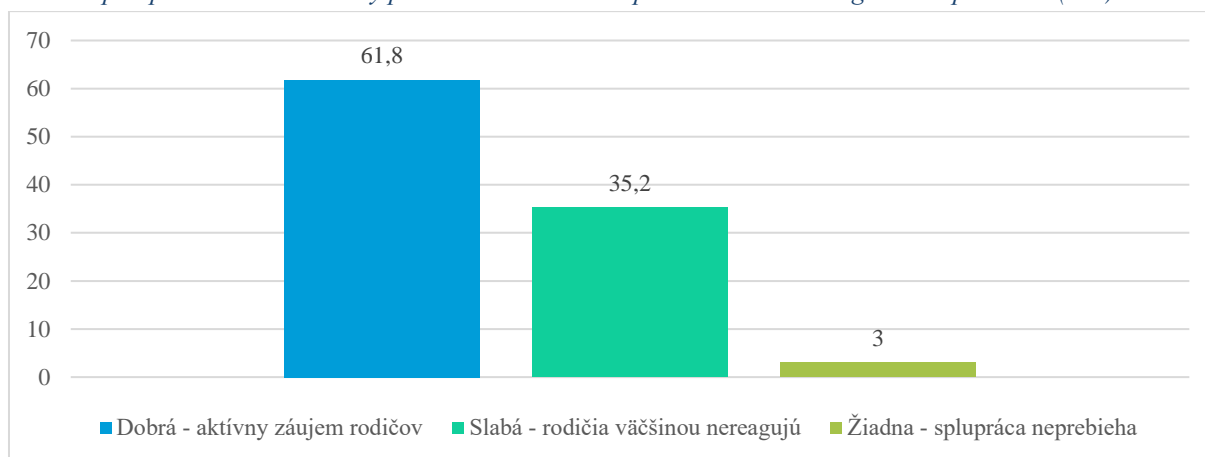
Z výsledkov vyplýva, že zapojenie rodičov sa vo väčšine škôl ukazuje ako funkčné. **Dobrou, aktívnou spoluprácou** ho hodnotí **61,8 %** oslovených škôl. V praxi to znamená, že rodičia sa nechávajú rýchlo kontaktovať, prichádzajú na stretnutia, podporujú dohodnuté opatrenia a spoluzodpovedajú za následné kroky v rodine, aj v škole. Takéto partnerstvo skraca čas potrebný na intervenciu, zvyšuje konzistentnosť reakcií a umožňuje udržať riešenie v preventívnom režime.

Zároveň však **35,2 %** škôl hlási **slabú spoluprácu** – rodičov síce informujú, tí však často nereagujú alebo odkladajú kroky. Táto pasivita oslabuje účinok školských postupov, predlžuje

riešenie incidentov a vytvára tlak na interné kapacity (triedni učitelia, výchovní poradcovia, ŠPT). V malej, ale významnej skupine (**3,0 %**) spolupráca **úplne chýba**; v takýchto prípadoch je škola odkázaná na vlastné zdroje a/alebo intenzívnejšie využívanie externých inštitúcií, keďže korekcia správania bez podpory rodiny býva krátkodobá.

Celkový obraz teda potvrdzuje, že **rodičia sú kľúčovým multiplikátorom účinnosti zásahov**. Tam, kde sa darí nastaviť pravidelný a partnerský kontakt, školy riešia prípady rýchlejšie a stabilnejšie. Tam, kde je spolupráca slabá, rastie potreba **systematického mosta k externým odborníkom** (školské podporné tímy, CPP, polícia), ale aj potreba štandardizovaných komunikačných protokolov, jasných informácií o právach a povinnostiach a proaktívneho zapájania rodičov už v **preventívnej fáze**.

Graf 3 Spolupráca rodičov a školy pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí (v %)

Znenie otázky: Ako hodnotíte spoluprácu rodičov a školy pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore?
N = 1 159

Pri porovnaní typov škôl sa neukázal štatisticky významný rozdiel ($p = 0,182$). Trošku však vyčnievajú gymnáziá, kde dobrú spoluprácu uvádzajú približne tri štvrtiny (74,0 %) a slabú necelá štvrtina respondentov (24,7 %), kým základné a stredné odborné školy sa pohybujú okolo 61 % dobrej a 36 – 38 % slabej spolupráce; úplná absencia je nízka naprieč všetkými typmi (1 – 3 %).

Rozdiely sa zväzujú podľa veľkosti školy ($p < 0,001$, $V = 0,146$). Najviac „slabej“ spolupráce sa sústreďuje v skupine škôl s 200 – 500 žiakmi (39,2 %), zatiaľ čo malé školy do 200 žiakov a väčšie školy s 500 – 1 000 žiakmi hlásia nižší podiel slabej spolupráce (31,1 % a 33,3 %). Úplná absencia spolupráce sa najčastejšie objavuje v najmenších školách (5,6 %) a pri väčších klesá na 1 – 2 %; kategóriu škôl nad 1 000 žiakov treba brať s opatrnosťou pre veľmi nízke počty odpovedí.

Podľa zriaďovateľa sú rozdiely skôr orientačné než robustné; cirkevné a súkromné školy častejšie uvádzajú dobrú (68 – 73 %) a menej často slabú spoluprácu (25 – 32 %) než verejné školy (dobrá 60,6 %, slabá 36,1 %), celkový test nevychádza významne ($p = 0,130$).

Výraznejší rozdiel sa ukazuje podľa veľkosti sídla ($p = 0,010$, $V = 0,085$). V obciach do 5 000 obyvateľov je dobrá spolupráca na úrovni 57,7 % a slabá 37,3 %, zatiaľ čo v školách vo veľkých mestách nad 100 000 obyvateľov stúpa dobrá na 67,6 % a slabá klesá na 31,7 %. Úplná absencia spolupráce sa pritom znižuje z 5,0 % v obciach na 0,7 % vo veľkých mestách.

Regionálne dáta rozdiely potvrdzujú ($p = 0,013$, $V = 0,111$). Najvyššie podiely dobrej spolupráce vidno v západných krajoch – Bratislavskom (73,1 %), Trnavskom (72,7 %) a Trenčianskom (70,2 %). Na druhej strane v Nitrianskom kraji je dobrá spolupráca len 51,7 %

(slabá 43,4 %) a slabšie výsledky vykazuje aj Banskobystrický kraj (dobrá 56,8 %, slabá 40,5 %). „Žiadna spolupráca“ zostáva všade nízka (približne 0 – 5 %), častejšie sa však objavuje v Nitrianskom, Košickom a Prešovskom kraji.

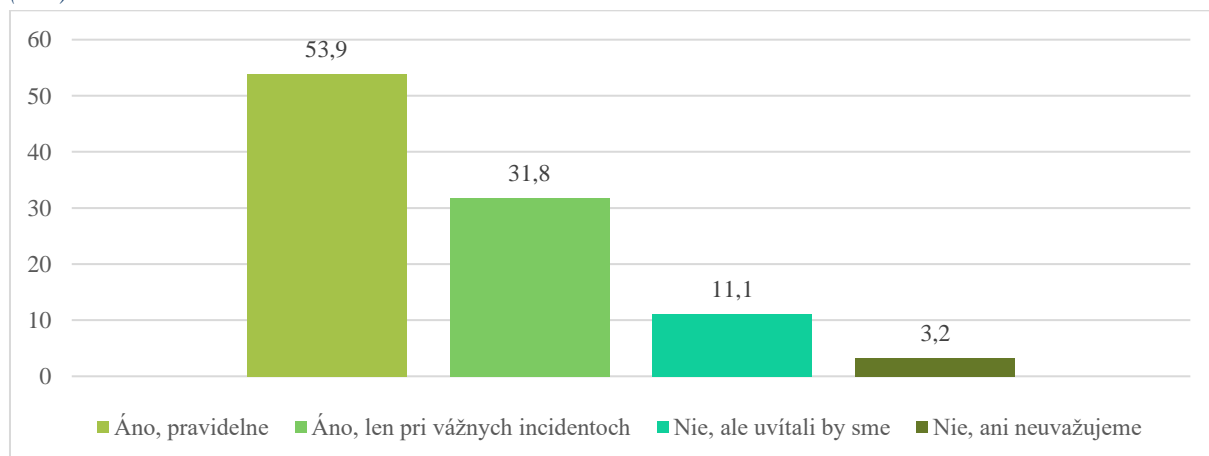
Tabuľka 10 Spolupráca rodičov a školy pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí podľa typu školy a kraja (v %)

		Dobrá	Slabá	Žiadna
TYP ŠKOLY	ZŠ	61,1	35,5	3,4
	SOŠ	59,8	37,9	2,2
	GYM	74,0	24,7	1,4
KRAJ	Bratislavský	73,1	26,9	0
	Trnavský	72,7	26,3	1,0
	Trenčiansky	70,2	27,4	2,4
	Nitriansky	51,7	43,4	4,8
	Žilinský	66,7	30,6	2,7
	Banskobystrický	56,8	40,5	2,7
	Prešovský	58,2	38,2	3,6
	Košický	57,0	38,7	4,3

Celkovo, najväčší priestor pre zlepšenie je v stredne veľkých školách (200 – 500 žiakov), vo vidieckych školách a v krajoch s nižším podielom dobrej spolupráce. Tu sa oplatí cieľiť jednoduché komunikačné postupy s rodičmi, pravidelné krátke kontaktné stretnutia a pevné zapojenie školských podporných tímov a CPP. Západné kraje a gymnáziá môžu slúžiť ako zdroj prenosu dobrej praxe, keďže u nich dobrá spolupráca presahuje približne 70 %.

Pri mapovaní spolupráce škôl s externými odbornými inštitúciami sa ukazuje pomerne vysoká miera prepojenia, zároveň aj viditeľné rozdiely v intenzite a forme tejto spolupráce. Výsledky ukazujú, že väčšina škôl deklaruje **pravidelnú spoluprácu** s poradenskými zariadeniami (CPP), políciou alebo IT odborníkmi – uvádza to **53,9 %** respondentov. Už prvá kategória tak kumulatívne pokrýva viac než polovicu platných odpovedí, čo signalizuje pomerne stabilne zakotvené partnerstvá s externými aktérmi. Ďalších **31,8 %** škôl spolupracuje **ad hoc, najmä pri vážnych incidentoch**. Spolu tak **85,7 %** škôl má aspoň nejakú formu kontaktu s odbornými inštitúciami; pravidelná spolupráca je pritom približne **1,7-krát častejšia** než len čisto reaktívny postup.

Graf 4 Spolupráca školy s odbornými inštitúciami pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí (v %)

Znenie otázky: Spolpracuje vaša škola s odbornými inštitúciami pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore? N = 1 166

Na opačnom póle stojí menšia, ale nezanedbateľná skupina škôl, ktoré aktuálne nespolupracujú; **11,1 %** by spoluprácu uvítalo (potenciál pre rozvoj), zatiaľ čo **3,2 %** o nej **neuvažuje**. Súhrnne teda **14,3 %** platných odpovedí poukazuje na absenciu väzieb na externých partnerov. Z hľadiska riadenia prevencie to naznačuje dve rozdielne potreby, pre väčšinu škôl (už spolupracujúcich) posilňovať **systematickú a preventívnu** rovinu spolupráce; pre menšinu bez spolupráce vytvárať **motivačné a kapacitné** podmienky na jej vznik (informácie o možnostiach, zjednodušenie kontaktov, metodická podpora).

Analýza druhostupňového triedenia ukazuje, že intenzita a forma spolupráce škôl s odbornými inštitúciami sa líši podľa typu školy. Najvyšší podiel pravidelnej spolupráce deklarujú stredné odborné školy (62,1 %) a gymnáziá (60,0 %), zatiaľ čo základné školy dosahujú mierne nižšiu úroveň (51,3 %). Základné školy zároveň častejšie uvádzajú, že by spoluprácu uvítali (12,5 %), alebo o nej neuvažujú (4,1 %). To poukazuje na istú rozkolísanosť v prístupoch medzi základnými a strednými školami. Výsledky chí-kvadrát testu ($p = 0,003$) potvrdzujú štatisticky významný vzťah, pričom intenzita závislosti je skôr nižšia (Cramerovo $V = 0,093$).

Rozdiely sú ešte výraznejšie podľa veľkosti školy. Pravidelná spolupráca narastá so zvyšujúcim sa počtom žiakov; najnižší podiel majú malé školy do 200 žiakov (47,8 %), zatiaľ čo stredne veľké a veľké školy (500 a viac žiakov) presahujú 58 %. Malé školy zároveň najčastejšie deklarujú, že by spoluprácu uvítali (17,8 %), alebo že o nej neuvažujú (6,9 %). Naproti tomu veľké školy s viac ako 1 000 žiakmi uvádzajú takmer výlučne nejakú formu spolupráce, prevažne reaktívnu. Chí-kvadrát test tu poukazuje na štatisticky významný a stredne silný vzťah ($p < 0,001$; $V = 0,142$), čo signalizuje, že veľkosť školy je významným faktorom diferencujúcim formu spolupráce.

Naopak, pri porovnaní podľa zriaďovateľa školy sa výrazné rozdiely nepotvrdili. Verejné, cirkevné aj súkromné školy vykazujú podobný podiel pravidelnej spolupráce (51 – 54 %) a veľmi podobné zastúpenie ad hoc spolupráce, či absencie kontaktov. Chí-kvadrát test ($p = 0,989$) potvrdzuje, že rozdiely nie sú štatisticky významné. To naznačuje, že ochota či schopnosť škôl zapájať externých partnerov nie je priamo determinovaná podľa zriaďovateľa.

Tabuľka 11 Spolupráca školy s odbornými inštitúciami pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom prostredí podľa typu školy a kraja (v %)

		Áno, pravidelne	Áno, len pri vážnych incidentoch	Nie, ale uvítali by sme	Nie, ani neuvažujeme
TYP ŠKOLY	ZŠ	51,3	32,1	12,5	4,1
	SOŠ	62,1	31,7	5,8	0,4
	GYM	60,0	28,0	10,7	1,3
KRAJ	Bratislavský	54,8	31,2	12,9	1,1
	Trnavský	54,5	34,3	10,1	1,0
	Trenčiansky	57,6	35,3	5,9	1,2
	Nitriansky	54,8	32,2	12,3	0,7
	Žilinský	59,0	29,5	9,8	1,6
	Banskobystrický	53,6	33,9	7,1	5,4
	Prešovský	48,8	31,3	14,7	7,1
	Košický	55,0	30,2	11,6	3,2
	Bratislavský	53,8	31,8	11,2	3,2

Významným faktorom sa ukázala aj veľkosť obce či mesta, v ktorom škola pôsobí. Najnižší podiel pravidelnej spolupráce uvádzajú školy v malých obciach do 5 000 obyvateľov (48,2 %), kým v mestách strednej a väčšej veľkosti podiel presahuje 58 %. Menšie obce zároveň častejšie deklarujú, že by spoluprácu uvítali (15,9 %), alebo o nej neuvažujú (6,1 %). V školách vo veľkých mestách nad 100 000 obyvateľov sú takéto postoje minimálne, prevláda

systematická, alebo aspoň reaktívna spolupráca. Rozdiely sú pritom štatisticky významné ($p < 0,001$; $V = 0,130$). To poukazuje na dôležitú úlohu lokálne dostupných zdrojov a infraštruktúry, ktoré školám v menších obciach pravdepodobne chýbajú.

Napokon regionálne rozloženie podľa krajov ukazuje zaujímavé disproporcie. Kým v Žilinskom a Trenčianskom kraji prevláda pravidelná spolupráca (nad 57 %), v Prešovskom kraji je tento podiel najnižší (46,8 %). Práve tu sa zároveň najčastejšie objavuje odpoveď „nie, ale uvítali by sme spoluprácu“ (14,7 %) a tiež najvyšší podiel úplného odmietnutia spolupráce (7,1 %). Relatívne vyšší podiel nespolupracujúcich škôl je aj v Banskobystrickom a Košickom kraji. Regionálne rozdiely sú štatisticky významné ($p = 0,035$; $V = 0,099$), ukazujú na isté disproporcie v dostupnosti alebo využívaní externých odborných zdrojov medzi západným a východným Slovenskom.

Tieto výsledky dopĺňajú obraz z prvostupňového triedenia: zatiaľ čo **celkovo prevláda spolupráca, jej intenzita a charakter sú podmienené typom školy, veľkosťou školy a veľkosťou sídla**. Najväčšie bariéry sú zjavné pri menších základných školách v menších obciach a v niektorých regiónoch, kde je spolupráca buď reaktívna, alebo úplne absentuje. To zdôrazňuje potrebu zamerať preventívne a podporné programy práve na tieto segmenty škôl.

V nadväznosti na predchádzajúce zistenia o spolupráci škôl s odbornými inštitúciami sa teraz zameriame na to, **s akými bariérami sa školy stretávajú pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore**. Táto časť poskytuje pohľad na praktické limity a ťažkosti, ktoré môžu znižovať účinnosť prijatých opatrení aj v prípadoch, keď externá spolupráca funguje.

Tabuľka 12 Bariéry pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %)

Bariéra	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Neochota alebo strach žiakov nahlásiť ho	53,4	52,3	60,2	53,8
Nedostatok odborníkov na riešenie prípadov	46,1	46,6	44,4	50,0
Nezáujem alebo nedostatočná spolupráca rodičov pri riešení prípadov	33,4	34,1	35,3	25,6
Nízka informovanosť žiakov o následkoch	30,1	28,5	38,2	30,8
Nedostatok metodických materiálov	25,1	24,4	29,5	24,4
Nedostatočná legislatíva podpora	15,9	15,7	17,4	16,7
Iné	5,9	6,5	2,9	10,3

Znenie otázky: *S akými bariérami sa škola stretáva pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.*

Najčastejšie uvádzanou bariérou je **neochota alebo strach žiakov nahlásiť problém**, ktorú identifikovalo až **53,4 % škôl**. Táto prekážka výrazne sťažuje včasné odhalenie prípadov a oslabuje účinnosť aj dobre nastavených preventívnych opatrení. Bez aktívnej participácie žiakov zostáva časť incidentov v skrytosti a škola sa o nich dozvie až v pokročilom štádiu.

Druhou najčastejšou prekážkou je **nedostatok odborníkov** – psychologov, IT špecialistov či policajných pracovníkov, ktorú potvrdilo **46,1 % škôl**. Tento deficit znižuje schopnosť škôl reagovať na zložitejšie prípady a obmedzuje priestor pre systematickú, dlhodobú prácu s triedami a rodičmi. Ide o bariéru, ktorá výrazne limituje aj tie školy, ktoré sú ochotné spolupracovať s externými partnermi.

Ďalšie významné bariéry sú **nízka informovanosť žiakov o následkoch ich správania (30,1 %)** a **nedostatok metodických materiálov (25,1 %)**. Obe tieto prekážky poukazujú na potrebu silnejšej podpory zo strany vzdelávacích a metodických inštitúcií – jednak formou systematickej edukácie žiakov, jednak poskytovaním praktických návodov pre pedagógov a školské tímy.

Tretina škôl (**33,4 %**) zároveň uvádza ako problém **nezáujem alebo nedostatočnú spoluprácu rodičov**. Tento faktor komplikuje riešenie prípadov, keďže podpora zo strany rodiny je kľúčová pre zmenu správania žiaka aj pre dôsledné dodržanie opatrení. Menej často, no stále významne, sa objavuje vnímanie **nedostatočnej legislatívnej podpory (15,9 %)**, čo odráža neistotu škôl pri aplikácii právnych postupov a hraníc ich kompetencií.

Otvorené odpovede, ktoré spadali do kategórie „iné“, dopĺňajú obraz o ďalšie aspekty – chýbajúci časový priestor pre prevenciu vzhľadom na administratívnu a vyučovaciu záťaž, nejasnosť kompetencií medzi inštitúciami, slabú rodičovskú kontrolu nad správaním detí v online priestore, ako aj prípady, keď sa školy zatiaľ s vážnymi incidentmi nestretli. Tieto odpovede ukazujú na široké spektrum skúseností – od škôl s reálnymi prekážkami v kapacitách až po také, ktoré problém zatiaľ nepovažujú za aktuálny.

Celkovo sa teda ukazuje, že pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore školy najviac limituje **nedostatok nahlasovania zo strany žiakov, obmedzená dostupnosť odborných kapacít a slabá spolupráca rodičov**. Menej časté, avšak dôležité sú aj bariéry spojené s informovanosťou žiakov, metodickou podporou a legislatívnym rámcom. Tieto zistenia dopĺňajú obraz o spolupráci s inštitúciami, ukazujú, že aj keď väčšina škôl má nadviazané kontakty s externými partnermi, efektívnosť ich pôsobenia je podmienená prekonaním vnútorných a systémových limitov.

Na tento celkový obraz nadväzuje **podrobnejšia analýza výsledkov**, ktorá ukazuje, kde sú uvedené bariéry najsilnejšie: menej závisia od typu školy či zriaďovateľa a viac od počtu žiakov a veľkosti sídla. Inými slovami to, či sa školy stretávajú skôr s nedostatkom odborníkov, s problémom nahlasovania, so slabšou rodičovskou spoluprácou či s nejasným legislatívnym rámcom, súvisí najmä s tým, či ide o malú vidiecku školu alebo o veľkú mestskú školu. Nasledujúce výsledky preto detailne rozlišujú bariéry podľa veľkosti školy a sídla (a doplnkovo regiónu) a ukazujú, v ktorých segmentoch sú najvypuklejšie.

Pri **nedostatku odborníkov** sa neukázali rozdiely medzi typmi škôl ani medzi zriaďovateľmi, avšak významne sa líšia podľa **veľkosti školy a veľkosti sídla**. Väčší tlak na odborné kapacity hlásia skôr školy v menších obciach než v mestách ($p = 0,018$; $V = 0,090$) a trend je zreteľný aj podľa počtu žiakov ($p < 0,001$; $V = 0,126$). Regionálne sa problém vyskytuje nerovnomerne ($p = 0,032$; $V = 0,112$), s vyššími podielmi v niektorých krajoch stredného a východného Slovenska. Celkovo ide o **slabé až malé efekty**, ale konzistentné v neprospech menších a vidieckych škôl – tam je dostupnosť psychológov, IT špecialistov či kontaktov na políciu citelnejšie obmedzená.

Nedostatok metodických materiálov je v porovnaní s inými bariérami všeobecnejší – nevykazuje presvedčivé rozdiely podľa typu školy, zriaďovateľa, regiónu ani veľkosti sídla. Objavuje sa len **slabý, hraničný trend** podľa veľkosti školy ($p = 0,062$; $V = 0,077$), kde sa potreba metodickej opory častejšie spomína v stredne veľkých a väčších školách. Interpretácia je jednoduchá, dopyt po praktických návodoch je rozptýlený naprieč systémom, nie je viazaný na konkrétny segment škôl.

Pri **nízkej informovanosti žiakov o následkoch** sú rozdiely už jasnejšie. Významne častejšie ju uvádzajú **stredné školy** oproti základným ($p = 0,014$; $V = 0,083$) a najmä **väčšie školy** podľa počtu žiakov ($p < 0,001$; $V = 0,141$). Výrazne sa prejavuje aj **mestské prostredie** – s rastúcou veľkosťou sídla podiel škôl, ktoré tento problém vnímajú, rastie ($p = 0,005$; $V = 0,102$). Rozdiely podľa kraja a zriaďovateľa nie sú. Inými slovami, vo **väčších školských mestských kolektívoch** a v stredných školách je vzdelávanie o následkoch online správania pre učiteľov citelnejšia priorita.

Najsilnejší profil má bariéra **neochoty/strachu žiakov ho nahlasovať**. Nezávisí od typu školy ani zriaďovateľa, ale výrazne sa líši podľa **veľkosti školy** ($p < 0,001$; $V = 0,219$ – **stredný efekt**) a podľa **veľkosti sídla** ($p < 0,001$; $V = 0,181$). Väčšie školy a mestské školy hlásia problém podstatne častejšie než malé a vidiecke školy. Regionálne rozdiely nie sú štatisticky významné. Tieto výsledky dobre zapadajú do všeobecného zistenia: že aj pri dobre nastavenej spolupráci intervencia v preplnených a anonymnejších prostrediach naráža na bariéru dôvery a bezpečného oznamovania.

Bariéra **nezájmu alebo slabej spolupráce rodičov** sa naprieč typmi a zriaďovateľmi významne neodlišuje, no **častejšie ju uvádzajú väčšie školy** ($p < 0,001$; $V = 0,133$) a školy v **mestách** ($p = 0,038$; $V = 0,082$). Efekty sú skôr malé, ale konzistentné, s rastom veľkosti školy aj sídla rastie potreba cielene pracovať s rodičmi a získavať ich pre spoluprácu.

Pri **legislatívnej podpore** nemožno hovoriť o rozdieloch medzi typmi škôl, ani zriaďovateľmi, zato **veľkosť školy** ($p < 0,001$; $V = 0,158$), **veľkosť sídla** ($p = 0,007$; $V = 0,099$) aj **región** ($p = 0,003$; $V = 0,133$) ukazujú významné, hoci prevažne malé efekty. Vnímanie nedostatočného rámca a nejasných kompetencií sa častejšie objavuje vo väčších školách a vo väčších mestách a v niektorých krajoch je nadpriemerný. To naznačuje, že **zložitejšie prípady**, typickejšie pre veľké kolektívy, narážajú na interpretačné či procedurálne dilemy častejšie než jednoduchšie situácie v menších komunitách.

Tabuľka 13 Bariéry pri riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)

Bariéra	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Nedostatok odborníkov na riešenie prípadov	39,2	37,9	48,3	52,9	49,7	57,1	43,1	45,8
Nedostatok metodických materiálov	24,7	20,4	34,8	19,6	29,9	26,1	25,4	24,4
Nízka informovanosť žiakov o následkoch	32,0	31,1	36,0	32,0	29,9	30,3	27,5	31,3
Neochota alebo strach žiakov nahlásiť ho	61,9	53,4	55,1	56,2	60,9	52,1	48,9	51,7
Nezáujem alebo nedostatočná spolupráca rodičov pri riešení prípadov	37,1	36,9	37,1	38,6	31,0	32,8	32,2	32,3
Nedostatočná legislatívna podpora	27,8	17,5	19,1	15,0	21,8	11,8	12,0	12,9
Iné	10,3	7,8	4,5	6,5	5,6	2,5	6,2	5,0

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Na záver, profil bariér sa spája menej s typom školy či zriaďovateľom, ale podstatne viac s **počtom žiakov a veľkosťou sídla školy**: čím väčšia škola a mestskejšie prostredie, tým vyššia pravdepodobnosť, že vedenie školy identifikuje problémy s nahlasovaním, informovanosťou, rodičovskou participáciou i legislatívnymi nejasnosťami. Naopak, **vidiecke a menšie školy** silnejšie pociťujú **nedostatok odborníkov**. Tieto výsledky dopĺňajú agregované zistenia tak, že ukazujú **kde presne** sú bariéry najvýraznejšie a naznačujú potrebu diferencovaných opatrení – kapacity odborníkov a dostupnosť služieb pre malé a vidiecke školy a budovanie bezpečných oznamovacích kanálov, rodičovskej spolupráce a jasných postupov pre veľké mestské školy.

2.4 Preventívne aktivity realizované školami a ich hodnotenie

Prevencia je kľúčovým nástrojom pri znižovaní výskytu rizík spojených s používaním digitálnych technológií. V prieskume sme sa preto zamerali na to, **aké preventívne aktivity školy realizujú, s akou intenzitou a ako hodnotia ich prínos**. Respondenti uvádzali, ktorým témam sa venujú (napr. kyberšikanovanie, ochrana osobných údajov, hoaxy a dezinformácie), aké konkrétne formy prevencie využívajú (prednášky, blokovanie nevhodných stránok, programy rovesníckej pomoci a pod.) a ako často sa tieto aktivity v škole realizujú. Dôležitou súčasťou bolo aj zhodnotenie **informovanosti žiakov a učiteľov** o bezpečnom používaní internetu a digitálnych technológií, ako aj otázka, **akým spôsobom školy komunikujú**

s rodičmi o online rizikách. Výsledky poskytujú obraz o tom, či sa prevencia v školách uskutočňuje systematicky, alebo skôr príležitostne a či sa darí zapájať do nej všetky kľúčové skupiny – žiakov, učiteľov aj rodičov.

Pozreli sme sa, **ktorým témam sa školy reálne venujú v preventívnych aktivitách** a aké je ich pokrytie naprieč kľúčovými oblasťami online bezpečnosti. Najširšie zastúpené sú **základy bezpečného používania internetu** – uvádza ich **89,0 %** škôl. Hneď za nimi nasleduje **kyberšikanovanie (80,8 %)**, čo potvrdzuje, že školy prioritizujú všeobecné digitálne zručnosti a najčastejšie sa vyskytujúce riziká v rovesníckych skupinách. Silné pokrytie má aj **ochrana osobných údajov a súkromia (68,5 %)** a **závislosti od digitálnych technológií (59,3 %)**. Témy **nenávisťných prejavov (53,4 %)** a **hoaxov/dezinformácií (51,9 %)** sú už na hrane väčšinového pokrytia, približne polovica škôl sa im systematicky venuje, druhá polovica len okrajovo alebo vôbec.

Tabuľka 14 *Témy prevencie v oblasti digitálnej bezpečnosti (v %)*

Téma prevencie	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Základy bezpečného používania internetu	89,0	90,3	87,6	89,7
Kyberšikanovanie	80,8	80,5	86,3	79,5
Kyberstalking	22,2	20,5	27,4	30,8
Kybergrooming	10,5	9,3	14,9	14,1
Závislosti od digitálnych technológií	59,3	59,3	61,0	61,5
Sexting	14,6	13,1	20,7	16,7
Ochrana osobných údajov a súkromia	68,5	69,0	71,0	65,4
Nenávisťné prejavy	53,4	53,7	55,2	52,6
Hoaxy a dezinformácie	51,9	48,8	63,9	60,3
Hranie hazardných hier	26,5	27,7	27,0	15,4
Internetové podvody	40,3	39,6	45,2	39,7
Iné	0,9	0,5	1,2	3,8

Znenie otázky: Akým témam sa škola venuje pri prevencii rizikového správania a bezpečnosti v digitálnom priestore? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Naopak, **sofistikovanejšie či citlivejšie riziká** sú pokryté podstatne slabšie. **Internetovým podvodom** sa venuje **40,3 %** škôl a **hraniu hazardných hier 26,5 %**. Výrazne nízke je pokrytie **kyberstalkingu (22,2 %)**, **sextingu (14,6 %)** a najmä **kybergroomingu (10,5 %)**. Práve tieto oblasti sú pritom spojené s vysokou mierou zraniteľnosti a potrebou špecializovanej intervencie – nízka pozornosť môže odrážať citlivosť tém, nedostatok metodologickej podpory alebo obavy pedagógov, ako ich uchopiť.

Celkový obraz je teda dvojvrstvový: **široká základná prevencia** (bezpečné používanie, kyberšikanovanie, súkromie) je už pevne zakorenená, **polovica škôl** integruje aj témy súvisiace s online obsahom a postojmi (nenávisť, dezinformácie), **ale pokrytie vysoko rizikových foriem online násilia a zneužívania ostáva nízke**. To zapadá do zistení o bariérach z predchádzajúcej podkapitoly – tam, kde je potrebná špecifická odbornosť a citlivé postupy, školy narážajú na limity kompetencií a metodickú podporu.

Napokon, otvorenú položku „iné“ využilo len **1,0 %** respondentov (12 škôl). Najčastejšie spomínali duševné zdravie, trestnoprávnu zodpovednosť či kontrolu času stráveného online. Ide o marginálny podiel, ktorý však naznačuje snahu niektorých škôl precíznejšie cieľiť prevenciu na psychické prežívanie a regulačné otázky.

Hlbšia analýza potvrdzuje, že „základy bezpečného používania internetu“ predstavujú univerzálny štandard naprieč systémom – téma nevykazuje štatisticky významné rozdiely podľa typu školy, veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla, ani kraja. Pri **kyberšikanovaní** sa však objavuje zreteľný kontextový efekt: pokrytie témy stúpa s veľkosťou školy ($p < 0,001$; $V =$

0,190) a s veľkosťou sídla školy ($p = 0,013$; $V = 0,093$), zatiaľ čo typ školy, zriaďovateľ a kraj rozdiely významne nevysvetľujú. Pri **kyberstalkingu** sú vyššie podiely v SOŠ a gymnáziách než v ZŠ ($p = 0,014$; $V = 0,083$), častejšie sa mu venujú väčšie školy ($p < 0,001$; $V = 0,124$), súkromní zriaďovatelia oproti verejným a cirkevným ($p = 0,001$; $V = 0,103$) a mestské školy ($p < 0,001$; $V = 0,129$); regionálne rozdiely sa nepotvrdili. Veľmi podobný obraz nachádzame pri **kybergroomingu**: viac v SOŠ/GYM ($p = 0,024$; $V = 0,077$), vo väčších školách ($p = 0,013$; $V = 0,093$), u súkromných zriaďovateľov ($p = 0,039$; $V = 0,072$) a v mestách ($p < 0,001$; $V = 0,163$), bez významných rozdielov medzi krajinami.

Tabuľka 15 *Témy prevencie v oblasti digitálnej bezpečnosti podľa kraja (v %)*

Téma prevencie	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Základy bezpečného používania internetu	90,7	94,2	88,8	92,8	91,9	89,1	87,3	90,0
Kyberšikanovanie	85,6	79,6	79,8	86,9	85,3	84,0	76,4	81,1
Kyberstalking	26,8	26,2	22,5	20,9	25,9	24,4	16,7	21,9
Kybergrooming	15,5	8,7	13,5	9,8	12,7	9,2	6,5	13,4
Závislosti od digitálnych technológií	63,9	62,1	64,0	66,7	63,5	59,7	51,1	59,2
Sexting	21,6	14,6	18,0	20,9	12,2	15,1	8,7	15,4
Ochrana osobných údajov a súkromia	68,0	67,0	71,9	75,2	71,6	73,1	67,0	65,2
Nenávistné prejavy	56,7	52,4	58,4	56,9	55,3	58,0	46,4	57,2
Hoaxy a dezinformácie	55,7	53,4	51,7	49,0	61,4	53,8	43,5	56,2
Hranie hazardných hier	22,7	27,2	22,5	24,2	31,0	26,9	25,4	30,8
Internetové podvody	42,3	45,6	33,7	38,6	45,2	44,5	34,4	44,8
Iné	2,1	0	1,1	0	1,5	2,5	0,4	0,5

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Téma „**závislosti od digitálnych technológií**“ je distribuovaná pomerne rovnomerne podľa typu a veľkosti školy, zriaďovateľa i sídla, ale vykazuje mierne regionálne variácie ($p = 0,044$; $V = 0,108$), kde je jej pokrytie vyššie napríklad v Nitrianskom, Trenčianskom, Bratislavskom a Žilinskom kraji a nižšie v Prešovskom kraji. **Sexting** má typický „stredoškolský a mestský profil“, významne častejšie sa mu venujú SOŠ a gymnáziá než ZŠ ($p = 0,010$; $V = 0,086$), rastie s veľkosťou školy ($p < 0,001$; $V = 0,128$) a s veľkosťou sídla školy ($p < 0,001$; $V = 0,151$) a objavujú sa aj regionálne rozdiely ($p = 0,011$; $V = 0,122$); zriaďovateľ rozdiely nevytvára. **Ochrana osobných údajov a súkromia** je uvádzaná vo väčšej miere vo väčších školách ($p = 0,003$; $V = 0,107$), bez efektu od typu školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla či kraja. **Nenávistným prejavom** sa častejšie venujú vo väčších školách ($p < 0,001$; $V = 0,177$) a v mestských školách ($p = 0,011$; $V = 0,094$), pričom typ školy, zriaďovateľ a kraj nezohrávajú významnú úlohu. **Hoaxy a dezinformácie** sú najviac diferencované, tému nadpriemerne pokrývajú SOŠ a gymnáziá ($p < 0,001$; $V = 0,126$), väčšie školy ($p < 0,001$; $V = 0,159$) a školy v mestskom prostredí ($p < 0,001$; $V = 0,14$); zároveň sú prítomné aj regionálne rozdiely ($p = 0,014$; $V = 0,120$), zatiaľ čo zriaďovateľ nediferencuje. Naopak, **hranie hazardných hier** a **internetové podvody**, vykazujú stabilne nízky či stredný výskyt a vo všetkých sledovaných charakteristikách sa významné rozdiely nepreukázali (všetky $p > 0,05$).

Súhrnne to znamená, že kým „**povinné minimum**“ robia všetky školy podobne, **prevencia citlivejších a komplexnejších tém (grooming, stalking, sexting, hoaxy) sa sústreďuje skôr v stredoškolskom a mestskom prostredí a vo väčších školách**. Vidiecke a menšie ZŠ tak zostávajú v prevažne reaktívnom režime a práve tu sa rysuje priestor pre cielenejšiu metodickú podporu. V nadväznosti na mapovanie tematických okruhov sme sa zamerali na to, **aké konkrétne formy prevencie školy používajú** – či ide o kurikulárne zmeny, externé intervencie, technické opatrenia alebo podporné programy.

Výsledky ukazujú, že väčšina škôl realizuje aspoň niektoré opatrenia – úplnú absenciu prevencie deklarovalo iba **0,6 %** škôl (7 prípadov). Ťažisko leží v dvoch „hlavných prúdoch“,

v systematickom začleňovaní tém do vyučovania a v externých vstupoch odborníkov. **Začlenenie digitálnej bezpečnosti do výučby** uvádza **79,2 %** škôl a **prednášky/besedy s odborníkmi** realizuje **76,2 %** škôl. Ide o najsilnejšie a zároveň najrozšírenejšie formy — kombinujú kurikulárny prístup s atraktívnymi jednorazovými intervenciami.

Tabuľka 16 *Formy prevencie v oblasti digitálnej bezpečnosti (v %)*

Aktivita	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Začlenenie témy digitálnej bezpečnosti do výučby (napr. informatika)	79,2	79,9	79,3	80,8
Prednášky a besedy s odborníkmi (polícia, psychológovia, IT experti)	76,2	73,4	86,7	87,2
Preventívne programy v spolupráci s CPP	52,8	52,2	57,3	52,6
Blokovanie nevhodných webových stránok	51,9	55,0	46,1	39,7
Projekty a aktivity zamerané na kritické myslenie a digitálnu gramotnosť	50,0	46,2	59,3	71,8
Distribúcia informačných materiálov žiakom a rodičom	25,9	24,5	30,7	30,8
Programy rovesníckej pomoci (starší žiaci vzdelávajú mladších)	14,8	14,8	10,4	30,8
Škola nerealizuje preventívne opatrenia	0,6	0,4	0	2,6
Iné	1,5	1,5	1,7	1,3

Znenie otázky: Aké preventívne aktivity škola realizuje na ochranu žiakov pred rizikami v digitálnom priestore? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Druhý balík tvoria „technicko-programové“ opatrenia a rozvoj kompetencií. **Preventívne programy v spolupráci s CPP** využíva **52,8 %** škôl a **blokovanie nevhodných webových stránok** reportuje **51,9 %** škôl; priamo na hranici polovice je aj podpora **kritického myslenia a digitálnej gramotnosti** prostredníctvom projektov a aktivít (**50,0 %**). Tieto aktivity naznačujú, že približne polovica škôl kombinuje odbornú podporu poradenského systému, technické prostriedky a rozvojové programy pre žiakov.

Najslabšie zastúpené sú modely, ktoré stavajú na horizontálnom prenose, či masovej informovanosti. **Distribúciu informačných materiálov žiakom a rodičom** realizuje **25,9 %** škôl a **programy rovesníckej pomoci** len **14,8 %** škôl. K tomu sa pridáva otvorená položka „iné“, ktorú uviedlo **1,5 %** škôl ($n = 19$); prevažne sú to jednorazové a lokálne iniciatívy, napríklad prvky programu KiVa, aktivity sociálneho pedagóga, anonymné zisťovania klímy a rizikového správania, besedy s odborníkmi z VÚDPaP-u, spolupráca so školským podporným tímom, ŠPT a ROS, triednické hodiny, práca školského psychológa, využívanie materiálov projektu Tvoj digitálny život alebo zavedenie predmetu výchova k hodnotám; okrajovo sa spomínali aj kapacitné limity CPP, ktoré bránili realizácii niektorých programov. **Celkovo tak obraz systému ukazuje široké pokrytie základných a kurikulárnych aktivít solídne – nie univerzálne – zavádzanie technických a poradenských opatrení a veľmi zriedkavé systematické využívanie rovesníckych programov. V detailnejšom pohľade sa ukazuje, že jednotlivé formy prevencie sa v školách nešíria rovnomerne, ale súvisia s niektorými charakteristikami škôl a prostredia. Prednášky a besedy s odborníkmi sú síce rozšírené vo všetkých typoch škôl, ale významne častejšie ich uvádzajú stredné školy a najmä väčšie školy; k slabšiemu, ale stále štatisticky významnému rozdielu dochádza aj podľa zriaďovateľa a veľkosti sídla školy ($p < 0,001$ pre typ školy a veľkosť školy; $V = 0,139$ a $0,188$; $p < 0,01$ pre zriaďovateľa, $V = 0,089$; $p < 0,001$ pre veľkosť sídla školy, $V = 0,144$). Regionálne rozdiely sa pri tejto aktivite nepotvrdili ($p = 0,133$). Naopak, integrácia tém digitálnej bezpečnosti do vyučovania je takmer univerzálnym štandardom – bez významných rozdielov podľa typu a veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla, ani kraja (všetky $p \geq 0,084$; $V \leq 0,074$).**

Pri technických opatreniach sú iné zistenia. **Blokovanie nevhodných stránok** je častejšie v základných školách než v SOŠ a gymnáziách a mierne rastie s veľkosťou školy; nepreukázali sa rozdiely podľa zriaďovateľa alebo veľkosti sídla školy, ale objavili sa regionálne variácie

($p = 0,003$ a $0,008$ pre typ a veľkosť školy; $V = 0,096$ a $0,097$; $p = 0,016$ pre kraj, $V = 0,118$). **Preventívne programy v spolupráci s CPP** sú rovnomerne rozšírené podľa typu školy a zriaďovateľa, ale významne častejšie v stredne veľkých školách a s regionálnymi odchýlkami – menej v Nitrianskom a Prešovskom kraji, viac v krajoch západného Slovenska ($p = 0,002$; $V = 0,109$ pre veľkosť školy; $p = 0,004$; $V = 0,129$ pre kraj).

Tabuľka 17 *Formy prevencie v oblasti digitálnej bezpečnosti (v %)*

Aktivita	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Prednášky a besedy s odborníkmi (polícia, psychológovia, IT experti)	79,4	78,6	78,7	80,4	82,7	71,4	72,1	77,1
Začlenenie témy digitálnej bezpečnosti do výučby (napr. informatika)	83,5	83,5	83,1	74,5	79,2	80,7	78,3	83,1
Blokovanie nevhodných webových stránok	51,5	55,3	43,8	43,8	61,4	46,2	55,4	54,7
Distribúcia info materiálov žiakom a rodičom	33,0	30,1	34,8	28,1	27,4	26,9	21,7	20,9
Programy rovesníckej pomoci (starší žiaci vzdelávajú mladších)	17,5	17,5	15,7	11,8	18,8	12,6	9,1	20,9
Preventívne programy v spolupráci s CPP	58,8	62,1	56,2	41,8	58,4	59,7	47,5	52,7
Projekty a aktivity zamerané na kritické myslenie a digitálnu gramotnosť	59,8	39,8	46,1	49,7	57,9	49,6	46,0	53,7
Škola nerealizuje preventívne opatrenia	1,0	1,0	0	0	0,5	1,7	0,7	0
Iné	3,1	1,9	0	2,6	1,0	1,7	1,1	1,5

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Aktivity rozvíjajúce kritické myslenie a digitálnu gramotnosť majú vyslovene „stredoškolský a mestský“ profil. Významne častejšie ich realizujú gymnáziá a SOŠ než ZŠ, vo väčších školách, súkromné školy a vo viac urbanizovaných sídlach; potvrdili sa aj regionálne rozdiely ($p < 0,001$ pre typ školy, veľkosť školy, zriaďovateľa a veľkosť sídla; $V = 0,152$; $0,156$; $0,116$; $0,173$; $p = 0,023$ pre kraj; $V = 0,114$). **Distribúcia informačných materiálov** sa síce nelíši podľa typu školy, ani podľa zriaďovateľa, ale zreteľne narastá s veľkosťou školy a s veľkosťou sídla školy – najviac v školách v stredne veľkých a veľkých mestách ($p = 0,006$; $V = 0,100$ a $p < 0,001$; $V = 0,155$), pričom regionálny efekt je len na úrovni trendu ($p = 0,079$).

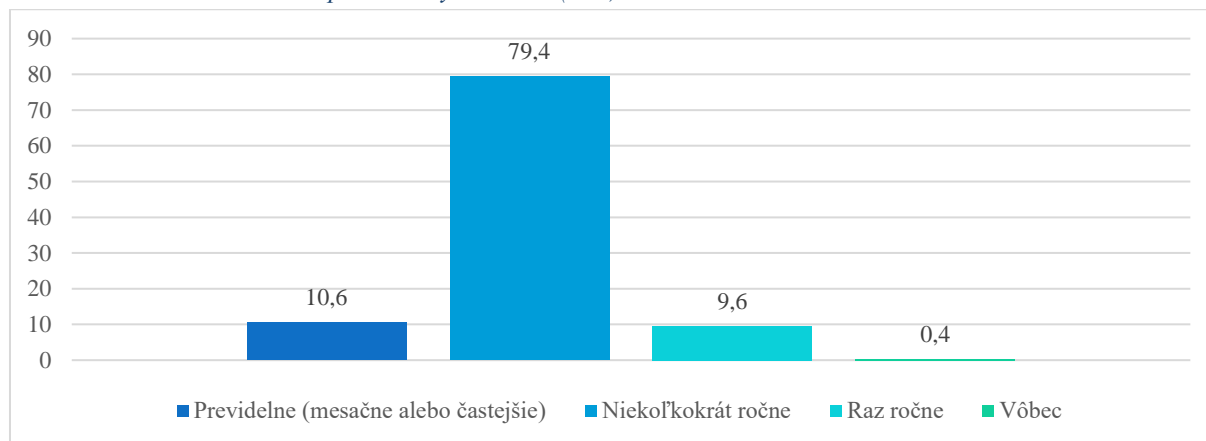
Rovesnícke programy zostávajú skôr okrajové, avšak aj pri nízkej miere rozšírenia sa rysuje konzistentný vzorec: sú častejšie v gymnáziách, vo väčších školách a v mestskom prostredí; objavujú sa aj mierne regionálne rozdiely ($p < 0,001$ pre typ školy; $V = 0,125$; $p = 0,009$ pre veľkosť školy; $V = 0,097$; $p < 0,001$ pre veľkosť sídla školy; $V = 0,148$; $p = 0,012$ pre kraj; $V = 0,121$). Napokon, hoci absolútny podiel škôl bez preventívnych opatrení je veľmi nízky, štatisticky mierne vyšší výskyt sa objavil podľa typu školy a zriaďovateľa ($p = 0,016$; $V = 0,081$ a $p = 0,031$; $V = 0,075$), bez súvisu s veľkosťou školy, sídla, či regiónu.

Suma sumárum, kurikulárne formy prevencie sú stabilné a takmer plošné, kým intervenčné a rozvojové formy (od prednášok po projekty kritického myslenia) výraznejšie súvisia s veľkosťou školy a mestským prostredím; technické prostriedky a CPP programy majú skôr stredne silné kontextové efekty a regionálne vplyvy. To naznačuje, že ďalší posun foriem prevencie si vyžaduje najmä podporu pre menšie a vidiecke školy v implementácii s rozvojovými programami a kvalitnými externými vstupmi, aby sa rozdiely neupevnili ako „nová normalita“ dostupnosti prevencie.

Nad rámec toho, čo školy robia, sme sa pozreli aj na to, **ako často to robia**. Z platných odpovedí vyplýva, že prevencia má prevažne „polopravidelný“ charakter: **niekoľkokrát ročne** ju realizuje **79,4 %** škôl, **pravidelne – mesačne alebo častejšie 10,6 %**, **raz ročne 9,6 %** a **vôbec 0,4 %**. Prevaha kampaňovitého priebehu naznačuje, že aktivity skôr reagujú na potrebu alebo príležitosť než prebiehajú v stabilnom režime, čo môže obmedzovať dlhodobý vplyv na návyky žiakov. Tento obraz je v súlade s predchádzajúcim zistením, že dominuje kombinácia

kurikulárnych prvkov a jednorazových vstupov; priestor na posun vidíme v zavádzaní kratších cyklických modulov, alebo pravidelných triednických blokov, aby sa z prevencie stala rutina, nie séria udalostí. V ďalšej časti ukážeme, ako sa frekvencia realizácie preventívnych aktivít líši podľa typu a veľkosti školy, zriaďovateľa a prostredia.

Graf 5 Frekvencia realizácie preventívnych aktivít (v %)

Znenie otázky: Ako často sa realizujú? N = 1 156

Keď sa pozrieme na frekvenciu aktivít, výsledky sú vo väčšine skupín škôl podobné; výraznejšie rozdiely vidno najmä podľa veľkosti školy. Frekvencia aktivít sa štatisticky významne líši s malým efektom aj podľa počtu žiakov ($p = 0,001$; Cramerovo $V = 0,088$). Menšie školy do 200 žiakov častejšie uvádzajú frekvenciu „raz ročne“ (14,7 %) a v menšej miere „pravidelne“ (9,8 %), zatiaľ čo stredne veľké školy (200 – 500 a 500 – 1 000 žiakov) majú vyšší podiel odpovedí „niekoľkokrát ročne“ (82,9 % resp. 80,5 %) a mierne častejšie aj „pravidelne“ (10,6 % a 12,3 %). Kategóriu „nad 1 000 žiakov“ je vzhľadom na malý počet prípadov vhodné neinterpretovať. Naopak, typ školy, zriaďovateľ, veľkosť sídla, ani kraj sa s frekvenciou významne nespájajú (všetky $p \geq 0,145$; efekty malé). V praxi to znamená, že frekvencia preventívnych aktivít je skôr funkciou kapacít a organizácie v menších, verzus stredne veľkých školách než zriaďovateľa či regiónu – a tu prirodzene nadväzuje potreba stabilizovať pravidelnejší režim aj v menších školách, aby sa rozdiely v intenzite neprehlbovali.

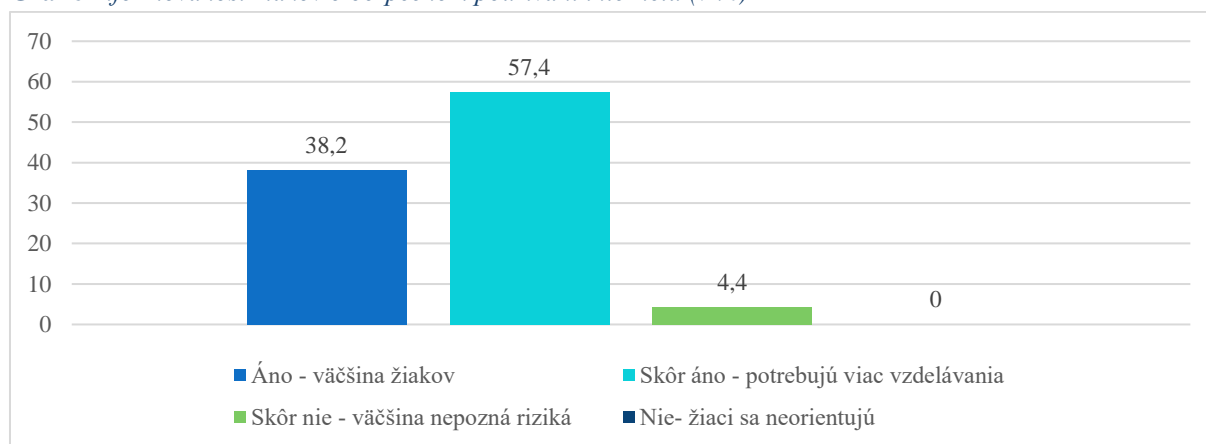
Tabuľka 18 Frekvencia realizácie preventívnych aktivít podľa typu školy a kraja (v %)

		Pravidelne	Niekoľkokrát ročne	Raz ročne	Vôbec
TYP ŠKOLY	ZŠ	9,8	79,5	10,2	0,5
	SOŠ	13,8	78,2	8,0	0
	GYM	9,6	80,8	8,2	1,4
KRAJ	Bratislavský	8,8	81,3	8,8	1,1
	Trnavský	8,1	80,8	11,1	0
	Trenčiansky	9,5	81,0	9,5	0
	Nitriansky	7,6	79,3	12,4	0,7
	Žilinský	15,4	79,7	4,9	0
	Banskobystrický	9,0	80,2	9,0	1,8
	Prešovský	10,4	77,7	11,6	0,4
	Košický	12,5	77,7	9,8	0

Na to prirodzene nadväzuje otázka, do akej miery sú žiaci vybavení poznatkami o bezpečnom používaní internetu. Pri platných odpovediach školy prevažne hovoria o čiastočnej dostatočnosti: 57,4 % uvádza „skôr áno – niektorí žiaci majú vedomosti, ale stále potrebujú viac vzdelávania“, 38,2 % hlási plnú dostatočnosť („áno – väčšina žiakov pozná

zásady bezpečného používania internetu“) a len **4,4 %** volí odpoveď „skôr nie“. Teda, aj pri relatívne pravidelnej frekvencii preventívnych aktivít zostáva pre väčšinu škôl priestor na ďalšie dopĺňanie a prehĺbovanie obsahu – školy síce žiakov kľúčovým zásadám vystavujú, ale vo veľkej časti školskej populácie ide skôr o základné než robustné vedomosti. Tento obraz tak prirodzene otvára diskusiu o tom, kde sa tieto rozdiely materializujú najviac – teda k analýze kontextových odchýlok naprieč skupinami škôl podľa typu, veľkosti a prostredia.

Graf 6 Informovanosť žiakov o bezpečnom používaní internetu (v %)

Znenie otázky: Sú žiaci vašej školy dostatočne informovaní o bezpečnom používaní internetu? N = 1 159

Medzi skupinami škôl sa ukazujú dva výraznejšie faktory. Po prvé, typ školy zohráva úlohu ($p = 0,012$, $V = 0,074$): gymnáziá častejšie deklarujú plnú dostatočnosť (54,8 %) a zriedkavejšie odpovedajú „skôr áno“ (42,5 %). Základné a stredné odborné školy sú si podobné – väčšinou prevažuje „skôr áno“ (približne 58 – 59 %) a plnú dostatočnosť uvádza približne tretina až dve pätiny. Po druhé, významná je aj veľkosť sídla školy ($p = 0,012$, $V = 0,084$): v školách vo veľkých mestách je častejšia plná dostatočnosť (47,4 %) a menší podiel odpovedí „skôr áno“ (48,9 %), na dedinách je to naopak – dominuje „skôr áno“ (60,6 %) a plná dostatočnosť je slabšia (33,3 %); odpoveď „skôr nie“ je zároveň najvyššia práve v obciach (6,1 %).

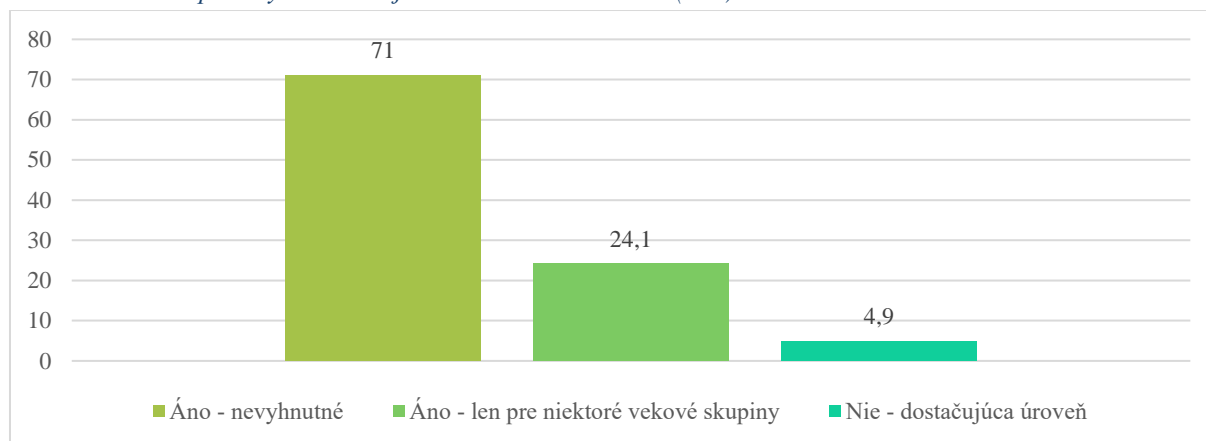
Tabuľka 19 Informovanosť žiakov o bezpečnom používaní internetu podľa typu školy a kraja (v %)

		Áno	Skôr áno	Skôr nie	Nie
TYP ŠKOLY	ZŠ	36,7	58,2	5,1	0
	SOŠ	38,7	59,1	2,2	0
	GYM	54,8	42,5	2,7	0
KRAJ	Bratislavský	44,4	48,9	6,7	0
	Trnavský	35,0	59,0	6,0	0
	Trenčiansky	37,3	61,4	1,2	0
	Nitriansky	36,7	59,9	3,4	0
	Žilinský	36,8	58,2	4,9	0
	Banskobystrický	31,8	64,5	3,6	0
	Prešovský	39,1	55,3	5,5	0
	Košický	41,1	55,7	3,2	0

Naopak, podľa veľkosti školy ($p = 0,233$), zriaďovateľa ($p = 0,496$) ani kraja ($p = 0,665$) sa nepotvrdili štatisticky významné rozdiely – regionálne či zriaďovateľsky sa síce percentuálne líšia, no nepresahujú hranicu náhodnej variability.

Zhrnuté: vyššiu istotu v pripravenosti žiakov vidno najmä v gymnáziách a v školách vo väčších mestách, zatiaľ čo menšie sídla a nevyberové typy škôl častejšie signalizujú potrebu pokračovať vo vzdelávaní. Prirodzene to otvára ďalšiu otázku – do akej miery školy pociťujú potrebu intenzívnejšieho vzdelávania žiakov v tejto oblasti.

Graf 7 Vnímanie potreby intenzívnejšieho vzdelávania žiakov (v %)

Znenie otázky: Vnímate potrebu intenzívnejšieho vzdelávania žiakov v tejto oblasti? $N = 1\ 160$

Výsledky ukazujú (graf 7), že školy väčšinou deklarujú potrebu posilniť vzdelávanie v digitálnej bezpečnosti: 71,0 % ho považuje za nevyhnutné, 24,1 % ho žiada aspoň pre vybrané vekové skupiny. Iba 4,9 % škôl uvádza, že súčasná úroveň je dostačujúca. Dopyt po systematickom posilňovaní týchto tém je takmer konsenzuálny a korešponduje s predošlým obrazom, že veľká časť žiakov ešte potrebuje systematické učenie a opakované upevňovanie kľúčových zásad.

Rozdiely podľa typu školy sú mierne, ale štatisticky významné ($p = 0,035$; $V = 0,067$), potrebu označujú za „nevyhnutnú“ najčastejšie SOŠ (79,1 %) a gymnáziá (75,0 %), v ZŠ je častejšia odpoveď „len pre určité vekové skupiny“ (26,1 %). Veľkosť školy je silný faktor ($p < 0,001$; $V = 0,143$): v malých školách do 200 žiakov uvádzajú odpoveď „nevyhnutné“ 59,8 %, kým pri 200 – 500 a 500 – 1 000 žiakoch až 78,0 % a 78,4 %; súhlas s odpoveďou „iba pre niektoré vekové kategórie“ s rastúcou veľkosťou škôl klesá. Zriaďovateľ nie je diferencujúci faktor ($p = 0,526$; $V = 0,037$) – podiely odpovedí „nevyhnutné“ sa pohybujú okolo 71 % vo verejných, cirkevných aj súkromných školách. Kontext veľkosti sídla školy však zohráva rolu ($p = 0,010$; $V = 0,085$), v obciach uvádza kategóriu „nevyhnutné“ 65,3 %, v malých mestách 77,2 %, v stredne veľkých 75,9 % a vo veľkých 73,5 % škôl. Regionálne rozdiely sú takisto významné ($p = 0,009$, $V = 0,113$), najvyššie podiely hlási Žilinský kraj (79,7 %), vyššie hodnoty vidno aj v Košickom (74,6 %) a Trenčianskom kraji (72,3 %); nižšie v Banskobystrickom (62,7 %), Nitrianskom (65,3 %) a Trnavskom kraji (67,0 %).

Tabuľka 20 Vnímanie potreby intenzívnejšieho vzdelávania žiakov podľa typu školy a kraja (v %)

		Áno - nevyhnutné	Áno – len pre niektoré vekové skupiny	Nie – dostačujúca úroveň
TYP ŠKOLY	ZŠ	68,8	26,1	5,1
	SOŠ	79,1	16,4	4,4
	GYM	75,0	20,8	4,2
KRAJ	Bratislavský	71,4	26,4	2,2
	Trnavský	67,0	27,0	6,0
	Trenčiansky	72,3	19,3	8,4
	Nitriansky	65,3	30,6	4,1
	Žilinský	79,7	15,9	4,4
	Banskobystrický	62,7	35,5	1,8
	Prešovský	69,6	25,3	5,1
	Košický	74,6	18,4	7,0

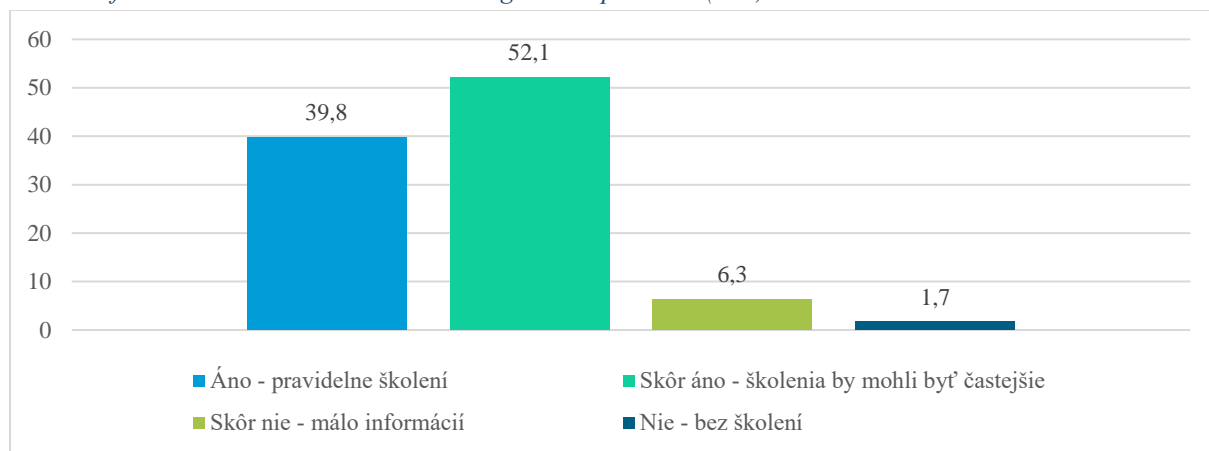
V súčte to potvrdzuje trend z predchádzajúcej otázky: aj keď školy často hodnotia informovanosť žiakov pozitívne, prevažuje presvedčenie, že treba pokračovať

v systematickom a intenzívnejšom učení digitálnej bezpečnosti – najmä vo väčších a mestských školách.

V nasledujúcej časti sa analyzuje **vnímanie miery informovanosti učiteľov o rizikách v digitálnom priestore** a poukazuje na hlavné trendy určujúce potrebu ďalšieho vzdelávania.

Z celkového rozdelenia odpovedí vyplýva prevažne pozitívne hodnotenie. **Najčastejšie respondenti uvádzali, že učitelia sú informovaní, avšak školenia by mohli prebiehať častejšie (52,1 % z platných odpovedí).** Významná časť zároveň deklaruje, že v školách už funguje systém pravidelného školenia a informovania (39,8 %). Spolu tak pozitívne hodnotenia dosahujú **91,9 %** platných odpovedí, čo naznačuje, že základný rámec profesijného rozvoja v tejto téme vo väčšine škôl existuje, ale dominantný odkaz smeruje **k potrebe zvýšiť frekvenciu a kontinuitu vzdelávania.**

Graf 8 Informovanosť učiteľov o rizikách v digitálnom priestore (v %)

Znenie otázky: Sú učitelia vašej školy dostatočne informovaní o rizikách v digitálnom priestore? N = 1 155

Na opačnom póle stojí menší segment škôl, ktorý vníma nedostatky, **6,3 %** uvádza, že učitelia nemajú dostatok informácií a **1,7 %** konštatuje úplnú absenciu školení. Negatívne hodnotenia tak predstavujú spolu **8,0 %** platných odpovedí. Tento obraz podporuje záver, že problém je skôr **kvantitatívny** (nedostatočná periodicita a systematickosť vzdelávania) než **kvalitatívny** (neexistencia školení). Prevažujúce odpovede preto poukazujú na potrebu pravidelnejšieho a systematickeho vzdelávania učiteľov v oblasti rizík digitálneho prostredia, zatiaľ čo menší podiel negatívnych hodnotení indikuje nutnosť cielej základnej podpory pre školy, ktoré ešte nemajú funkčný systém profesijného rozvoja v tejto oblasti.

Druhostupňové triedenie ukazuje, že **rozdiely v odpovediach** sa neviažu na typ školy, ani zriaďovateľa, ale skôr na jej veľkosť a čiastočne aj na veľkosť sídla. Podľa **typu školy** je rozdelenie odpovedí porovnateľné ($p = 0,218$), vo všetkých troch skupinách prevažujú odpovede „skôr áno“ a „áno“, pričom gymnáziá len mierne častejšie uvádzajú „skôr áno, ale školenia by mohli byť častejšie“ (59,7 % oproti 52,1 % v ZŠ a 50,0 % v SOŠ). **Zriaďovateľ** taktiež nezohráva významnú úlohu ($p = 0,246$); súkromné školy síce o niečo častejšie deklarujú odpoveď „áno“ (43,8 % oproti 39,8 % verejných a 36,4 % cirkevných), ale ide skôr o slabú tendenciu bez štatistickej významnosti.

Významné rozdiely sa prejavujú podľa **veľkosti školy** ($p = 0,009$; $V = 0,080$). Väčšie školy (500 – 1 000 žiakov) častejšie uvádzajú, že učitelia sú pravidelne školení a informovaní (43,4 %), kým menšie školy skôr signalizujú potrebu vyššej periodicity vzdelávania („skôr áno“: 51,4 % pri < 200 žiakoch a 53,8 % pri 200 – 500 žiakoch). Tieto zistenia naznačujú, že s rastúcou veľkosťou školy sa posilňuje systémovosť a pravidelnosť profesijného rozvoja, zatiaľ čo menšie školy skôr narážajú na limity frekvencie a kontinuity.

Rozdiely podľa **veľkosti obce/mesta** sú slabšie a pohybujú sa na hranici významnosti ($p = 0,078$). V školách stredne veľkých a veľkých miest je o niečo vyšší podiel odpovede „áno“ (napr. 44,5 % v mestách s počtom obyvateľov 20 000 – 100 000 a 44,1 % vo veľkých mestách), zatiaľ čo v obciach a malých mestách prevažuje odpoveď „skôr áno“ (55,5 % v malých mestách a 54,0 % v obciach). Trend možno interpretovať ako efekt lepšej dostupnosti externých zdrojov a programov vo väčších sídlach, avšak s nízkou silou vzťahu.

Tabuľka 21 Informovanosť učiteľov o rizikách v digitálnom priestore podľa typu školy a kraja (v %)

		Áno	Skôr áno	Skôr nie	Nie
TYP ŠKOLY	ZŠ	39,1	52,1	6,6	2,2
	SOŠ	44,2	50,0	5,8	0
	GYM	33,3	59,7	5,6	1,4
KRAJ	Bratislavský	37,8	52,2	7,8	2,2
	Trnavský	48,0	45,0	7,0	0
	Trenčiansky	36,9	54,8	8,3	0
	Nitriansky	41,1	50,7	5,5	2,7
	Žilinský	37,6	54,1	8,3	0
	Banskobystrický	31,8	56,4	7,3	4,5
	Prešovský	40,5	52,4	5,6	1,6
	Košický	42,4	51,1	3,8	2,7

Napokon, medzi **kraji** sa štatisticky významné rozdiely nepotvrdili ($p = 0,306$). Všetky regióny sa vyznačujú dominanciou pozitívnych odpovedí, s drobnými odchýlkami (napr. vyšší podiel odpovedí „skôr nie a „nie“ v Žilinskom a Banskobystrickom kraji), ktoré však nemajú robustnú štatistickú oporu. Celkovo teda platí, že variabilita v informovanosti učiteľov sa viaže primárne na **veľkosť školy**, kým typ školy, zriaďovateľ a región zohrávajú skôr marginálnu úlohu.

Táto časť sumarizuje, **ako školy komunikujú s rodičmi o online rizikách a bezpečnom používaní internetu**, teda do akej miery využívajú jednotlivé informačné kanály a či ide skôr o priebežnú, preventívnu komunikáciu alebo o komunikáciu viazanú na konkrétne prípady.

Tabuľka 22 Spôsoby informovania rodičov o rizikách v digitálnom priestore a/alebo bezpečnom používaní internetu (v %)

Spôsob informovania	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Priamy kontakt pri riešení konkrétnych prípadov	71,9	73,0	71,0	71,8
Distribúcia informačných materiálov rodičom	24,7	23,7	26,6	33,3
Online kampane (web školy, sociálne siete)	24,5	24,1	27,8	23,1
Rodičovské stretnutia na tému digitálnej bezpečnosti	28,4	31,3	20,3	21,8
Škola neinformuje rodičov o online rizikách a/alebo digitálnej bezpečnosti	4,9	4,2	8,3	3,8

Znenie otázky: *Ako škola informuje rodičov o online rizikách a/alebo bezpečnom používaní internetu? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.*

Najrozšírenejším spôsobom je priama komunikácia pri riešení konkrétnych incidentov; tú uvádza **71,9 %** škôl. V kontraste s tým stoja preventívne a systematické spôsoby, ktoré sa využívajú podstatne menej často, **rodičovské stretnutia na tému digitálnej bezpečnosti** realizuje **28,4 %** škôl, **distribúciu informačných materiálov rodičom** uvádza **24,7 %** a **online kampane** (web školy, sociálne siete) **24,5 %**. Zároveň iba **4,9 %** respondentov deklaruje, že škola rodičov o online rizikách vôbec systematicky neinformuje.

Rozloženie odpovedí teda naznačuje prevahu **reaktívneho modelu komunikácie** – školy vo väčšine prípadov informujú rodičov vtedy, keď nastane konkrétny problém, kým **proaktívne a pravidelné formy** (stretnutia, materiály, online osvetové aktivity) ostávajú v menšine. V praxi to znamená, že veľká časť škôl síce dokáže účinne zapojiť rodičov

v krízových situáciách, avšak menej dôsledne buduje **dlhodobú preventívnu komunikáciu**, ktorá by mohla znižovať výskyt incidentov a zvyšovať pripravenosť rodičov. Výsledky podporujú odporúčanie diverzifikovať a systematizovať spôsoby smerom k pravidelnej informovanosti – napríklad zaradiť tematické bloky do rodičovských stretnutí, pripraviť stručné metodické materiály a posilniť online prítomnosť školy – tak, aby sa reaktívne zásahy dopĺňali o predošlú, prediktívnu prevenciu.

Pri **rodičovských stretnutiach na tému digitálnej bezpečnosti** sa ukázali rozdiely podľa typu školy a podľa veľkosti sídla. Základné školy uvádzajú častejšie využitie stretnutí než SOŠ a gymnáziá (ZŠ 31,3 %, SOŠ 20,3 %, GYM 21,8 %; $p = 0,001$; $V = 0,103$). Podľa veľkosti obce/mesta sa stretnutia častejšie realizujú v školách v menších sídlach než vo väčších – podiel odpovedí „áno“ klesá od obcí (33,0 %) cez malé mestá (29,8 %) až po veľké mestá (21,5 %) ($p = 0,003$; $V = 0,105$). Rozdiely podľa veľkosti školy, zriaďovateľa, ani kraja sa nepreukázali ($p \geq 0,156$).

Pri **distribúcii informačných materiálov rodičom** sú významné rozdiely podľa veľkosti školy a podľa veľkosti sídla školy. Školy s 200 – 500 žiakmi častejšie uvádzajú distribúciu materiálov (29,1 %) než najmenšie školy do 200 žiakov (19,6 %), či školy nad 500 žiakov (26,6 %) ($p = 0,004$; $V = 0,103$). Podľa sídla školy narastá využívanie materiálov smerom k stredne veľkým mestám (obce 21,8 %, malé mestá 25,8 %, stredné 31,0 %, veľké 22,8 %; $p = 0,030$; $V = 0,085$). Medzi krajinami sa objavujú výraznejšie rozdiely – najvyššie podiely odpovedí „áno“ majú Bratislavský (36,1 %) a Žilinský kraj (29,9 %), naopak, nižšie Banskobystrický (19,3 %) a Prešovský kraj (17,0 %) ($p = 0,002$; $V = 0,136$). Rozdiely podľa typu školy a zriaďovateľa nie sú významné ($p \geq 0,135$).

Pri **online kampaniach** (web školy, sociálne siete) je najvýraznejší faktor **veľkosť školy**, podiel odpovedí „áno“ rastie s veľkosťou – od škôl do 200 žiakov (16,1 %) cez 200 – 500 (28,4 %) až po 500 – 1 000 (33,9 %) ($p < 0,001$; $V = 0,169$). Mierne rozdiely sú aj podľa veľkosti sídla – kampane sú častejšie v mestských školách než v obciach (obce 19,9 %, malé mestá 29,8 %, stredné 30,6 %, veľké 22,8 %; $p = 0,001$; $V = 0,114$). Rozdiely podľa typu školy, zriaďovateľa a kraja sa nepreukázali ($p \geq 0,131$).

Pri **priamom kontakte pri riešení konkrétnych prípadov** sa ukázal efekt **veľkosti školy**, s rastúcim počtom žiakov narastá aj využívanie tejto formy (do 200 žiakov 69,9 %, 200 – 500 žiakov 73,8 %, 500 – 1 000 žiakov 77,3 %; $p = 0,003$; $V = 0,105$). Rozdiely podľa typu školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja nie sú významné ($p \geq 0,286$).

Napokon, pri položke „**škola neinformuje rodičov**“ sa ukázal slabý, ale významný rozdiel podľa **typu školy** – tento stav častejšie uvádzajú SOŠ (8,3 %) než ZŠ (4,2 %) a gymnáziá (3,8 %) ($p = 0,030$; $V = 0,075$). Rozdiely podľa veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja sa nepotvrdili ($p \geq 0,131$).

Tabuľka 23 Spôsoby informovania rodičov o rizikách v digitálnom priestore a/alebo bezpečnom používaní internetu podľa kraja (v %)

Spôsob informovania	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Rodičovské stretnutia na tému digitálnej bezpečnosti	20,6	30,1	23,6	25,5	32,0	29,4	27,5	35,3
Distribúcia informačných materiálov rodičom	36,1	30,1	27,0	27,5	29,9	19,3	17,0	23,4
Online kampane (web školy, sociálne siete)	27,8	27,2	24,7	24,2	26,9	16,8	26,8	21,9
Priamy kontakt pri riešení konkrétnych prípadov	73,2	79,6	70,8	75,2	71,6	74,8	71,0	72,6
Škola neinformuje rodičov o online rizikách a/alebo digitálnej bezpečnosti	8,2	1,0	7,9	4,6	5,6	6,7	3,3	5,5

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Celkový obraz druhostupňového triedenia ukazuje, že **veľkosť školy** a **veľkosť sídla** najviac ovplyvňujú voľbu komunikačných kanálov. Väčšie školy a školy v mestskom prostredí častejšie siahajú po systematickejších formách (informačné materiály, online kampane), zatiaľ čo menšie školy a školy v obciach relatívne viac využívajú osobné stretnutia. Regionálne rozdiely a rozdiely podľa zriaďovateľa sú spravidla nevýznamné; výnimkou je **distribúcia materiálov**, kde sa ukazuje regionálna variabilita s vyššími podielmi v Bratislavskom a Žilinskom kraji ($p = 0,002$; $V = 0,136$).

2.5 Rizikové faktory a dôsledky pre žiakov a školské prostredie

Rizikové správanie v digitálnom priestore nevzniká izolovane, je podmienené viacerými faktormi zo strany žiakov, rodiny, rovesníkov či širšieho prostredia. V prieskume sme sa preto zamerali na identifikáciu **najčastejších rizikových faktorov**, ktoré podľa škôl prispievajú k vzniku a prehĺbovaniu týchto problémov – od nedostatku rodičovskej kontroly a nízkej digitálnej gramotnosti žiakov, až po tlak rovesníkov a nadmerné používanie digitálnych technológií.

Zároveň sme skúmali, **ktoré skupiny žiakov sú podľa skúseností respondentov najviac ohrozené** a aké **dôsledky rizikového správania** sa v školách prejavujú – či už v rovine psychickej (úzkosť, stres, depresívne stavy), vzdelávacej (znížená pozornosť, problémy s prospechom, záškoláctvo), alebo sociálnej (konflikty medzi žiakmi, sebapoškodzovanie).

Vnímané **determinanty rizikového správania** tvoria jasne hierarchizovaný profil, v ktorom dominuje rodinný a kontextový rozmer. Za najvýraznejší spúšťač označujú školy **nedostatok rodičovskej kontroly a dohľadu (85,5 %)**, čo poukazuje na kľúčovú úlohu rodiny pri regulácii online návykov a nastavovaní hraníc. Silno zastúpené sú aj faktory **prístupu k nevhodnému alebo nebezpečnému online obsahu (72,5 %)** a **nadmerného používania sociálnych sietí, online hier a mobilu (68,6 %)**, ktoré spolu vytvárajú kombináciu vysokého vystavenia riziku a habitualizácie online správania. K tomu sa pridávajú mechanizmy **anonymity a pocitu beztrastnosti (65,1 %)** a **tlaku na online popularitu a rovesnícke uznanie (64,9 %)**, teda psychosociálne dynamiky typické pre prostredie internetu.

Tabuľka 24 Faktory, ktoré prispievajú k rizikovému správaniu žiakov v digitálnom priestore (v %)

Faktor	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Nedostatok rodičovskej kontroly a dohľadu	85,5	88,1	80,1	83,3
Prístup k nevhodnému alebo nebezpečnému online obsahu	72,5	73,4	68,9	71,8
Nadmerné používanie sociálnych sietí, online hier, mobilu	68,6	69,3	70,1	65,4
Anonymita na internete a pocit beztrastnosti	65,1	63,6	72,6	73,1
Tlak na získavanie online popularity a vplyv rovesníkov (sledovatelia, lajky, komentáre)	64,9	63,5	72,2	67,9
Nízka úroveň digitálnej gramotnosti žiakov	37,2	37,2	41,9	26,9
Nedostatočné vzdelávanie o digitálnej bezpečnosti	30,3	29,6	34,9	29,5
Iné	0,3	0,2	0,8	0

Znenie otázky: Čo podľa vás najviac prispieva k rizikovému správaniu žiakov v digitálnom priestore? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Naopak, za menej kľúčové – hoci stále relevantné – považujú školy **nízku úroveň digitálnej gramotnosti žiakov (37,2 %)** a **nedostatočné vzdelávanie o digitálnej bezpečnosti (30,3 %)**. To naznačuje, že vnímaný problém nie je predovšetkým vedomostný (čo sa „má“ robiť), ale skôr **regulačný a behaviorálny** (ako často a s akými limitmi sa technológie používajú) a **situačný** (akému obsahu sú deti vystavené, aké normy platia v rovesníckych skupinách a aký je rodičovský dohľad).

Otvorená položka „iné“ sa vyskytla len ojedinele (0,3 %) a obsahovo len konkretizuje už uvedené faktory – najmä postoj a prístup rodičov k téme, prístup k nevhodnému obsahu v domácom prostredí, ojedinele médiá a zvedavosť spojenú so slabým odhadom hraníc bezpečného správania.

Interpretácia týchto zistení podporuje **viaczložkový preventívny model**: posilniť rodičovské kompetencie a dohľad (nastavenie pravidiel, rodičovské nástroje), znižovať vystavenie rizikovému obsahu (technické opatrenia, školské politiky), cielene pracovať s **rovesníckymi normami** (peer programy, tvorba bezpečných online komunít) a popritom systematicky udržiavať **vzdelávacie komponenty** (digitálna gramotnosť a bezpečnosť), ktoré skôr stabilizujú dlhodobé návyky než by samy osebe stačili na elimináciu rizika. Tento obraz je konzistentný s tým, že rozhodujúce sú **rodinné a kontextové podmienky** doplnené o regulačné mechanizmy školy a komunity, nie iba samotná informovanosť žiakov.

V druhej úrovni analýzy sme skúmali, ako sa názory škôl na rizikové faktory líšia podľa typu a veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja. Celkovo sa ukázalo, že rozdiely existujú, no ich efekt je skôr malý až stredný; významné odlišnosti sa sústreďujú najmä pri anonymite a rovesníckom tlaku, zatiaľ čo pri nedostatočnom vzdelávaní o digitálnej bezpečnosti školy vnímajú problém podobne, bez ohľadu na kontext.

Pri „**nedostatku rodičovskej kontroly**“ sa vnímanie rizika líši podľa typu školy, zriaďovateľa aj veľkosti sídla. Súhlas je vyšší v základných školách než v SOŠ a gymnáziách ($p=0,004$; Cramerovo $V = 0,094$), častejšie ho uvádzajú verejné než súkromné a cirkevné školy ($p = 0,001$; $V = 0,108$) a výraznejšie sa objavuje v školách v menších sídlach ako vo veľkých mestách ($p = 0,015$; $V = 0,091$). Rozdiely podľa veľkosti školy a kraja sa nepotvrdili.

„**Nízka digitálna gramotnosť žiakov**“ sa javí mierne odlišne len podľa veľkosti školy, vyšší súhlas uvádzajú stredne veľké školy s 200 – 1 000 žiakmi v porovnaní s najmenšími školami ($p = 0,036$; $V = 0,083$), pričom kategória nad 1 000 žiakov je početne zanedbateľná a závery z nej netreba preceňovať. Podľa typu školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja sa významné rozdiely nepreukázali.

Pri položke „**nedostatočné vzdelávanie o digitálnej bezpečnosti**“ nenachádzame štatisticky významné rozdiely v žiadnej zo sledovaných charakteristík. Naznačuje to, že školy ho vnímajú ako plošný problém, nie špecifický pre určitý typ školy či prostredie; pri veľkosti školy sa objavil iba slabý trend bez dosiahnutia prahovej významnosti.

V prípade „**prístupu k nevhodnému alebo nebezpečnému obsahu**“ sa ukázal malý, ale významný rozdiel podľa veľkosti školy ($p = 0,022$; $V = 0,088$). Vo všetkých kategóriách je však vysoký súhlas, takže ide skôr o jemné nuansy než o zásadne odlišné skupiny. Podľa typu školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja sa rozdiely nepotvrdili.

Najvýraznejší vplyv veľkosti sídla školy sa spája s „**tlakom na online popularitu a vplyvom rovesníkov**“. Súhlas je vyšší v SOŠ než v ZŠ ($p = 0,037$; $V = 0,073$), zreteľne stúpa so strednou veľkosťou školy ($p=0,004$; $V = 0,103$) a najmä s veľkosťou sídla školy – v stredných a veľkých mestách je citeľne vyšší než v obciach a dedinách ($p < 0,001$; $V = 0,127$). Rozdiely medzi krajinami sú len hraničné a nie robustné.

„**Anonymita na internete a pocit beztrastnosti**“ patrí medzi faktory s najsilnejšími rozdielmi. Vyšší súhlas pozorujeme v SOŠ a gymnáziách v porovnaní so ZŠ ($p = 0,009$; $V = 0,087$). Efekt veľkosti školy je výrazný, stredne veľké školy hlásia tento faktor častejšie než najmenšie ($p < 0,001$; $V = 0,178$). Podobne silný je vplyv veľkosti sídla školy – školy v mestách anonymitu a beztrastnosť spomínajú výrazne častejšie než školy v obciach ($p < 0,001$; $V = 0,178$). Rozdiely podľa zriaďovateľa a kraja sa nepotvrdili.

Pri „**nadmernom používaní sociálnych sietí, online hier a mobilu**“ sa ukázal jediný stabilný rozdiel podľa veľkosti školy. Vyšší súhlas uvádzajú stredne veľké školy v porovnaní s najmenšími ($p = 0,002$; $V = 0,111$). Podľa typu školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja sa významné odlišnosti nepreukázali.

Tabuľka 25 Faktory, ktoré prispievajú k rizikovému správaniu žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)

Faktor	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Nedostatok rodičovskej kontroly a dohľadu	87,6	90,3	88,8	90,2	86,8	84,9	84,1	86,1
Nízka úroveň digitálnej gramotnosti žiakov	34,0	35,9	37,1	30,1	42,1	35,3	40,6	40,3
Nedostatočné vzdelávanie o digitálnej bezpečnosti	36,1	23,3	31,5	29,4	36,5	26,1	29,7	32,3
Prístup k nevhodnému alebo nebezpečnému online obsahu	81,4	71,8	66,3	78,4	74,6	74,8	71,4	71,6
Tlak na získavanie online popularity a vplyv rovesníkov (sledovatelia, lajky, komentáre)	75,3	64,1	66,3	69,3	70,6	69,7	60,1	60,7
Anonymita na internete a pocit beztrastnosti	74,2	68,9	69,7	66,7	72,1	63,9	60,5	61,7
Nadmerné používanie sociálnych sietí, online hier, mobilu	72,2	75,7	67,4	70,6	71,6	74,8	64,9	67,2
Iné	0	0	0	0,7	0,5	0,8	0,4	0

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Celkovo najsilnejšími rozlišujúcimi faktormi sú veľkosť sídla a počet žiakov školy. Urbanizované prostredia a stredne veľké školy citlivejšie registrujú vplyv rovesníkov a anonymitu na internete, kým nedostatok rodičovskej kontroly je častejšie artikulovaný školami v menších sídlach a verejnými školami. Efekty sú prevažne malé až stredné, čo signalizuje skôr rozdielne akcenty než zásadnú fragmentáciu skúseností škôl.

Na faktory, ktoré prispievajú k rizikovému správaniu nadväzujeme analýzou, v ktorej sa zameriavame na to, **ktoré skupiny žiakov sú podľa škôl týmto správaním najviac ohrozené.**

Najvyššie riziko školy jednoznačne pripísali **starším žiakom ZŠ vo veku 11 – 15 rokov: 82,1 %** respondentov uviedlo, že práve táto skupina je najviac ohrozená. Zodpovedá to obdobiu puberty a nástupu intenzívneho používania sociálnych sietí, kde sa spája tlak rovesníkov, potreba uznania a slabšie vybudované sebaregulačné mechanizmy. V praxi to býva aj čas prechodu na samostatnejšie používanie mobilu a internetu bez systematického sprievodu dospelých, čo riziko ďalej zvyšuje.

Stredoškolačkov ako najohrozenejších vnímala približne tretina škôl (**31,5 %**). Hoci sú starší a digitálne zručnejší, vstupujú do komplikovanejších online situácií (vzťahy, reputácia, experimentovanie) a majú väčšiu autonómiu. Nižšie percento v porovnaní s druhým stupňom ZŠ môže naznačovať, že časť žiakov si už osvojila základné ochranné návyky, riziká však pretrvávajú najmä v podskupinách s kumulovanými faktormi.

Tabuľka 26 Najviac ohrozené skupiny žiakov v digitálnom priestore (v %)

Skupina žiakov	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Starší žiaci základnej školy (11 – 15 rokov)	82,1	85,3	71,4	88,5
Stredoškolači (16 – 19 rokov)	31,5	22,2	65,1	44,9
Mladší žiaci (6 – 10 rokov)	27,7	29,7	25,7	15,4
Žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia	24,6	24,6	29,0	14,1
Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	19,4	19,0	21,6	17,9
Iné	1,4	1,3	2,5	0

Znenie otázky: Ktoré skupiny žiakov sú podľa vašich skúseností najviac ohrozené rizikovým správaním v digitálnom priestore? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Mladších žiakov vo veku 6 – 10 rokov označilo za najviac ohrozených **27,7 %** škôl. V tomto období ešte častejšie funguje rodičovská kontrola a deti zväčša nepracujú s rizikovejšími funkciami komunikačných platforiem. Zároveň však ide o podstatný podiel, ktorý upozorňuje na potrebu včasnej výchovy k bezpečnému správaniu na internete a nastaveniu pravidiel v rodinách.

Medzi špecifickými skupinami školy uvádzali ohrozenie **u žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (19,4 %)** a **u žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (24,6 %)**. V prvom prípade môžu riziká súvisieť s ťažkosťami v porozumení online kontextu, impulzívnosťou či nižšou schopnosťou vyhodnocovať dôsledky; v druhom s obmedzeným rodičovským dohľadom, nerovným prístupom k podporným zdrojom a vyššou náchylnosťou na rovesnícky tlak alebo manipuláciu. Odpoveď „iné“ sa vyskytovala len výnimočne a zahŕňala skôr metodické poznámky či konštatovanie, že riziko sa týka „všetkých“ vekových kategórií.

Podľa praxe výsledky jasne smerujú preventívne aktivity a edukáciu najmä na druhý stupeň základných škôl, s plynulým prechodom k stredoškólakom. Efektívne je spájať tréning digitálnej gramotnosti so sociálno-emocionálnymi kompetenciami, systematicky pracovať s rodičmi a cielene podporovať skupiny so zvýšenou zraniteľnosťou.

V nasledujúcej časti sa pozrieme na **rozdiely medzi skupinami, konkrétne podľa typu školy, veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja.** Pri mladších žiakoch vo veku 6 – 10 rokov sa ukázal rozdiel podľa typu školy ($p = 0,018$; $V = 0,080$), avšak efekt je malý. Túto skupinu ako ohrozenú najčastejšie označujú respondenti v základných školách a o niečo menej často v stredných odborných školách, pričom v gymnáziách je podiel odpovedí „áno“ najnižší. Podľa veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja sa významné rozdiely neprejavili, takže vnímanie rizika je inak pomerne homogénne.

Pri starších žiakoch základných škôl (11 – 15 rokov) sa objavili dva významné efekty. Podľa typu školy vychádza $p < 0,001$ a $V = 0,150$, čo znamená malý až stredný rozdiel: najvyššie vnímanie rizika je v základných školách a gymnáziách, najnižšie v stredných odborných školách. Druhý rozdiel súvisí s veľkosťou školy ($p < 0,001$; $V = 0,129$), so zvyšujúcim sa počtom žiakov do približne tisíc narastá aj podiel respondentov, ktorí túto skupinu považujú za ohrozenú. Kategória nad 1 000 žiakov je však veľmi malá, preto z nej nevyvodzujeme závery. Podľa zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja sa rozdiely nepotvrdili.

Najvýraznejšie rozdiely sa ukázali **pri stredoškólakoch** vo veku 16 – 19 rokov. Typ školy tu zohráva veľkú úlohu ($p < 0,001$; $V = 0,368$), v stredných odborných školách vníma riziko výrazne viac respondentov než v gymnáziách, pričom základné školy – ktoré s touto skupinou nepracujú – uvádzajú riziko ešte zriedkavejšie. Významný je aj vplyv veľkosti sídla školy ($p < 0,001$; $V = 0,189$), v mestskom prostredí je vnímané riziko vyššie než v obciach. Zriaďovateľ hrá malú, ale štatisticky zachytenú rolu ($p = 0,046$; $V = 0,070$), pričom vyššie podiely odpovedí „áno“ vychádzajú v súkromných a verejných školách oproti cirkevným. Podľa veľkosti školy a kraja sa rozdiely nepotvrdili.

Tabuľka 27 Najviac ohrozené skupiny žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)

Skupina žiakov	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Mladší žiaci (6 – 10 rokov)	26,8	21,4	33,7	28,1	32,5	26,9	26,8	29,4
Starší žiaci základnej školy (11 – 15 rokov)	83,5	91,3	83,1	85,6	84,3	85,7	80,4	79,6
Stredoškóláci (16 – 19 rokov)	28,9	33,0	36,0	35,9	26,4	34,5	33,0	30,3
Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	24,7	17,5	19,1	19,0	21,8	23,5	18,1	16,4
Žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia	19,6	20,4	21,3	22,9	25,4	27,7	29,7	23,9
Iné	1,0	0	3,4	0,7	2,5	0	1,4	1,5

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Pri žiakoch so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa významné rozdiely podľa typu školy, veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja nepreukázali (všetky p-hodnoty vysoko nad 0,05, efekty veľmi malé). Vnímanie rizika je v tejto skupine pomerne jednotné v skúmaných charakteristikách.

Pri žiakoch zo sociálne znevýhodneného prostredia sa potvrdil menší rozdiel podľa typu školy ($p = 0,028$; $V = 0,076$), kde vyšší podiel odpovedí „áno“ vychádza v stredných odborných a základných školách a nižší v gymnáziách. Podľa zriaďovateľa je efekt na hranici štatistickej významnosti ($p = 0,051$; $V = 0,069$) a trend naznačuje vyššie podiely vo verejných školách oproti cirkevným a súkromným. Podľa veľkosti školy, veľkosti sídla a kraja sa rozdiely nepotvrdili.

Zhrnuté, najvýraznejšie a z hľadiska praxe využiteľné zistenie sa viaže k skupine 16 – 19-ročných: vnímané riziko je výrazne vyššie v stredných odborných školách a vo väčších sídlach. Pri 11 – 15-ročných je vysoko vnímané riziko naprieč vzorkou a mierne stúpa s veľkosťou školy. Pri 6 – 10-ročných a pri žiakoch so ŠVVP sú rozdiely skôr marginálne. Pri sociálne znevýhodnených žiakoch sú rozdiely malé, ale v stredných odborných a základných školách konzistentne vyššie. **Podľa praxe z toho plynie cieľiť intenzívnejšie preventívne a intervenčné aktivity do stredných odborných škôl a do mestského prostredia pre 16–19-ročných, pri 11 – 15-ročných posilniť programy najmä v stredne veľkých a veľkých školách, pre žiakov so ŠVVP držať jednotnú podporu v školách a pri sociálne znevýhodnených zamerať systematickú prácu predovšetkým na ZŠ a SOŠ.**

Prechádzame k časti správy zameranej na **dôsledky rizikového správania žiakov v digitálnom priestore**. Výsledky ukazujú, že väčšina škôl nejaké dôsledky registruje – iba 12 % respondentov uviedlo, že v škole „nezaznamenali žiadne dôsledky“. Najčastejšie uvádzaným problémom je **znižená pozornosť a ťažkosti so sústredením (59 %)**, čo naznačuje priamy vplyv digitálnych návykov na vyučovaciu činnosť a triednu klímu. Viac ako polovica škôl (**52,5 %**) hlási **konflikty medzi žiakmi** prameniace z online správania, čo potvrdzuje, že digitálny priestor preniká do medziľudských vzťahov v triede a zvyšuje potrebu systematickej práce s pravidlami, komunikáciou a mediáciou.

Tabuľka 28 Dôsledky rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %)

Dôsledok	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Znížená pozornosť a problémy so sústredením	59,0	56,5	66,8	69,2
Konflikty medzi žiakmi spôsobené online správaním	52,5	53,6	51,5	47,4
Zvýšená úzkosť a stres u žiakov	35,7	31,3	46,9	57,7
Záškoláctvo alebo zhoršenie prospechu	20,8	18,3	33,6	12,8
Výskyt sebapoškodzovania alebo depresívnych stavov	19,5	16,8	27,0	30,8
V škole sme nezaznamenali žiadne dôsledky rizikového správania žiakov v digitálnom priestore	12,0	14,2	6,2	6,4
Iné	1,5	2,0	0	0

Znenie otázky: Aké dôsledky rizikového správania žiakov v digitálnom priestore ste zaznamenali vo vašej škole? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Tretina škôl zaznamenáva **zvýšenú úzkosť a stres u žiakov (35,7 %)**, čo už poukazuje na psychosociálny rozmer problému a na potrebu dostupnej podpory duševného zdravia. Vzdelávacie dopady sa objavujú menej často, avšak nie okrajovo: **zhoršenie prospechu či záškoláctvo** uvádza **20,8 %** škôl. Závažné prejavy, ako **sebapoškodzovanie alebo depresívne stavy**, hlási **19,5 %** respondentov – ide o menšinový, ale z hľadiska rizika mimoriadne dôležitý segment, ktorý si vyžaduje jasné postupy včasnej identifikácie a spoluprácu s odbornými inštitúciami.

Voľné odpovede („iné“) sa vyskytli zriedkavo (1,5 %) a prevažne potvrdzujú hlavné zistenia; sporadicky sa objavili zmienky o poruchách príjmu potravy, kybergroomingu či výsmechu. Súhrnne teda platí, že **digitálne riziká sa v školách najčastejšie prejavujú ako kognitívne a vzťahové ťažkosti**, pričom **menšia**, ale významná časť prípadov už zasahuje oblasť **duševného zdravia a školského výkonu**. Pre prax z toho vyplýva potreba trojvrstvového prístupu, **posilniť preventívne pravidlá a digitálnu gramotnosť v triede, rozvíjať sociálno-emocionálne zručnosti a mediáciu konfliktov a zároveň mať pripravené odborné intervencie pre rizikové a krízové situácie**.

Prechádzame k porovnaniu rozdielov podľa vybraných charakteristík. Pri zvýšenej úzkosti a strese sa ukázali jasné rozdiely medzi typmi škôl ($p < 0,001$; $V = 0,173$). Tento dôsledok uvádzala nadpolovičná väčšina gymnázií (57,7 %) a takmer polovica SOŠ (46,9 %), zatiaľ čo v ZŠ ho spomínala približne tretina (31,3 %). Výskyt rastie s veľkosťou školy ($p < 0,001$; $V = 0,262$) a s veľkosťou sídla ($p < 0,001$; $V = 0,275$), najnižšie podiely sú v malých ZŠ a v obciach, najvyššie v stredných až veľkých mestách. Zriaďovateľ hrá menšiu rolu, hoci cirkevné školy hlásia odpoveď „áno“ o niečo zriedkavejšie ($p = 0,021$; $V = 0,079$). Regionálne rozdiely sú stredne silné ($p < 0,001$; $V = 0,177$), najviac odpovedí „áno“ je v Bratislavskom, najmenej v Prešovskom a Banskobystrickom kraji.

Znížená pozornosť a problémy so sústredením sa vyskytujú častejšie v SOŠ a GYM než v ZŠ ($p = 0,003$; $V = 0,097$). Opäť platí vplyv veľkosti – väčšie školy hlásia tento problém častejšie ($p < 0,001$; $V = 0,144$) a rovnako školy vo väčších sídlach ($p < 0,001$; $V = 0,133$). Vplyv zriaďovateľa sa nepreukázal ($p = 0,839$). Rozdiely medzi kraji sú na hranici štatistickej významnosti ($p = 0,051$), s vyššími podielmi v Žilinskom, Trenčianskom a Bratislavskom kraji.

Konflikty medzi žiakmi spôsobené online správaním sa neviažu na typ školy ($p = 0,516$), ale výrazne na veľkosť školy ($p < 0,001$; $V = 0,248$) a veľkosť sídla školy ($p < 0,001$; $V = 0,153$). Čím väčšia škola a mestské prostredie, tým viac konfliktov; v školách do 200 žiakov uvádza konflikty 37 % respondentov, v kategórii 500 – 1 000 žiakov už takmer 68 %. Zriaďovateľ nediferencuje ($p = 0,795$). Medzi kraji sú rozdiely strednej veľkosti ($p = 0,002$; $V = 0,137$) – vyššie podiely nájdeme v Bratislavskom a Žilinskom, nižšie v Prešovskom a Košickom kraji.

Záškolské alebo zhoršenie prospechu je častejšie v SOŠ (33,6 %) než v ZŠ (18,3 %) a GYM (12,8 %) – efekt typu školy je stredný ($p < 0,001$; $V = 0,156$). Výskyt rastie s veľkosťou školy ($p < 0,001$; $V = 0,135$) a je vyšší v malých a stredne veľkých mestách než na vidieku alebo vo veľkých mestách ($p = 0,001$; $V = 0,117$). Zriaďovateľ hrá menšiu, no štatisticky zachytenú rolu ($p = 0,018$; $V = 0,080$) – súkromné školy uvádzajú tento dôsledok o niečo častejšie než verejné a cirkevné. Regionálne rozdiely sa nepotvrdili ($p = 0,499$).

Pri výskyte sebapoškodzovania alebo depresívnych stavov opäť vidno vyššie podiely v SOŠ (27,0 %) a GYM (30,8 %) oproti ZŠ (16,8 %; $p < 0,001$; $V = 0,123$). Efekt veľkosti školy je výrazný ($p < 0,001$; $V = 0,235$). V školách s 500 – 1 000 žiakmi ho uvádza 36,9 % oproti 10,5 % respondentom v školách do 200 žiakov. Mestské prostredie tento dôsledok zosilňuje ($p < 0,001$; $V = 0,191$), s najvyššími hodnotami vo veľkých mestách. Zriaďovateľ je na hranici významnosti ($p = 0,051$), s náznakom vyšších podielov v súkromných školách. Podľa kraja je obraz diferencovaný ($p < 0,001$; $V = 0,162$), vyššie podiely v Bratislavskom a Žilinskom, nižšie v Prešovskom kraji.

Potvrdenie, že „v škole sme nezaznamenali žiadne dôsledky“ je častejšia v ZŠ než v stredných školách ($p = 0,001$; $V = 0,106$) a výrazne častejšia v malých školách a školách v menších sídlach (veľkosť školy: $p < 0,001$; $V = 0,268$; veľkosť sídla: $p < 0,001$; $V = 0,239$). Pri zriaďovateľovi sa rozdiely nepotvrdili ($p = 0,252$). Regionálne sú najvyššie podiely „bez dôsledkov“ na východe krajiny, najnižšie v Bratislavskom kraji ($p = 0,004$; $V = 0,131$).

Tabuľka 29 Dôsledky rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)

Dôsledok	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Zvýšená úzkosť a stres u žiakov	59,8	35,9	49,4	33,3	36,0	31,9	28,6	34,3
Znížená pozornosť a problémy so sústredením	69,1	57,3	66,3	58,8	67,0	56,3	54,7	56,7
Konflikty medzi žiakmi spôsobené online správaním	63,9	48,5	51,7	50,3	64,0	58,0	47,5	46,8
Záškoláctvo alebo zhoršenie prospechu	19,6	21,4	14,6	21,6	18,3	23,5	25,0	20,4
Výskyt sebapoškodzovania alebo depresívnych stavov	30,9	18,4	22,5	17,0	27,9	24,4	11,6	15,9
V škole sme nezaznamenali žiadne dôsledky rizikového správania žiakov v digi priestore	3,1	18,4	7,9	12,4	7,6	13,4	14,9	15,9
Iné	2,1	1,0	1,1	1,3	1,5	0,8	2,9	0,5

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Súhrnne, vo všetkých skúmaných položkách sa opakuje rovnaký trend – vyššia miera negatívnych dôsledkov súvisí s vyšším počtom žiakov a mestským kontextom; v stredných školách (SOŠ a GYM) sa častejšie objavujú kognitívne ťažkosti, záškoláctvo/prospech a aj závažnejšie psychické prejavy. Vplyv zriaďovateľa je skôr slabý a nekonzistentný. Regionálne rozdiely existujú, majú skôr strednú silu – Bratislavský a Žilinský kraj sa častejšie viažu k odpovedi „áno“ pri viacerých dôsledkoch, kým východ krajiny častejšie uvádza, že dôsledky nezaznamenal. Z pohľadu intervencií to podporuje cielenie na väčšie a mestské školy a na stredné školy, s dôrazom na prevenciu konfliktov, podporu pozornosti a duševného zdravia, pričom v menších a vidieckych školách je vhodné posilniť včasné zachytávanie signálov.

2.6 Potreby škôl pri podpore a ochrane žiakov v digitálnom priestore

Zistenia prieskumu potvrdzujú, že školy si uvedomujú potrebu systematickej podpory pri prevencii a riešení rizikového správania v digitálnom priestore. Respondenti mali možnosť vyjadriť, **aké formy pomoci by najviac privítali, v akých témach im chýbajú informácie či metodické usmernenia a aké prekážky im bránia pri efektívnej prevencii.**

Najžiadanejšou formou podpory sú **priame vstupy externých odborníkov** – prednášky a besedy by uvítalo 60,6 % škôl. Hneď za nimi nasledujú **programy pre rodičov** (54,8 %) a **odborné vzdelávanie učiteľov** (53,7 %), čo signalizuje potrebu kombinovať prácu s profesijnou komunitou, aj s rodinou. O niečo slabší, ale stále výrazný dopyt je po **metodických materiáloch** pre výučbu digitálnej gramotnosti (49,0 %) a po **finančnej podpore** na preventívne aktivity (44,1 %). **Legislatívne posilnenie** deklaruje ako potrebné menšina škôl (31,1 %), čo naznačuje, že v aktuálnej praxi školy vnímajú skôr deficit „rukopolapných“ nástrojov – ľudí, know-how a času – než formálnych pravidiel. Otvorenú odpoveď („iné“) použilo len približne 0,7 % respondentov; medzi návrhmi sa objavuje najmä požiadavka, aby podpora bola bezplatná, stabilná a kapacitne zabezpečená (viac odborných zamestnancov), doplnená o systematické vzdelávanie rodičov a materiály aj v jazykoch národnostných menšín.

Dopyt po praktických metodických materiáloch a školeniach korešponduje s trendom posilňovania „digitálnej pohody“ žiakov – teda rovnováhy medzi rozvojom digitálnych kompetencií a zvládaním rizík. OECD odporúča prepájať kurikulárne ciele, rozvoj učiteľských zručností a priebežnú podporu pre rodičov do jedného, dlhodobého udržateľného modelu [12]. Vzhľadom na narastajúcu dostupnosť nástrojov umelej inteligencie sa ako vhodné javí aj zahrnutie pravidiel ich bezpečného a etického používania v školskom prostredí, aby sa predišlo novým formám rizikového správania [13].

Tabuľka 30 *Formy podpory škôl pri prevencii a riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %)*

Forma podpory	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Prednášky a besedy s odborníkmi (polícia, psychológovia, IT experti)	60,6	60,8	63,5	59,0
Vzdelávacie programy pre rodičov o bezpečnom používaní internetu	54,8	57,6	44,8	60,3
Odborné školenia pre učiteľov o rizikách digitálneho priestoru	53,7	54,5	52,7	55,1
Metodické materiály pre výučbu digitálnej gramotnosti	49,0	49,4	50,6	44,9
Finančná podpora pre zavádzanie preventívnych opatrení	44,1	42,4	51,0	48,7
Lepšia legislatívna podpora pre riešenie rizikového správania	31,1	28,5	40,2	37,2
Iné	0,7	0,9	0,4	0

Znenie otázky: Aké formy podpory by vaša škola najviac uvítala pri prevencii a riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Celkovo školy najviac oceňujú **praktickú, okamžite využiteľnú pomoc** – prístup k expertom, ciele školenia a nástroje do vyučovania – a zároveň vnímajú potrebu **aktivizovať rodičov**. Finančná injekcia by tieto formy umožnila rozšíriť, ale sama osebe nie je považovaná za dostatočnú. Relatívne nižší apel na legislatívu naznačuje, že bariéry škôl ležia predovšetkým v implementácii, nie v absencii pravidiel. Pre tvorcov politiky to znamená **priorizovať zabezpečenie kapacít a obsahu**: dostupné odborné vstupy, kontinuálne vzdelávanie učiteľov, kvalitné metodiky a adresné programy pre rodičov, ideálne financované tak, aby školy nezaťažovali administratívou ani rozpočtom.

Prehľad **rozdielov** ukazuje, v ktorých skupinách škôl sú preferencie jednotlivých foriem podpory výraznejšie a kde sú v zásade rovnomerné naprieč systémom. Pri „**odborných školeniach pre učiteľov**“ sa rozdiely podľa typu školy, veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti sídla a kraja neukázali ako štatisticky významné (všetky $p > 0,27$). Inak povedané, dopyt po školeniach je široko zdieľaný naprieč základnými, strednými odbornými školami aj gymnáziami a zároveň naprieč regiónmi a kontextmi škôl. Menšie percentuálne pohyby (napr. mierne vyšší podiel odpovedí „áno“ v ZŠ oproti SOŠ) sú v rámci štatistickej chyby a neindikujú systematický rozdiel.

Pri „**metodických materiáloch pre výučbu digitálnej gramotnosti**“ je podobný obraz, žiadna z testovaných charakteristík (typ školy, veľkosť školy, zriaďovateľ, veľkosť sídla, kraj) nevytvára významné rozdiely (všetky $p > 0,21$). Potreba mať hotové a použiteľné metodiky je teda rovnako silná v celom systéme, bez ohľadu na profil školy či prostredie.

Tabuľka 31 *Formy podpory škôl pri prevencii a riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)*

Forma podpory	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Odborné školenia pre učiteľov o rizikách digitálneho priestoru	51,5	55,3	62,9	49,7	58,9	47,1	54,7	55,7
Metodické materiály pre výučbu digitálnej gramotnosti	53,6	44,7	51,7	49,7	53,8	53,8	47,8	45,8
Prednášky a besedy s odborníkmi (polícia, psychológovia, IT experti)	64,9	57,3	65,2	64,7	63,5	60,5	57,2	63,2
Vzdelávacie programy pre rodičov o bezpečnom používaní internetu	70,7	55,3	53,9	52,3	62,4	49,6	53,6	52,2
Lepšia legislatívna podpora pre riešenie rizikového správania	41,2	32,0	33,7	36,6	36,5	26,9	29,0	22,9
Finančná podpora pre zavádzanie preventívnych opatrení	43,3	39,8	44,9	44,4	50,3	48,7	40,6	46,8
Iné	1,0	0	1,1	0,7	1,5	0	0	1,0

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Pri „**prednáškach a besedách s odborníkmi**“ sa objavila jedna významná diferencia podľa veľkosti sídla ($p = 0,010$, $V = 0,95$). Súhlas s touto formou podpory je citeľne vyšší v mestách (najmä v stredne veľkých a veľkých), kým v obciach a malých mestách je o niečo nižší. Podľa typu školy, veľkosti školy, zriaďovateľa a kraja neboli rozdiely významné (všetky $p \geq 0,14$). Výsledok naznačuje, že tam, kde sú školy bližšie k expertom a službám (polícia, psychológovia, IT špecialisti), je aj väčší dopyt využívať ich priamo v škole.

Pri „**vzdelávacích programoch pre rodičov**“ sa ukázali dva významné rozdiely. Po prvé, podľa typu školy ($p = 0,001$, $V = 0,104$): SOŠ uvádzajú túto potrebu menej než ZŠ a gymnáziá (podiel odpovedí „áno“ v SOŠ je najnižší). Po druhé, podľa kraja ($p = 0,026$, $V = 0,113$) je vyššie zastúpenie v Bratislavskom a Žilinskom kraji, kým v Banskobystrickom kraji je nižšie. Podľa veľkosti školy, zriaďovateľa a veľkosti sídla rozdiely významné neboli. Interpretačne to poukazuje na rozdielnu angažovanosť a potreby rodičovskej komunity, aj na regionálne kampane či dostupnosť ponuky.

Pri „**lepšej legislatívnej podpore**“ je obraz najdiferencovanejší. Významné rozdiely sa objavili podľa typu školy ($p = 0,001$, $V = 0,105$), veľkosti školy ($p < 0,001$, $V = 0,198$), veľkosti sídla ($p < 0,001$, $V = 0,169$) a kraja ($p = 0,014$, $V = 0,119$); zriaďovateľ nerozlišoval. SOŠ a gymnáziá hlásia požiadavku na legislatívnu podporu častejšie než ZŠ. Stredne veľké školy (200 – 1 000 žiakov) a mestské školy (najmä v stredne veľkých mestách) túto potrebu artikulujú výraznejšie než malé vidiecke školy. Regionálne je dopyt vyšší v Bratislavskom, Žilinskom a Nitrianskom, nižší v Banskobystrickom a Košickom kraji. V praxi to môže odrážať náročnejšie prípady, väčšiu expozíciu online rizikám a častejšie stretávanie sa s nejasnosťami kompetencií či postupov práve vo väčších a odborne profilovaných školách.

Napokon pri „**finančnej podpore na preventívne opatrenia**“ sú takisto viaceré významné rozdiely: podľa typu školy ($p = 0,041$, $V = 0,072$), veľkosti školy ($p = 0,032$, $V = 0,084$), zriaďovateľa ($p = 0,042$, $V = 0,071$) a veľkosti sídla ($p = 0,037$, $V = 0,083$); faktor kraja štatisticky významný nebol. SOŠ uvádzajú potrebu financovania o niečo častejšie než ZŠ; školy s 200 – 500 žiakmi a mestské školy (najmä v stredne veľkých mestách) deklarujú vyšší dopyt než malé vidiecke školy. Súkromné školy častejšie označili potrebu finančnej podpory než verejné a cirkevné. To môže súvisieť s odlišnými rozpočtovými mechanizmami, vyššími ambíciami v zavádzaní programov alebo s tým, že v mestskom prostredí je pripravenosť realizovať opatrenia podmienená aj dostupnosťou zdrojov (externí odborníci, školenia).

Celkovo možno rozlíšiť dve „systémové“ potreby – odborné vzdelávanie učiteľov a metodické materiály – sú rovnako silné v celom školskom systéme. Pri „besedách s odborníkmi“ vstupuje do hry veľkosť sídla školy, pri „programoch pre rodičov“ typ školy a región, a pri „legislatívnej“ a „finančnej podpore“ sa kumulujú rozdiely podľa typu, veľkosti školy a sídla (a pri legislatíve aj podľa kraja). Pre plánovanie intervenčných politík to znamená kombinovať univerzálne nástroje (školenia, metodiky) s cieľovými opatreniami pre väčšie a mestské školy, pre SOŠ a pre regióny s nižšou podporou – najmä v oblasti legislatívnej istoty a financovania implementácie.

Na základe odpovedí škôl sme spracovali, v **ktorých témach pociťujú najväčší nedostatok informácií a metodickej opory pri ochrane žiakov v digitálnom priestore**. Najvyšší dopyt po podpore sa týka **závislosti od digitálnych technológií** – viac informácií alebo metodiku by privítalo **55,2 %** škôl. Na hranici polovice škôl sú ešte dve oblasti, **bezpečné používanie internetu (50,5 %)** a **spolupráca s rodičmi pri ochrane žiakov (50,5 %)**. Tieto tri témy tvoria jadro aktuálnej potreby – školy ich vnímajú ako kľúčové pre každodennú prax a prevenciu.

Tabuľka 32 Oblasti, v ktorých školy potrebujú viac informácií alebo metodickú podporu (v %)

Téma/Oblasť	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Závislosti od digitálnych technológií	55,2	55,3	58,1	51,3
Bezpečné používanie internetu	50,5	53,2	49,0	30,8
Spolupráca s rodičmi pri ochrane žiakov v digitálnom priestore	50,5	54,0	40,7	46,2
Kyberšikanovanie	43,3	44,3	44,0	35,9
Nenávistné prejavy	37,4	36,9	40,2	38,5
Hoaxy a dezinformácie	35,9	34,2	43,6	38,5
Právne aspekty riešenia online rizikového správania	35,8	33,7	43,2	43,6
Internetové podvody	35,7	34,5	42,3	37,2
Ochrana osobných údajov a súkromia	34,1	33,7	39,4	28,2
Kyberstalking	27,0	24,9	29,9	44,9
Kybergrooming	26,3	24,9	25,7	46,2
Hranie hazardných hier	24,3	23,4	29,0	25,6
Sexting	23,3	21,6	25,3	42,3
Iné	1,0	1,0	0	3,8

Znenie otázky: O akých témach a oblastiach by vaša škola potrebovala viac informácií alebo metodickú podporu? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Do stredného pásma potreby patria témy spojené s online škodlivým obsahom a praxou: **kyberšikanovanie** (43,3 %), **nenávistné prejavy** (37,4 %), **hoaxy a dezinformácie** (35,9 %), **internetové podvody** (35,7 %) a **právne aspekty riešenia rizikového správania** (35,8 %). Školy tu nežiadajú podporu tak naliehavo ako pri „základných“ témach, ale tretina až dve pätiny respondentov signalizujú, že im chýbajú praktické návody, postupy a prehľadné materiály.

Najnižší deklarovaný dopyt je pri špecifických formách online rizík: **kyberstalking** (27,0 %), **kybergrooming** (26,3 %), **hranie hazardných hier** (24,3 %) a **sexting** (23,3 %). Nízke percentá nie sú nutne znakom nižšej dôležitosti, skôr toho, že školy majú menej prípadov alebo vedia, kde po nich siahnuť; zároveň to môže byť nižšia známosť pojmov, a tak aj vyššiu neistota pri identifikácii javov. Dopyt po podpore v oblasti **ochrany osobných údajov a súkromia** uviedlo **34,1 %** škôl – je to významná téma pre celú školu, často rozptýlená medzi IT/prevádzku a výchovno-vzdelávaciu činnosť, čo môže znižovať explicitnú potrebu v dotazníku. Odpoveď „iné“ bola sporadická (1 %), to naznačuje, že ponúknutý zoznam pokryl väčšinu relevantných potrieb; jednotlivé otvorené návrhy sa týkali najmä jednotnej ucelenej metodiky, podpory kapacít (viac odborných zamestnancov) a nových tém o bezpečnom využívaní umelej inteligencie.

Pre prax z toho vyplýva, že krátkodobo sa oplatí koncentrovať kapacity najmä na závislosti od digitálnych technológií, bezpečné používanie internetu a na systematickú prácu s rodičmi, kde je potreba najvyššia a zásah pokryje najviac škôl. V strednom pásme tém by školám najviac pomohli prehľadné metodické balíčky s plánmi vyučovacích hodín, modelovými situáciami, postupmi, doplnené krátkymi kurzami pre učiteľov. Pri špecifických rizikách sa javia účinné stručné materiály na rýchlu reakciu a prehľad kontaktov na odbornú pomoc, aby školy vedeli rýchlo reagovať pri výskyte prípadu. Vo všetkých oblastiach sa opakovane ukazuje potreba prakticky použiteľných materiálov a zapojenie rodičov, bez ktorých prevencia stráca účinnosť.

Hlbšia analýza ukázala, že pri téme „**bezpečného používania internetu**“ sa potreba podpory líši podľa typu školy, veľkosti školy a veľkosti sídla. O metodiku žiadajú relatívne častejšie základné školy než gymnáziá ($p = 0,001$; $V = 0,110$). Mierny rozdiel je aj podľa veľkosti školy – dopyt je vyšší v menších a stredne veľkých školách než v najväčších ($p = 0,029$; $V = 0,085$) – a podľa veľkosti sídla, kde je vyšší v obciach a menších mestách než vo veľkých mestách ($p = 0,007$; $V = 0,098$). Rozdiely podľa zriaďovateľa a kraja sa nepotvrdili.

Pri „**kyberšikanovaní**“ rozhoduje najmä veľkosť školy, väčšie školy deklarujú vyšší dopyt po podpore v tejto oblasti než menšie ($p = 0,018$; $V = 0,090$). Typ školy, zriaďovateľ, veľkosť sídla ani región nevytvárajú významné rozdiely.

Pri „**kyberstalkingu**“ a „**kybergroomingu**“ sa ukazuje konzistentný vzorec – vyšší dopyt v stredných školách (SOŠ, GYM) oproti ZŠ a zároveň vo väčších školách a vo väčších sídlach. Pri kyberstalkingu je efekt typu a veľkosti školy malý, blíži sa strednému efektu ($p < 0,001$; $V = 0,112$ a $V = 0,155$), rozdiely sú aj podľa veľkosti sídla ($p = 0,013$; $V = 0,093$). Pri kybergroomingu je to podobné, typ školy ($p < 0,001$; $V = 0,116$), veľkosť školy ($p < 0,001$; $V = 0,142$) a veľkosť sídla ($p = 0,002$; $V = 0,109$). Zriaďovateľ a kraj sa v týchto témach neprejavili.

„**Sexting**“ kopíruje rizikový profil dospievajúcich, vyšší podporu v tejto oblasti deklarujú stredné školy oproti ZŠ ($p < 0,001$; $V = 0,119$), väčšie školy oproti menším ($p < 0,001$; $V = 0,171$ – najsilnejší efekt v tejto skupine tém) a školy vo väčších sídlach v porovnaní s obcami ($p < 0,001$; $V = 0,122$). Rozdiely podľa zriaďovateľa a kraja nie sú významné.

V oblasti „**hoaxy a dezinformácie**“ je dopyt vyšší v stredných školách než v ZŠ ($p = 0,024$; $V = 0,077$), vo väčších školách ($p < 0,001$; $V = 0,169$) a vo väčších sídlach ($p = 0,001$; $V = 0,118$). Rozdiely sa podľa zriaďovateľa, ani kraja nepotvrdili. „**Nenávistné prejavy**“ diferencuje najmä veľkosť školy – väčšie školy hlásia vyššiu potrebu podpory v tejto oblasti ($p < 0,001$; $V = 0,131$); ostatné charakteristiky rozdiely neprinášajú.

Pri „**hraní hazardných hier**“ rastie potreba podpory s veľkosťou školy ($p < 0,001$; $V = 0,137$) a je vyššia aj vo väčších sídlach ($p = 0,017$; $V = 0,090$).

„**Internetové podvody**“ majú podobný profil, vyšší dopyt vo väčších školách ($p = 0,001$; $V = 0,111$) a vo väčších sídlach ($p = 0,021$; $V = 0,088$). Rozdiely podľa typu školy, zriaďovateľa či kraja sú pri oboch témach nevýznamné.

„**Spolupráca s rodičmi pri ochrane žiakov v digitálnom priestore**“ sa odlišuje podľa typu školy, vyšší dopyt deklarujú ZŠ oproti stredným školám ($p = 0,001$; $V = 0,108$). Veľkosť školy, sídla, zriaďovateľ ani región nevytvárajú štatisticky významné rozdiely.

„**Právne aspekty riešenia online rizikového správania**“ sú najvýraznejšie spojené s veľkosťou školy a sídla. Väčšie školy a mestské školy žiadajú právnu metodiku výrazne častejšie ($p < 0,001$; $V = 0,198$ – najsilnejší efekt v celom súbore), než obecné ($p < 0,001$; $V = 0,165$). Významný, hoci malý efekt je podľa typu školy – stredné školy oproti ZŠ ($p = 0,009$; $V = 0,087$) a slabý podľa kraja ($p = 0,030$; $V = 0,112$). Zriaďovateľ rozdiely nevytvára.

Tabuľka 33 Oblasti, v ktorých školy potrebujú viac informácií alebo metodickú podporu podľa kraja (v %)

Téma/Oblasť	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Bezpečné používanie internetu	42,3	54,4	56,2	52,9	50,8	50,4	52,9	50,7
Kyberšikanovanie	47,4	46,6	47,2	43,8	45,7	43,7	41,7	41,8
Kyberstalking	35,1	26,2	28,1	28,8	30,5	26,1	24,3	25,4
Kybergrooming	33,0	23,3	24,7	30,7	30,5	26,1	22,8	24,9
Závislosti od digitálnych technológií	64,9	58,3	57,3	54,9	62,4	52,1	54,7	49,8
Sexting	33,0	23,3	19,1	22,9	26,9	25,2	19,9	22,4
Ochrana osobných údajov a súkromia	42,3	34,0	38,2	34,0	38,1	36,1	28,6	34,3
Nenávistné prejavy	40,2	41,7	40,4	30,1	44,2	37,8	34,8	38,8
Hoaxy a dezinformácie	40,2	40,8	46,1	38,6	41,1	33,6	33,3	29,4
Hranie hazardných hier	24,7	24,3	23,6	26,8	26,9	21,0	25,7	22,4
Internetové podvody	40,2	35,0	36,0	37,9	39,1	41,2	33,7	31,8
Spolupráca s rodičmi pri ochrane žiakov v digitálnom priestore	56,7	54,4	46,1	52,9	51,3	54,6	45,7	54,2
Právne aspekty riešenia online rizikového správania	50,5	33,0	33,7	35,9	40,6	37,0	30,1	37,3
Iné	2,1	0	2,2	0,7	1,5	1,7	0,7	0

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Napokon, pri „závislostiach od digitálnych technológií“ a pri „ochrane osobných údajov a súkromia“ sa štatisticky významné rozdiely podľa sledovaných charakteristík nepreukázali. V oboch témach sú síce badateľné náznaky vyššieho dopytu vo väčších školách či v mestách, efekty však nedosahujú hladinu významnosti.

Zhrnuté, **potreba podpory je najvyššia v témach, ktoré sa viažu na starších žiakov a komplexnejšie situácie** (sexting, kybergrooming/kyberstalking, hoaxy, internetové podvody, hazard a právne aspekty) – tu konzistentne rastie s veľkosťou školy a sídlom. Naopak, pri základných školách vystupujú silnejšie „základné“ oblasti ako bezpečné používanie internetu a spolupráca s rodičmi. Rozdiely podľa zriaďovateľa a kraja sa nepotvrdili a ak sa objavila, majú len malú silu. Tieto zistenia môžu slúžiť na cielenie intervencií, **právna a obsahová metodika pre väčšie a mestské stredné školy; univerzálna podpora bezpečného používania internetu a práce s rodičmi prednostne pre základné školy a školy v menších sídlach.**

Pri zisťovaní podmienok realizácie prevencie v školách sme sa **zamerali aj na bariéry, ktoré môžu obmedzovať jej účinnosť**. Z výsledkov vyplýva, že vnímané bariéry efektívnej prevencie rizikového správania v digitálnom prostredí sa koncentrujú najmä do „tvrdých“ kapacitných obmedzení. Najčastejšie školy uvádzajú **obmedzené finančné zdroje** – túto prekážku potvrdilo **54,5 %** respondentov, čo z nej robí najsilnejší limit preventívnych aktivít (workshopy, materiály, školenia). Druhým najčastejším limitom je **nedostatok času na zaradenie témy do výučby (44,5 %)**, ktorý poukazuje na preťaženie rozvrhu a zamestnancov. **Nezáujem alebo nízka angažovanosť rodičov hlási 41,1 %** škôl, čo naznačuje, že úspešnosť školskej prevencie naráža aj na hranice domáceho prostredia. Naopak, **nedostatok pravidelných školení a metodických materiálov pre učiteľov** identifikuje „len“ **27,4 %** škôl – materiálové a metodické zázemie teda školy skôr majú, ale stretávajú sa s časovými a finančnými limitmi potrebnými na jeho systematické využívanie. Za skôr okrajové prekážky považujú školy **nedostatočnú legislatívnu podporu (13,8 %)** a **nedostatočnú spoluprácu s externými odborníkmi (7,4 %)**. Otvorená možnosť „iné“ sa objavila minimálne (**2,4 %**), pričom jednotlivé komentáre sa týkali najmä preťaženia, absencie informatikára v škole alebo konštatovania, že aktuálne nič zásadné nebráni realizácii prevencie.

Tabuľka 34 Bariéry efektívnej prevencie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore (v %)

Bariéra	Celá vzorka	ZŠ	SOŠ	GYM
Obmedzené finančné zdroje na preventívne aktivity (workshopy, materiály, školenia)	54,5	54,4	56,0	59,0
Nedostatok času na zaradenie témy o digitálnej bezpečnosti do výučby	44,5	44,4	44,8	50,0
Nezáujem alebo nízka angažovanosť rodičov v prevencii	41,1	43,3	40,7	25,6
Nedostatok pravidelných školení a metodických materiálov pre učiteľov	27,4	28,0	26,1	26,9
Nezáujem žiakov o preventívne programy	18,1	16,4	27,4	14,1
Nedostatočná legislatívna podpora	13,8	12,7	16,6	19,2
Nedostatočná spolupráca školy s odborníkmi (polícia, IT experti, psychologovia, CPP)	7,4	7,9	5,8	6,4
Iné	2,4	2,3	2,1	5,1

Znenie otázky: Čo bráni vašej škole v efektívnej prevencii rizikového správania žiakov v digitálnom priestore? Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

Z týchto výsledkov vyplýva, že **zmysluplné posilnenie prevencie nepôjde primárne cez produkciu ďalších metodík, ale najmä cez uvoľnenie kapacít (organizácia času, podpora zamestnancov) a financovanie preventívnych aktivít**. V kombinácii s tým sa javí ako dôležité cieľiť na prácu s rodičmi, keďže ich (ne)angažovanosť je tretím najčastejším limitom. Nízka frekvencia odpovedí o „nedostatočnej spolupráci s odborníkmi“ naznačuje, že prepojenie so sieťou CPP/poradní, polície či IT expertov školy prevažne majú, avšak využitie tohto prepojenia naráža opäť na časovo-finančné obmedzenia.

Následná **analýza rozdielov** potvrdzuje, že „tvrdé“ kapacitné limity sa neprejavujú všade rovnako. Najvýraznejšie je diferencovaný **nedostatok času na zaradenie témy digitálnej bezpečnosti do výučby**. Rozdiely sú štatisticky významné podľa veľkosti školy ($p = 0,004$; $V = 0,103$): problém častejšie hlásia stredne veľké školy – najmä s 200–500 žiakmi (približne polovica) a s 500–1 000 žiakmi, zatiaľ čo malé školy do 200 žiakov uvádzajú časovú tieseň v menšej miere. Významné sú aj regionálne rozdiely ($p = 0,001$; $V = 0,142$): vyššie podiely hlásení „nedostatku času“ sa sústreďujú v západnej časti krajiny (Bratislavský a Trenčiansky kraj), kým najnižšie sú v Prešovskom kraji. Podľa typu školy, zriaďovateľa ani podľa veľkosti obce sa táto bariéra významne nelíši.

Pri **nezáujme alebo nízkej angažovanosti rodičov** sa ukazuje dvojitý efekt typu a veľkosti školy. Podľa typu školy ide o štatisticky významný rozdiel ($p = 0,010$; $V = 0,086$), problém častejšie uvádzajú základné školy a stredné odborné školy, zatiaľ čo gymnáziá hlásia nižšie podiely. Rovnako významný je rozdiel podľa veľkosti školy ($p = 0,007$; $V = 0,099$), kde sa vyššie podiely odpovedí „áno“ objavujú v školách s 200 – 500 a s 500 – 1 000 žiakmi v porovnaní s menšími školami. Podľa zriaďovateľa, veľkosti obce a kraja sa rozdiely nepreukázali.

Nezáujem žiakov o preventívne programy sa štatisticky významne líši podľa typu školy ($p < 0,001$; $V = 0,115$). Najčastejšie ho uvádzajú stredné odborné školy, v základných školách je tento podiel nižší a v gymnáziách najvyšší. Podľa veľkosti školy, zriaďovateľa, veľkosti obce a kraja sa významné rozdiely neobjavili, čo naznačuje, že motivácia žiakov a vhodnosť foriem prevencie má skôr odborové/kurikulárne než demografické pozadie.

Tabuľka 35 Bariéry efektívnej prevencie rizikového správania žiakov v digitálnom priestore podľa kraja (v %)

Bariéra	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Nedostatok pravidelných školení a metodických materiálov pre učiteľov	27,8	24,3	28,1	24,8	31,0	25,2	32,2	24,4
Nedostatok času na zaradenie témy o digitálnej bezpečnosti do výučby	54,6	51,5	53,9	51,6	46,2	45,4	34,1	42,3
Obmedzené finančné zdroje na preventívne aktivity (workshopy, materiály, školenia)	54,6	53,4	58,4	62,1	58,4	51,3	47,5	60,7
Nezáujem žiakov o preventívne programy	17,5	15,5	13,5	22,2	19,3	15,1	19,6	19,4
Nezáujem alebo nízka angažovanosť rodičov v prevencii	33,0	46,6	37,1	48,4	41,6	48,7	39,9	39,8
Nedostatočná spolupráca školy s odborníkmi (polícia, IT experti, psychológovia, CPP)	8,2	7,8	7,9	8,5	8,1	6,7	9,1	4,0
Nedostatočná legislatívna podpora	21,6	12,6	13,5	13,7	19,8	10,9	13,4	9,0
Iné	6,2	2,9	2,2	2,6	3,0	0,8	2,2	1,0

Súčet presahuje 100 % pre možnosti uvedenia viacerých odpovedí.

V prípade **obmedzených finančných zdrojov** sa potvrdzuje regionálna diferenciácia ($p = 0,049$; $V = 0,107$). Najvyššie podiely odpovedí „áno“ sú v Nitrianskom a Košickom kraji, nižšie v Prešovskom kraji; podľa typu školy, veľkosti, zriaďovateľa ani podľa veľkosti sídla školy sa rozdiely štatisticky významne neprejavili. Tento obraz zapadá do celkového zistenia, že financie sú dominantná bariéra, zároveň však ich intenzita nie je rovnaká na celom území Slovenska.

Vnímanie **nedostatočnej legislatívnej podpory** sa významne líši podľa veľkosti školy ($p < 0,001$; $V = 0,143$) a kraja ($p = 0,029$; $V = 0,112$). Legislatívne limity častejšie uvádzajú stredne veľké školy (najmä s 200 – 500 žiakmi) a vo vyššej miere ich deklarujú školy v Bratislavskom a Žilinskom, kým v Košickom a Banskobystrickom kraji sú podiely nižšie. Podľa typu školy, zriaďovateľa a veľkosti obce sa významné rozdiely nepreukázali.

Napokon, pri **nedostatku pravidelných školení a metodik** ani pri **nedostatočnej spolupráci s odborníkmi** sa naprieč skúmanými podskupinami (typ školy, veľkosť školy, zriaďovateľ, veľkosť sídla, kraj) nepotvrdili štatisticky významné rozdiely. To podporuje interpretáciu z prvostupňových výsledkov, školy materiály a kontakty prevažne majú, ale rozdielne narážajú na časové a regionálne podmienené finančné limity a – podľa typu a veľkosti školy – aj na angažovanosť rodičov a motiváciu žiakov. Z praktického hľadiska z toho vyplýva, že opatrenia by mali byť cielenejšie uvoľňovať kapacity najmä v stredne veľkých školách a v regiónoch s vyšším časovým tlakom, posilňovať financovanie v krajoch, kde sa prejavuje najvyšší deficit a prispôbiť formáty prevencie kontextu SOŠ a práci s rodičmi v ZŠ a SOŠ.

V závere dotazníka školy odpovedali na **otvorenú otázku „Ak by ste mohli navrhnúť jedno opatrenie, ktoré by pomohlo vašej škole pri prevencii a riešení rizikového správania žiakov v digitálnom priestore, čo by to bolo?“** (napr. legislatívna zmena, metodické materiály, odborné školenie...). Táto otázka potvrdila a zároveň obohatila obraz bariér, ktorý vyplynul z predchádzajúcich zistení. Viac než polovica respondentov ponechala *odpoveď prázdnu* (54,6 %), čo možno čítať dvojako, jednak ako únavový efekt na konci dotazníka, ale aj signál, že školy nevidia jediné „zázračné“ riešenie a skôr očakávajú súbor koordinovaných krokov. Medzi odpoveďami, ktoré navrhli, sa objavuje niekoľko jasných tematických oblastí, ktoré priamo nadväzujú na zistenia o nedostatku kapacít, financií a spolupráci s rodinou.

Najvýraznejším motívom je volanie po legislatívnych úpravách. Riaditelia často spomínajú potrebu jednotných a vymáhateľných pravidiel – od plošného obmedzenia používania mobilných telefónov v školách cez jasnejšie sankcie pri online ubližovaní až po väčšiu zodpovednosť online platforiem a zákonných zástupcov. Časť návrhov mieri na zjednotenie postupov medzi ZŠ a SŠ a na zníženie anonymity či vekové obmedzenia pre sociálne siete. Tento dôraz na jasne definované pravidlá a právnu istotu zapadá do predchádzajúcich zistení. Školy vnímajú, že **prevenciu nemožno nechať iba na individuálne riešenia v triedach. Potrebujú pevný rámec, ktorý im uľahčí komunikáciu s rodičmi, aj riešenie incidentov.**

Druhý silný okruh tvoria praktické metodické a vzdelávacie potreby. Respondenti žiadajú **stručné, zrozumiteľné a použiteľné metodické materiály pre učiteľov, žiakov aj rodičov**, ideálne s konkrétnymi aktivitami a postupmi „od identifikácie problému po riešenie“. Opisujú preferenciu zážitkových workshopov, besied s odborníkmi či programov, ktoré pracujú s reálnymi príkladmi a dopadmi správania v online prostredí, nie s čisto teoretickými odporúčaniami. Súbežne sa objavuje potreba jasných manuálov a postupov pri riešení incidentov pre školu ako celok.

Tretia oblasť sa týka kapacít a zdrojov. Školy opakovane uvádzajú **požiadavku na financovanie preventívnych aktivít a bezplatné odborné školenia, ale aj na personálne posilnenie – najmä prítomnosť školského psychológa či špecialistu, ktorý by koordinoval prevenciu a podporoval učiteľov.** Časť odpovedí smeruje k technickej podpore (správca IT, filtrovacie/monitorovacie riešenia, blokovanie obsahu), čo je praktický preklad toho, čo sa v uzavretých otázkach prejavilo ako „nedostatok času“ a „obmedzené finančné zdroje“. Zároveň sa často spomína intenzívnejšia práca s rodičmi a ich vzdelávanie, čo korešponduje s tým, že (ne)angažovanosť rodín patrí medzi časté prekážky.

Napokon, **viacero škôl žiada systematickejšiu a dostupnejšiu podporu zo strany rezortných a poradenských organizácií:** častejšiu prítomnosť CPP a širšiu ponuku bezplatných služieb podľa potrieb škôl, ako aj prenesenie „formálnej“ podpory do praktických servisných nástrojov. Celkovo tak otvorené odpovede potvrdzujú, že účinná prevencia potrebuje kombináciu jasných pravidiel a rovnakého metra pre všetkých, praktických nástrojov pre učiteľov, cielenej práce s rodičmi a stabilného financovania ľudí i aktivít. Školy nežiadajú

„viac papiera“, ale viac použiteľného času, ľudí, financií a opory v systéme – presne v línii hlavných kvantitatívnych zistení.

Zhrnutie a odporúčania

Závislosť od digitálnych technológií je najrozšírenejším problémom naprieč školami:

bez prípadov bolo 46,5 % škôl, ale až 24,4 % uviedlo „6 a viac prípadov“, čo je najvyšší podiel spomedzi sledovaných javov. **Kyberšikanovanie sa objavuje plošne** (len 49,3 % bez prípadov; 39,0 % uvádza 1 – 2 prípady) **a relatívne časté je aj nezodpovedné zdieľanie osobných údajov a fotografií** (aspoň jeden prípad uvádza približne 45 % škôl), zatiaľ čo sexting, kybergrooming a digitálne sebapoškodzovanie sa vyskytujú zriedkavejšie, hoci sú závažné. Rozdiely vo výskyte sú najviditeľnejšie podľa počtu žiakov a veľkosti sídla školy, väčšie a mestské školy častejšie hlásia viac prípadov viacerých javov; pri závislostiach sa zároveň potvrdzuje vyšší výskyt v stredných školách, najmä v SOŠ a online hazard sa takisto častejšie objavuje v stredných školách. Rozdiely podľa kraja a zriaďovateľa sú skôr slabé alebo selektívne. **Pokiaľ ide o mechanizmy zisťovania online rizík, školy najviac vychádzajú z hlásení žiakov (80 %) a učiteľov (68,6 %), významnú úlohu majú aj rodičia (57,7 %)**; viac než polovica škôl využíva anonymné dotazníky (54,1 %) a spoluprácu s odborníkmi (57,9 %), pričom oba nástroje sú rozšírenejšie vo väčších a mestských školách. Monitoring školských digitálnych platforiem je najmenej rozšírený (15,7 %) a len mierne rastie s veľkosťou školy. Celkovo tak vidno „dvojitú výzvu“, popri chronickejších, každodenne prítomných javoch (závislosti, kyberšikanovanie, nezodpovedné zdieľanie osobných údajov a fotografií) sa školy musia pripravovať aj na menej časté, avšak vysoko rizikové incidenty (sexting, kybergrooming, digitálne sebapoškodzovanie); úspešná prevencia pritom stojí na dôveryhodných spôsoboch nahlasovania, systematických nástrojoch (anonymné dotazníky, odborná spolupráca) a kapacitách školy, s najväčším priestorom na posilnenie najmä vo väčších a mestských školách a v stredných školách.

Väčšina škôl má k riešeniu rizikového správania v digitálnom prostredí formálne nastavené pravidlá, ale ich rozpracovanosť sa líši:

podrobné interné smernice má 41,6 % škôl, základné pravidlá bez detailov 45,3 % a bez konkrétnych postupov je 13,2 %. Najväčšie rozdiely sú medzi menšími a vidieckymi školami – pri školách do 200 žiakov ide o 35,9 % s podrobnými smernicami a 19,2 % bez postupov, kým pri školách s 200 – 500 žiakmi 43,1 % a 10,2 % a pri 500 – 1 000 žiakoch 49,5 % a 7,7 %; v obciach uvádza podrobné smernice 36,1 % škôl (bez postupov 17,8 %), v malých mestách 44,0 % (5,6 %) a v stredne veľkých mestách 49,1 % (okolo 11 – 13 %). Medzi typmi škôl sú rozdiely malé, podrobné smernice má 39,6 % ZŠ, 45,1 % SOŠ a 52,0 % gymnázií, bez postupov je 14,2 % ZŠ, 11,5 % SOŠ a 6,7 % gymnázií; rozdiely podľa zriaďovateľa a kraja sa nepotvrdili. **Pri reakciách na incidenty tvoria „prvú líniu“ interné pedagogické kroky – individuálne rozhovory so žiakmi uvádza 85,2 % škôl, informovanie rodičov 81,2 % a okamžitú intervenciu učiteľov 69,1 %**. Odborné kapacity sa zapájajú menej často – školského psychológa prizýva 41,3 % a spoluprácu s CPP či inými externými odborníkmi uvádza 48,3 %; oznámenie prípadu polícii (ak je potrebné) deklaruje 40,8 % a preventívne opatrenia realizuje 63,1 % škôl. Tieto postupy sú častejšie vo väčších a mestských školách (napr. zapojenie školského psychológa je v Bratislavskom kraji približne 79 %, kým v Banskobystrickom približne 29 %). **Školy svoje postupy celkovo hodnotia pozitívne**, ako „skôr efektívne“ uvádza 73,0 % a „veľmi efektívne“ 17,5 %, kým „skôr

neefektívne“ 5,0 % a „neefektívne“ 4,5 % škôl; v menších školách (do 200 žiakov) je vyšší podiel odpovedí „veľmi efektívne“ (24,0 %), ale aj viac negatívnych hodnotení (10,0 %), zatiaľ čo pri školách s 200 – 500 žiakmi a 500 – 1 000 je obraz stabilnejší (cca 13 – 14 % odpovedí „veľmi efektívne“ a „neefektívne“). Na dedinách je podiel odpovedí „veľmi efektívne“ 20,2 % a „neefektívne“ 7,4 %, v mestách je hodnotenie vyrovnannejšie (približne 14 – 16 % „veľmi efektívne“ a 1,5–4,4 % „neefektívne“).

V oblasti spolupráce s rodičmi a odbornými inštitúciami sa ukazuje dvojaký obraz:

väčšina škôl hodnotí spoluprácu s rodičmi ako dobrú (61,8 %), no viac než tretina ju vníma ako slabú (35,2 %) a malý podiel hlási, že neexistuje (3,0 %); najlepšie vychádzajú gymnáziá (dobrá spolupráca okolo 74 %), zatiaľ čo základné a SOŠ sa pohybujú približne na úrovni 61 % dobrej a 36 – 38 % slabej spolupráce. Z hľadiska kontextu prostredia má spolupráca tendenciu silnieť s veľkosťou sídla – v školách v obciach do 5 000 obyvateľov je dobrá spolupráca 57,7 % a slabá 37,3 %, kým vo veľkých mestách nad 100 000 obyvateľov stúpa dobrá na 67,6 % a slabá klesá na 31,7 %; regionálne sú na tom najlepšie západné kraje (Bratislavský 73,1 %, Trnavský 72,7 %, Trenčiansky 70,2 % dobrej spolupráce), najslabšie Nitriansky (51,7 %) a čiastočne Banskobystrický (56,8 %). **Na línii škola – externí odborníci má viac než polovica škôl nastavenú pravidelnú spoluprácu (53,9 %)** a ďalších 31,8 % spolupracuje ad hoc pri vážnych incidentoch; bez aktuálnej spolupráce je 11,1 % (uvítali by ju) a 3,2 % (o nej neuvažujú). Pravidelná spolupráca je častejšia v SOŠ (62,1 %) a gymnáziách (60,0 %) než v ZŠ (51,3 %), a rastie s veľkosťou školy (malé školy do 200 žiakov 47,8 % pravidelne, zároveň najviac „uvítali by“ – 17,8 % a „neuvažujeme“ – 6,9 %); výrazne slabšie je to aj v malých obciach (48,2 % pravidelne) v porovnaní so školami v stredne a veľkých mestách (nad 57 %). Regionálne sa pravidelná spolupráca pohybuje približne medzi 48 – 59 % (najnižšie Prešovský kraj 48,8 %, vyššie Žilinský 59,0 %, Nitriansky 54,8 %, Trnavský 54,5 %). **Do riešenia prípadov najviac zasahujú bariéry na strane žiakov – neochota alebo strach nahlasovať incidenty (53,4 %) – a kapacitné limity systému – nedostatok odborníkov (46,1 %)**; tretina škôl uvádza problém so spoluprácou rodičov (33,4 %), približne tretina vníma nízku informovanosť žiakov o následkoch (30,1 %) a štvrtina nedostatok metodických materiálov (25,1 %), zatiaľ čo legislatívne limity uvádza 15,9 % škôl. Zistenia sú konzistentné, väčšie a mestské školy častejšie hlásia ťažkosti s nahlasovaním, informovanosťou a rodičovskou participáciou, menšie a vidiecke školy výraznejšie pociťujú nedostatok dostupných odborníkov; regionálne rozdiely sú skôr selektívne, avšak zreteľné v jednotlivých ukazovateľoch (napr. „nenahlasovanie“ 61,9 % v Bratislavskom kraji vs. 48,9 % v Prešovskom). Celkovo to znamená, že **efektívne zvládanie incidentov stojí na dvoch pilieroch**, udržiavanie funkčného partnerstva s rodičmi (najmä v ZŠ v menších obciach) a stabilnej, preventívne ladenej spolupráci s externými odborníkmi, ktorá musí byť lepšie dostupná pre malé a vidiecke školy; napriec systémom sa pritom javí potrebné posilniť bezpečné nahlasovacie kanály pre žiakov a praktické, použiteľné nástroje pre školské tímy.

Školy majú v prevencii digitálnych rizík vybudovaný „základný balík“ tém a aktivít, ale systematickosť a pokrytie citlivejších oblastí sú nerovnomerné:

najčastejšie sa venujú základom bezpečného používania internetu (89,0 %), kyberšikanovaniu (80,8 %), ochrane osobných údajov (68,5 %) a digitálnym závislostiam (59,3 %), približne polovica pokrýva nenávistné prejavy (53,4 %) a hoaxy/dezinformácie (51,9 %), kým sofistikovanejšie riziká ako internetové podvody (40,3 %), hranie hazardných hier (26,5 %), kyberstalking (22,2 %), sexting (14,6 %)

a najmä kybergrooming (10,5 %) zostávajú pod úrovňou širšieho pokrytia. **V používaných formách prevencie dominuje začlenenie tém do výučby (79,2 %) a prednášky/besedy s odborníkmi (76,2 %)**; približne polovica škôl využíva preventívne programy v spolupráci s CPP (52,8 %), blokovanie nevhodných stránok (51,9 %) a projekty na rozvoj kritického myslenia a digitálnej gramotnosti (50,0 %), distribúcia informačných materiálov (25,9 %) a rovesnícke programy (14,8 %) sú skôr okrajové. **Frekvencia realizácie je prevažne „niekoľkokrát ročne“ (79,4 %)**, pravidelne (mesačne a častejšie) realizuje prevenciu 10,6 % škôl, raz ročne 9,6 % a vôbec len 0,4 %. **Informovanosť žiakov školy hodnotia väčšinou ako čiastočne dostatočnú (57,4 % „skôr áno“)** alebo dostatočnú (38,2 % „áno“), pričom potrebu intenzívnejšieho vzdelávania deklaruje až 71,0 % škôl ako „nevyhnutnú“ a ďalších 24,1 % pre vybrané vekové skupiny (iba 4,9 % považuje súčasnú úroveň za dostačujúcu). **U učiteľov prevažuje hodnotenie, že sú informovaní, hoci školenia by mohli byť častejšie (52,1 %)** a významná časť má zavedené pravidelné školenia (39,8 %); nedostatok informácií alebo školení uvádza spolu 8,0 % škôl. **Komunikácia s rodičmi je najčastejšie reaktívna** – priamy kontakt pri riešení konkrétnych prípadov využíva 71,9 % škôl – zatiaľ čo preventívne kanály sú slabšie, rodičovské stretnutia na tému digitálnej bezpečnosti realizuje 28,4 %, distribúciu materiálov 24,7 % a online kampane 24,5 %; úplnú absenciu systematického informovania rodičov uvádza 4,9 % škôl.

Napriec školami sa ako kľúčové rizikové faktory javia najmä rodinné a kontextové vplyvy:

nedostatok rodičovskej kontroly a dohľadu uvádza 85,5 % škôl, vysoké vystavenie riziku cez **prístup k nevhodnému obsahu 72,5 %** a **nadmerné používanie sociálnych sietí, online hier a mobilu 68,6 %**; významný je aj **vplyv anonymity a pocitu beztrastnosti (65,1 %) a tlaku na online popularitu (64,9 %)**, kým nízku digitálnu gramotnosť žiakov (37,2 %) a nedostatočné vzdelávanie o digitálnej bezpečnosti (30,3 %) školy vnímajú skôr ako sekundárne príčiny. **Najohrozenejšou skupinou sú podľa škôl starší žiaci ZŠ vo veku 11 – 15 rokov (82,1 %)**, nasledujú stredoškoláci (31,5 %) a mladší žiaci 6 – 10 rokov (27,7 %); medzi špecifickými skupinami sa najčastejšie spomínajú žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia (24,6 %) a žiaci so ŠVVP (19,4 %). **Dôsledky sa v školách prejavujú predovšetkým ako znížená pozornosť a ťažkosti so sústredením (59,0 %) a konflikty medzi žiakmi prameniace z online správania (52,5 %)**; približne tretina škôl vníma zvýšenú úzkosť a stres (35,7 %), pätina hlási zhoršenie prospechu či záškoláctvo (20,8 %) a podobný podiel aj výskyt sebapoškodzovania alebo depresívnych stavov (19,5 %). Celkovo sa v sledovaných charakteristikách opakuje vplyv veľkosti školy a sídla školy – vyššie podiely problémov aj dôsledkov častejšie hlásia väčšie a mestské školy; pri stredoškolákoch, najmä v SOŠ sa navyše kumulujú viaceré riziká aj dopady, pričom regionálne rozdiely síce existujú, nemenia však celkový obraz.

Školy najviac potrebujú prakticky využiteľnú pomoc a prácu s rodinou:

na prvom mieste sú **prednášky a besedy s odborníkmi (60,6 %)**, nasledujú **programy pre rodičov (54,8 %) a odborné vzdelávanie učiteľov (53,7 %)**; dopyt po metodických materiáloch pre výučbu digitálnej gramotnosti dosahuje 49,0 % a po finančnej podpore 44,1 %, kým legislatívne posilnenie uvádza 31,1 % škôl. **V témach, kde školy pociťujú najväčší nedostatok informácií a metodickej opory, dominuje závislosť od digitálnych technológií (55,2 %), bezpečné používanie internetu (50,5 %) a spolupráca s rodičmi (50,5 %)**; stredne vysoký dopyt sa týka

kyberšikanovania (43,3 %), nenávistných prejavov (37,4 %), hoaxov a dezinformácií (35,9 %), internetových podvodov (35,7 %) a právnych aspektov riešenia online správania (35,8 %), pričom špecifickejšie riziká – kyberstalking (27,0 %), kybergrooming (26,3 %), hranie hazardných hier (24,3 %) a sexting (23,3 %) – sú menej zastúpené, nie však zanedbateľné. **Bariéry efektívnej prevencie** sa sústreďujú do „tvrdých“ kapacít, **obmedzené finančné zdroje (54,5 %) a nedostatok času na zaradenie témy do výučby (44,5 %)**; **významná je aj (ne)angažovanosť rodičov (41,1 %)**, zatiaľ čo nedostatok školení a metodík uvádza 27,4 % škôl, nedostatočnú legislatívnu podporu 13,8 % a nedostatočnú spoluprácu s externými odborníkmi 7,4 % (otvorená odpoveď „iné“ 2,4 %). Celkovo tak školy nežiadajú „viac papiera“, ale skôr dostupných expertov, adresné programy pre rodičov, krátke, použiteľné metodiky a najmä financie a čas na ich implementáciu – čo presne kopíruje obraz potrieb a bariér zachytený v uzavretých otázkach.

Odporúčania pre prax

Navrhované opatrenia vychádzajú z princípov „bezpečného a lepšieho“ digitálneho prostredia pre deti, ktoré prepájajú kurikulárnu prácu, podporu učiteľov a participáciu rodičov. BIK+ a rámec Rady Európy poskytujú jasné východiská pre školskú politiku: bezpečné kanály nahlasovania, primerané a predvídateľné postupy pri incidentoch, dôslednú ochranu osobných údajov a rozvoj digitálnej pohody v celom školskom prostredí [1, 2, 14].

Vyústením našich zistení je potreba posilniť „kapacity a realizáciu“ než produkovať ďalšie všeobecné materiály. Najprv je nutné odblokovať najväčšie bariéry, **zacieliť financovanie na preventívne aktivity** (workshopy, školenia, programy pre rodičov) a zároveň **vytvoriť priestor v rozvrhoch a vyučovacom čase**, aby sa prevencia dala robiť systematicky – práve obmedzené zdroje (54,5 %) a nedostatok času (44,5 %) sú najčastejšie prekážky, tretím limitom je nízka angažovanosť rodičov (41,1 %). To volá po opatreniach na úrovni školy, aj zriaďovateľa – plánovanie času, uvoľňovanie úväzkov, minigranty či normatív na prevenciu a partnerské programy pre rodičov (napr. večerné/online formáty).

Obsahovo by školy mali uprednostniť formy podpory s najväčším dopadom a okamžitou využiteľnosťou: odborné vstupy a besedy s políciou, psychológmi a IT expertmi, ciele školenia pre učiteľov, stručné a praktické metodické materiály do výučby a systematické programy pre rodičov. Legislatívne zmeny časť škôl síce žiada, rozhodujúca je však implementačná podpora – ľudia, čas, financie a kvalitné obsahové materiály.

Prevencia má byť diferencovaná podľa profilu školy. Vo väčších a mestských školách a v stredných školách odporúčame posilniť náročnejšie témy (sexting, kybergrooming/kyberstalking, internetové podvody, hoaxy a dezinformácie, nenávistné prejavy) a najmä právnu metodiku. V základných a menších školách klásť dôraz na oblasť bezpečného používania internetu a systematickú prácu s rodičmi. Takéto ciele zvyšuje relevanciu, aj efektivitu pri obmedzených kapacitách.

Na úrovni procesov je kľúčové „dotiahnuť“ školské pravidlá do konkrétnych pracovných návodov: kto robí čo v prvých 24 hodinách, aké sú eskalačné línie, ako sa dokumentuje incident, komunikuje s rodičmi a pracuje s digitálnymi dôkazmi. Interné smernice odporúčame aktualizovať do podoby jasných postupov, vrátane právnych krokov a ochrany obete a pravidelne ich prakticky overovať v simulovaných situáciách. Pozornosť je vhodné zamerať najmä na menšie a vidiecke školy, kde je formálna pripravenosť najslabšia.

Pri riešení prípadov treba posilniť multidisciplinárny prístup. Mnohé incidenty sa dnes uzatvárajú len medzi učiteľom, žiakom a rodičom, pričom psychológovia a CPP/poradne

sa pripájajú až sekundárne. Odporúčame nastaviť jasné spúšťače pre prizvanie odborníkov podľa typu a závažnosti incidentu, budovať kapacity školských psychológov a školských podporných tímov a formalizovať spoluprácu s CPP a políciou tak, aby nebola administratívne odstrašujúca.

Ako základ preventívnej „infraštruktúry“ odporúčame rozvíjať dôveryhodné kanály nahlasovania a systematické mapovanie situácie: pravidelné anonymné dotazníky pre žiakov, jednoduché a bezpečné mechanizmy oznamovania (aj bez prítomnosti svedkov) a spätnú väzbu o prijatých krokoch. To pomáha zachytiť bežné, ale chronické javy (závislosti, kyberšikanovanie, nezodpovedné zdieľanie osobných údajov a fotografií) skôr, než prerastú do eskalácie a zároveň dáva školám kvalitné dáta na ciele prevencie.

Keďže školy najviac trápí nedostatok kapacít a angažovanosť rodičov, **odporúčame, aby zriaďovatelia a tvorcovia politik zväzili prijatie balíčka praktických opatrení:** financovanie „na kľúč“ (outsourcované preventívne balíčky bez administratívnej záťaže), harmonogramy uvoľňujúce čas na prevenciu, centrálné zabezpečené expertné vstupy (regionálne tímy) a stabilnú komunikačnú kampaň pre rodičov, kde štát alebo obec vystupuje ako aktívny partner školy. Tieto kroky priamo reagujú na najčastejšie požiadavky škôl a idú po príčine, nie po symptóme.

Literatúra

- [1] EUROPEAN COMMISSION. *The new European strategy for a Better Internet for Kids (BIK+)*. Brussels: European Commission, 2022. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022DC0212>
- [2] COUNCIL OF EUROPE. *Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment*. Strasbourg: Council of Europe, 2021. Dostupné na: <https://rm.coe.int/guidelines-to-respect-protect-and-fulfil-the-rights-of-the-child-in-th/16808d881a>
- [3] JANKOVÁ, M. *Význam internetu a sociálnych médií u žiakov základných a stredných škôl. Záverečná správa z výskumu*. Bratislava: CVTI SR, 2019.
- [4] JANKOVÁ, M. *Vybrané výsledky z výskumu zameraného na používanie internetu, online aktivity a potencionálne riziká z pohľadu žiakov ZŠ a SŠ*. Bratislava: CVTI SR, 2022. ISBN 978-80-8240-028-4. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/buxus/docs//prevencia/Vyskumy__prieskumy_a_analyzy/Vybrane_vysledky_z_vyskumu-pouzivanie_internetu__online_aktivity_a_rizika_u_ziakov_ZS_a_SS__2022_.pdf
- [5] JANKOVÁ, M. *Šikanovanie a kyberšikanovanie v základných a stredných školách*. Bratislava: CVTI SR, 2023. ISBN 978-80-88240-449-9. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/buxus/docs//prevencia/Vyskumy__prieskumy_a_analyzy/Sikanovanie_a_kybersikanovanie_v_ZS_a_SS__2023_.pdf
- [6] JANKOVÁ, M. *Používanie internetu a riziká s tým spojené u žiakov základných a stredných škôl*. Bratislava: CVTI SR, 2024. ISBN 978-80-8240-063-5. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/buxus/docs//prevencia/Pouzivanie_internetu_a_rizika_s_tym_spojene_u_ziakov_ZS_a_SS__2024_.pdf
- [7] EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EÚ. *Nariadenie (EÚ) 2016/679 (GDPR) o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov*. Ú. v. EÚ L 119, 2016. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>
- [8] EU KIDS ONLINE. *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. London: LSE, 2020. Dostupné na: <https://www.eukidsonline.ch/files/Eu-kids-online-2020-international-report.pdf>

- [9] HBSC SLOVAKIA; NÁRODNÉ CENTRUM ZDRAVOTNÍCKYCH INFORMÁCIÍ. *Zdravotné správanie 11–15-ročných školákov na Slovensku: Národná správa 2021/2022*. Bratislava: NCZI, 2023. Dostupné na: <https://hbcslovakia.com/hbcs-slovensko-2021-2022/>
- [10] WORLD HEALTH ORGANIZATION. *ICD-11: Gaming disorder*. Geneva: WHO, 2019. Dostupné na: <https://icd.who.int/browse11/1-m/en#/http://id.who.int/icd/entity/1448597234>
- [11] MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR. *Smernica č. 1/2025 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach (vrátane kyberšikanovania)*. Bratislava: MŠVVaŠ SR, 2018. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/d76/32441.fb1a83.pdf>
- [12] OECD. *How's Life for Children in the Digital Age?* Paris: OECD Publishing, 2025. Dostupné na: https://www.oecd.org/en/publications/how-s-life-for-children-in-the-digital-age_0854b900-en.html
- [13] UNICEF. *Policy guidance on AI for children*. New York: UNICEF, 2021. Dostupné na: <https://www.unicef.org/innocenti/reports/policy-guidance-ai-children>
- [14] ÚRAD NA OCHRANU OSOBNÝCH ÚDAJOV SR. *Metodika k spracúvaniu osobných údajov v školách (GDPR)*. Bratislava: ÚOOÚ SR, 2019. Dostupné na: https://dataprotection.gov.sk/files/metod-urad/5/metodika_suladu_spracuvania_osobnych_udajov_v_prostredi_skol.pdf